

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αρ. ΥΟ/01/2018

Έλεγχος Υπουργείου Οικονομικών
για το έτος 2016

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ:
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

12 Φεβρουαρίου 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύνοψη.....	1
- Διοίκηση Υπουργείου Οικονομικών.....	1
- Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής.....	3
- Κρατικό Λαχείο.....	3
A. Σκοπός του ελέγχου και μεθοδολογία.....	4
B. Ευρήματα.....	6
1. Θέματα που αφορούν στον χρηματοπιστωτικό τομέα.....	6
(α) Παροχή κυβερνητικών εγγυήσεων σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.....	6
(β) Θέματα που αφορούν στον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα (ΣΠΤ).....	6
(γ) Άσκηση ελέγχου από την Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ) – Μονάδα Διαχείρισης της Συμμετοχής της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ιδιοκτησιακή Δομή Πιστωτικών Ιδρυμάτων. 9	
2. Αξιολογήσεις της Κυπριακής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.....	13
(α) Πρόγραμμα Εποπτείας.....	13
(β) Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.....	14
3. Δημόσιο Χρέος.....	16
(α) Δημόσιο χρέος κατά το 2016.....	16
(β) Δημοπρασία καταθέσεων.....	17
4. Πληρωμές στο Εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης.....	19
(α) Ιστορικό Ταμείου Εξυγίανσης.....	19
(β) Καθυστέρηση μεταφοράς Οδηγίας BRR στην εθνική νομοθεσία.....	20
(γ) Αναστολή πρόσβασης στο ΕΤΕ λόγω εκπρόθεσμης καταβολής συνεισφοράς για το 2015.21	
(δ) Υπολογισμός οφειλόμενου ποσού και καταβολή του στο ΕΤΕ.....	21
(ε) Τερματισμός αναστολής πρόσβασης στο ΕΤΕ.....	22
(στ) Συνέπειες καθυστέρησης της μεταφοράς της Οδηγίας BRR στην εθνική νομοθεσία.....	22
(ζ) Νομική βάση πληρωμών.....	23
5. ΟΠΑΠ Κύπρου Λτδ.....	24
(α) Γενικά.....	24
(β) Ερμηνεία της Διακρατικής Συμφωνίας.....	25
(γ) Νέο νομικό πλαίσιο.....	26
(δ) Ενδεχόμενα ποινικά αδικήματα.....	27
6. Παρεμπόδιση λειτουργιών της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για πλήρη και ελεύθερη πρόσβαση σε Φακέλους.....	28
7. Κυπριακές Αερογραμμές (ΚΑ).....	29
(α) Ιστορικό κρατικής ενίσχυσης - Κλείσιμο ΚΑ.....	29
(β) Οφειλές ΚΑ προς το Κράτος.....	30
(γ) Εκκαθάριση των ΚΑ.....	30
8. Καθυστερήσεις για εναρμόνιση με Ευρωπαϊκές Οδηγίες.....	30

9. Άρθρο 106(1) του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014).....	31
10. Καθυστερήσεις στην έγκριση Προϋπολογισμών Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου.	31
11. Μετατροπή δημοσίων συμβάσεων για μίσθωση υπηρεσιών σε συμβάσεις εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου.	32
12. Δωρεές προς τη Δημοκρατία.	34
13. Ωφελήματα προσωπικού Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ).	35
14. Εφαρμογή των περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμων του 2012 έως (Αρ. 2) του 2013.....	37
15. Διάφορες Συνεισφορές Εσωτερικού – «Κατά χάριν» χορηγίες.	38
(α) Μη εφαρμογή κριτηρίων.	38
(β) «Κατά χάριν» οικονομική βοήθεια για πληρωμή οφειλών προς το Κράτος.....	39
(γ) Πληρωμές σε κοινοτικά συμβούλια, σωματεία και κατασκηνώσεις.	39
(δ) Πληρωμές μετά από εξαγγελίες αξιωματούχων.	40
(ε) «Κατά χάριν» χορηγία στις αγροτικές οργανώσεις.	40
(στ) Πληρωμές για διοργάνωση εκθέσεων/εκδηλώσεων.	41
16. Χορηγία προς το πολιτικό κόμμα Ενωμένοι Δημοκράτες (ΕΔΗ).	42
17. Ενοίκια πληρωτέα.	43
18. Πληρωμές για το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου.	44
19. Κονδύλι «Συνέδρια, σεμινάρια στο εξωτερικό».....	44
20. Προσφορά αρ. Υ.Ο. 2017/06/Π για τον διορισμό συμβούλων για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την αποδοτική και επιτυχή αυτονόμηση των Παρόχων Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και οι επιπτώσεις στην Κυπριακή οικονομία από την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Ασφάλισης Υγείας.	46
21. ΤΜΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ.....	49
(α) Σύστημα Υποβολής Εγγράφων για εγγραφή εταιρειών μέσω διαδικτύου (e-filing).	49
(β) Σύστημα Κυβερνητικής Αποθήκης Πληροφοριών (ΚΑΠ).	51
22. ΚΡΑΤΙΚΟ ΛΑΧΕΙΟ.....	53
(α) Εισπράξεις από την πώληση λαχείων.	53
(β) Εισπράξεις από ΟΠΑΠ.....	54
(γ) Αποκρατικοποίηση του Κρατικού Λαχείου και διασφάλιση οικονομικών συμφερόντων του κράτους.....	54
(δ) Μεταστέγαση.	54
(ε) Μηχανογράφηση.	54
(στ) Έλεγχος μπαλών κλήρωσης.	54
(ζ) Έξοδα τηλεφώνου Διευθυντή Κρατικού Λαχείου.	55

Σύνοψη.**- Διοίκηση Υπουργείου Οικονομικών**

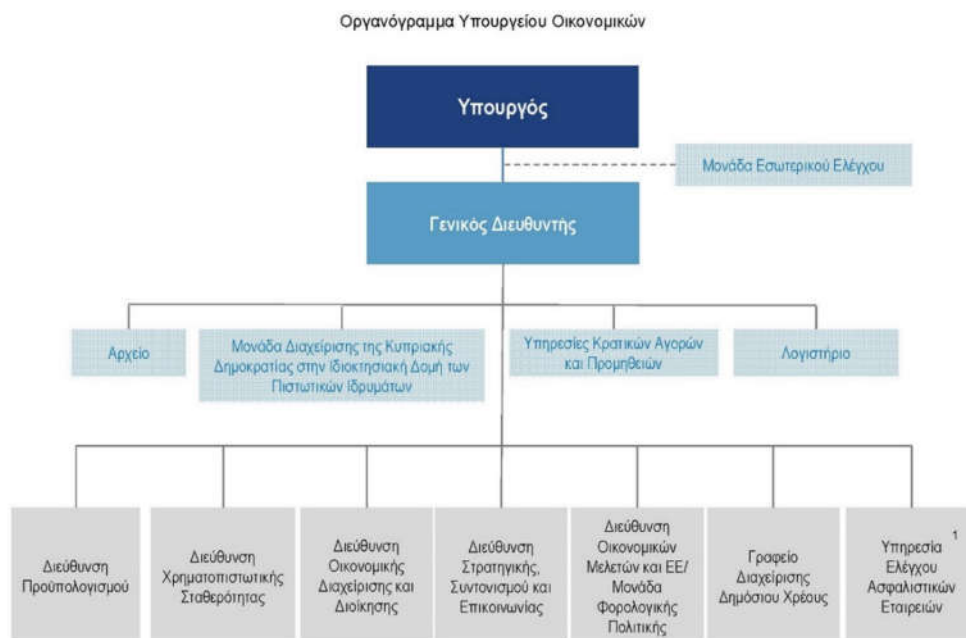
Όπως αναφέρεται στο Στρατηγικό Σχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών που αφορά στην περίοδο 2016 – 2018, αποστολή του Υπουργείου είναι η διασφάλιση συνθηκών μακροοικονομικής σταθερότητας και η ορθολογική διαχείριση των πόρων και των οικονομικών υποχρεώσεων του δημοσίου, για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του κάθε πολίτη της Κυπριακής Δημοκρατίας.».

Το Υπουργείο Οικονομικών επιδιώκει να συμβάλει στην οικοδόμηση ενός εύρωστου, αποτελεσματικού και ευέλικτου κράτους και μέσα από συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης να προωθή την κοινωνική δικαιοσύνη προάγοντας τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όλων των πολιτών.

Το Υπουργείο Οικονομικών αποτελείται από τη Διοίκηση και 6 άλλα Τμήματα, όπως παρουσιάζονται πιο κάτω:

- Τμήμα Τελωνείων
- Τμήμα Φορολογίας
- Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού
- Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής
- Στατιστική Υπηρεσία
- Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας

Σύμφωνα με διάγραμμα που είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών, η οργανωτική δομή της Διοίκησης παρουσιάζει την πιο κάτω εικόνα:

¹ Σημειώνεται ότι ο έλεγχος της Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών δεν συμπεριλαμβάνεται στον έλεγχο της Διοίκησης του Υπουργείου, αλλά διενεργείται ξεχωριστά.

Στα πλαίσια των προνοιών του άρθρου 116 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, η Ελεγκτική Υπηρεσία διεξήγαγε έλεγχο στο Υπουργείο Οικονομικών - Διοίκηση για το έτος που έληξε στις 31.12.2016. Τα σημαντικότερα ευρήματα του ελέγχου αφορούν στα ακόλουθα θέματα:

- Κύριες διαπιστώσεις της Μονάδας Διαχείρισης της Συμμετοχής της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ιδιοκτησιακή Δομή Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τη ΣΚΤ, τον Οργανισμό Χρηματοδότησεως Στέγης και το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης για το έτος 2016. Επιπρόσθετα, αναφορά γίνεται ως προς τη νομική βάση της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου για τη δωρεάν παραχώρηση του 25% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου που κατέχει στη ΣΚΤ.
- Αποτελέσματα εποπτείας της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, μετά την έξοδο της Κύπρου από το μνημόνιο.
- Κατά τη δημοπρασία καταθέσεων έγιναν αποδεκτές ως εξασφάλιση, κυβερνητικές εγγυήσεις.
- Καθυστέρηση στη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, της Ευρωπαϊκής Οδηγίας που αφορά στα έσοδα του εθνικού Ταμείου Εξυγίανσης, που είχε ως αποτέλεσμα την προσωρινή αναστολή της πρόσβασης της Κύπρου στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (ΕΤΕ) και την καταβολή του αναγκαίου ποσού στο ΕΤΕ από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας, ενέργεια η οποία στηρίχθηκε σε αμφιβόλου ορθότητας νομική βάση.
- Η Διακρατική Συμφωνία για τα παιγνίδια του ΟΠΑΠ κατέστη ετεροβαρής εις βάρος της Δημοκρατίας και ερμηνευόταν λανθασμένα, με αποτέλεσμα το ποσοστό απόδοσης προς την Κυπριακή Δημοκρατία να είναι διαχρονικά χαμηλό. Η θέσπιση της αναγκαίας νομοθεσίας (ώστε να καταγγελθεί η Διακρατική Συμφωνία), καθυστέρησε.
- Παρεμπόδιση λειτουργιών της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για πλήρη και ελεύθερη πρόσβαση σε Φακέλους.
- Καθυστερήσεις για εναρμόνιση με Ευρωπαϊκές Οδηγίες.
- Καθυστέρηση στην ψήφιση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων του νομοσχεδίου που ρυθμίζει την εταιρική διακυβέρνηση και την οικονομική παρακολούθηση των κρατικών επιχειρήσεων.
- Σημαντικές καθυστερήσεις στην έγκριση των προϋπολογισμών των Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου.
- Δημόσιες συμβάσεις για μίσθωση υπηρεσιών μετατράπηκαν σε συμβάσεις εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου λόγω λανθασμένων προνοιών στις συμβάσεις και λανθασμένων χειρισμών. Φαίνεται να υπάρχουν ακόμα τέτοιες περιπτώσεις.
- Δεν υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία εξέτασης/διερεύνησης δωρεών προς τη Δημοκρατία.
- Ανομοιομορφία ως προς τα ωφελήματα προσωπικού Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, ορισμένα από τα οποία σε κάποιους οργανισμούς παραμένουν σε ψηλά επίπεδα.
- Μη εφαρμογή της Σημείωσης στον Νόμο του Κρατικού Προϋπολογισμού που προνοεί ότι πριν την παραχώρηση χορηγίας, μεταξύ άλλων, προς την Εταιρεία Υδρογονανθράκων Κύπρου (ΕΥΚ), το Υπουργείο Οικονομικών θα έπρεπε να βεβαιωθεί ότι τέθηκαν σε εφαρμογή από την ΕΥΚ οι μειώσεις απολαβών που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία για τον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

- Διαπιστώθηκε ότι παραχωρούνται «κατά χάριν» χορηγίες σε φυσικά πρόσωπα, κοινοτικά συμβούλια, αγροτικές οργανώσεις κ.λπ. για σκοπούς που δεν εμπίπτουν στην έννοια της «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας.
- Στέγαση αποθήκης των Υπηρεσιών Κρατικών Αγορών και Προμηθειών σε χώρο για τον οποίο δεν έχει εξασφαλιστεί άδεια τελικής έγκρισης.
- Η αποζημίωση για υπηρεσιακά ταξίδια στο εξωτερικό συχνά υπερβαίνει το καθορισμένο επίδομα, χωρίς να τεκμηριώνεται. Επίσης εντοπίστηκαν περιπτώσεις που η αποστολή στο εξωτερικό ξεπερνούσε τα δύο άτομα χωρίς την εξασφάλιση των απαραίτητων εγκρίσεων.
- Προκηρύχθηκε δημόσιος διαγωνισμός για αγορά υπηρεσιών, χωρίς να τηρηθούν όλες οι πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας, που να διασφαλίζουν – πέραν της νομιμότητας - την εφαρμογή των αρχών που θα πρέπει να εφαρμόζονται στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, δηλαδή της ισότιμης και χωρίς διακρίσεις αντιμετώπισης των οικονομικών φορέων και, να ενεργούν με διαφανή και αναλογικό τρόπο.

- Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής

- Διαπιστώθηκαν αδυναμίες στην παρακολούθηση σύμβασης από τον Συντονιστή, με αποτέλεσμα να χαθεί/αποκοπεί ποσό χρηματοδότησης του Έργου, το οποίο ανερχόταν στις €183.316.
- Επίσης, στα έγγραφα διαγωνισμού συμπεριλήφθηκαν πρόνοιες για εκπαίδευση του προσωπικού της Αναθέτουσας Αρχής, χωρίς στο τέλος να αξιοποιείται η εκπαίδευση αυτή για τη λειτουργική υποστήριξη των συστημάτων, με αποτέλεσμα η Αναθέτουσα Αρχή να αναγκαστεί να αγοράσει επιπλέον υπηρεσίες με απευθείας ανάθεση, σε ψηλό κόστος.

- Κρατικό Λαχείο

Οι εισπράξεις Κρατικού Λαχείου από πωλήσεις λαχείων για το 2016 ανήλθαν σε περίπου €27 εκ. και παρατηρείται διαχρονική μείωση τους.

- Τα έσοδα Κυπριακής Δημοκρατίας από τον ΟΠΑΠ ανήλθαν για το 2016 σε €12,86 εκ. ή σε 7,6% του κύκλου εργασιών του ΟΠΑΠ, ποσοστό το οποίο είναι διαχρονικά χαμηλό.
- Διαπιστώθηκαν λανθασμένοι χειρισμοί στη διαδικασία επιλογής του κτηρίου στο οποίο έγινε η μεταστέγαση του Κρατικού Λαχείου και προβλήματα στη στατική επάρκεια του για 3 πρόσθετους ορόφους.
- Διαπιστώθηκε ότι μετά το 2014 δεν έγινε ξανά έλεγχος των μπαλών κλήρωσης.

Η ενδεχόμενη αποκρατικοποίηση του Κρατικού Λαχείου θα πρέπει να διασφαλίζει πλήρως τα οικονομικά συμφέροντα του κράτους και να προωθηθεί μόνο αν, κατόπιν σχετικής μελέτης (public sector comparator), καταδειχθεί ότι η αποκρατικοποίηση θα αυξήσει τα έσοδα του κράτους, σε σχέση με αυτά που το κράτος θα μπορούσε να εισπράξει, λαμβάνοντας υπόψη εύλογα προβλεπτές βελτιώσεις αποδοτικότητας που θα μπορούσαν να επέλθουν ενώ το Κρατικό Λαχείο θα παρέμενε στα χέρια του Κράτους.

A. Σκοπός του ελέγχου και μεθοδολογία.

1. Σκοπός του ελέγχου.

Σύμφωνα με το άρθρο 116 του Συντάγματος, ο Γενικός Ελεγκτής ελέγχει εν ονόματι της Δημοκρατίας όλες τις εισπράξεις και πληρωμές και όλους τους λογαριασμούς χρηματικών διαθεσίμων και άλλου ενεργητικού ή άλλων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η Δημοκρατία ή που δημιουργούνται για λογαριασμό της.

Για τον σκοπό αυτό, ο Γενικός Ελεγκτής έχει δικαίωμα να επιθεωρεί και να ελέγχει όλα τα σχετικά βιβλία, αρχεία και καταστάσεις, καθώς και το πιο πάνω ενεργητικό. Στα πλαίσια αυτά ο Γενικός Ελεγκτής διενεργεί, επιπρόσθετα, και ελέγχους συμμόρφωσης. Επίσης, ο Γενικός Ελεγκτής ασκεί κάθε άλλη εξουσία ή εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα ή υποχρεώσεις που καθορίζονται ή του αναθέτονται δια νόμου.

Σκοπός του παρόντος διαχειριστικού ελέγχου και ελέγχου συμμόρφωσης αποτελεί η εξέταση κατά πόσο το Υπουργείο και τα Τμήματα που ελέγχθησαν, χρησιμοποιούν τους διαθέσιμους πόρους με οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο και κατά πόσο ακολουθούν και εφαρμόζουν τη σχετική νομοθεσία και τις βέλτιστες πρακτικές.

2. Μεθοδολογία.

2.1 Σύμφωνα με το άρθρο 81(2) του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο στη βάση διεθνών αναγνωρισμένων προτύπων ελέγχου που ο ίδιος αποφασίζει.

Όπως ρητά αναφέρεται στις Ελεγκτικές Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από τον Γενικό Ελεγκτή, οι έλεγχοι της Ελεγκτικής Υπηρεσίας διεξάγονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ISAs) που εκδίδονται από τη Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC) και τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (ISSAIs) που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), ο οποίος είναι ένας αυτόνομος, ανεξάρτητος, μη-πολιτικοποιημένος Οργανισμός, με ειδικό συμβουλευτικό καθεστώς προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

2.2 Τα ISSAIs διαχωρίζουν τους ελέγχους που διενεργούνται από τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα σε τρεις κατηγορίες, τους οικονομικούς ελέγχους (“financial audit”), τους ελέγχους συμμόρφωσης (“compliance audit”) και τους διαχειριστικούς ελέγχους (“performance audit”). Για τους ελέγχους αυτούς υπάρχει αριθμός ελεγκτικών προτύπων που είναι κοινά και αριθμός ελεγκτικών προτύπων που αφορούν ειδικά στην κάθε κατηγορία ελέγχου.

Η διενέργεια του παρόντος ελέγχου διέπεται κυρίως από τις διατάξεις των πιο κάτω Προτύπων:

- ISSAI 100 - Θεμελιώδεις Αρχές Ελέγχου για τον Δημόσιο Τομέα.
- ISSAI 200 - Θεμελιώδεις Αρχές Οικονομικού Ελέγχου.
- ISSAI 300 - Θεμελιώδεις Αρχές Διαχειριστικού Ελέγχου.
- ISSAI 400 - Θεμελιώδεις Αρχές Ελέγχου συμμόρφωσης.

Το ISSAI 100 παρουσιάζει τον ορισμό του ελέγχου του δημόσιου τομέα και παρέχει τις βασικές έννοιες, στοιχεία και αρχές (τόσο τις γενικές αρχές που σχετίζονται με τον έλεγχο όσο και τις αρχές που σχετίζονται με τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας ελέγχου) που ισχύουν για όλους τους ελέγχους του δημόσιου τομέα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Προτύπου ISSAI 200, οι **οικονομικοί έλεγχοι** των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων στοχεύουν στη βελτίωση του βαθμού εμπιστοσύνης των χρηστών οικονομικών καταστάσεων σε αυτές τις καταστάσεις, μέσω της έκφρασης ελεγκτικής γνώμης για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις έχουν ετοιμαστεί, από κάθε ουσιώδη άποψη, σύμφωνα με ένα εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης ή παρέχουν μια αληθινή και δίκαιη εικόνα, σύμφωνα με το εν λόγω πλαίσιο.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Προτύπου ISSAI 300, οι **διαχειριστικοί έλεγχοι** των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων περιλαμβάνουν την εξέταση προγραμμάτων, πράξεων, συστημάτων και διαδικασιών διαχείρισης, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον οι πόροι που διατίθενται χρησιμοποιούνται κατά τρόπο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό. Η αρχή της οικονομίας εξετάζει την ελαχιστοποίηση του κόστους των πόρων, η αρχή της αποδοτικότητας εξετάζει την επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού αποτελέσματος από τους διαθέσιμους πόρους και η αρχή της αποτελεσματικότητας εξετάζει την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Το Πρότυπο αναφέρει επίσης ότι, για τον καθορισμό της σημαντικότητας στους ελέγχους αυτούς, ο ελεγκτής λαμβάνει επίσης υπόψη το τι είναι κοινωνικά ή πολιτικά σημαντικό, και όχι μόνο την οικονομική πτυχή. Όπως επί λέξει αναφέρεται «in performance audit, materiality by monetary value may, but need not, be a primary concern. In defining materiality, the auditor should consider also what is socially or politically significant and bear in mind that this varies over time and depends on the perspective of the relevant users and responsible parties».

Οι έλεγχοι αυτοί, που εξετάζουν και την τήρηση των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και στο πλαίσιό τους αξιολογούνται διάφορες πτυχές της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των εισροών (τα οικονομικά, ανθρώπινα, υλικά, οργανωτικά ή κανονιστικά μέσα που είναι αναγκαία για την υλοποίηση), των υλοποιήσεων (τα παραδοτέα), των αποτελεσμάτων (οι επιδράσεις στους άμεσους παραλήπτες ή αποδέκτες) και του αντίκτυπου (μακροπρόθεσμες αλλαγές στην κοινωνία).

Το πλαίσιο ISSAI 400 ορίζει τον **έλεγχο συμμόρφωσης** ως μια ανεξάρτητη εκτίμηση του κατά πόσο ένα δεδομένο θέμα είναι σύμφωνο με τις αρχές που έχουν οριστεί ως κριτήρια ελέγχου. Οι έλεγχοι συμμόρφωσης διενεργούνται αξιολογώντας κατά πόσο οι δραστηριότητες, οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές και οι πληροφορίες συμμορφώνονται, από κάθε ουσιώδη άποψη, με τις αρχές και κανόνες που διέπουν την ελεγχόμενη οντότητα. Οι αρχές και κανόνες αυτοί μπορεί να αφορούν στη συμμόρφωση με διατάξεις της νομοθεσίας, κανονισμών ή συμφωνιών, ή με τις γενικές αρχές χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης και συμπεριφοράς δημοσίων αξιωματούχων.

2.3 Η λήψη των απαραίτητων για τον έλεγχο στοιχείων έγινε στη βάση των προνοιών του περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμου Ν.113(Ι)2002 και των μετέπειτα τροποποιήσεών του, ο οποίος παρέχει σαφείς εξουσίες στον Γενικό Ελεγκτή να ζητά στοιχεία σε οποιαδήποτε μορφή, περιλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής μορφής, επεξηγήσεις και πληροφορίες, γραπτές ή προφορικές, που κατά την κρίση του μπορούν να τον υποβοηθήσουν στην εκτέλεση του έργου του.

Τα αρχικά συμπεράσματα του ελέγχου διαβιβάστηκαν για σχόλια και απόψεις στη Διοίκηση του Υπουργείου Οικονομικών.

Ευχαριστούμε το προσωπικό της Διοίκησης του Υπουργείου Οικονομικών για τη συνεργασία κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

B. Ευρήματα

Από τον έλεγχο των λογαριασμών του Υπουργείου Οικονομικών – Διοίκηση, έχουν προκύψει τα ακόλουθα θέματα:

1. Θέματα που αφορούν στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

(α) Παροχή κυβερνητικών εγγυήσεων σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

(i) **Έκθεση στην Τράπεζα Κύπρου - Κυβερνητικές εγγυήσεις.** Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες επιστολές μας, στις 27.1.2014 εγκρίθηκε από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού, στα πλαίσια του περί της Παραχώρησης Κυβερνητικών Εγγυήσεων για τη Σύναψη Δανείων ή/και την Έκδοση Ομολόγων από Πιστωτικά Ιδρύματα Νόμου του 2012, η παραχώρηση κυβερνητικών εγγυήσεων ύψους €2,9 δις, χωρίς οποιεσδήποτε εξασφαλίσεις, στην Τράπεζα Κύπρου μετά από σχετικό αίτημα της ίδιας της Τράπεζας για έκδοση δικών της ομολόγων προς ενίσχυση της κεφαλαιακής της επάρκειας.

Οι πιο πάνω εγγυήσεις δεν είχαν εκδοθεί και η Υπηρεσία μας είχε εισηγηθεί την απόσυρσή τους, αφού και βάσει των αποτελεσμάτων των stress test δεν αναμενόταν να χρησιμοποιηθούν. Όπως μας είχε ενημερώσει το Υπουργείο Οικονομικών, οι εγγυήσεις παρέμεναν διαθέσιμες προς όλα τα πιστωτικά ιδρύματα σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Επιπλέον το Υπουργείο Οικονομικών μας είχε πληροφορήσει ότι η διαθεσιμότητα των κυβερνητικών αυτών εγγυήσεων αποτελούσε μνημονιακή δέσμευση της Κυβέρνησης και επομένως δεν εισηγείτο την απόσυρσή τους.

Η τελευταία ανανέωση του σχεδίου τραπεζικών εγγυήσεων ίσχυε μέχρι 31.12.2016 και το Υπουργείο Οικονομικών δεν αιτήθηκε για επιπλέον ανανέωσή του.

(ii) **Εγγυήσεις στα πλαίσια του Σχεδίου Χρηματοδότησης Έργων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Εταιρειών Μεσαίας Κεφαλαιοποίησης (Σχέδιο).** Κατά το 2016, το κράτος ήταν εκτεθειμένο λόγω εγγυήσεων που παραχώρησε για δάνεια που λαμβάνουν τραπεζικά ιδρύματα από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στα πλαίσια του Σχεδίου, των οποίων το ύψος ανήλθε σε €179,6 εκ.

Σημειώνεται ότι το 2016 το κράτος, συνολικά, ήταν εκτεθειμένο σε εγγυήσεις δανείων ύψους €2,03 δις.

(β) Θέματα που αφορούν στον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα (ΣΠΤ).

(i) **Ανακεφαλαιοποίηση ΣΠΤ.** Με βάση το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής που υπογράφηκε τον Απρίλιο του 2013, το συνολικό έλλειμμα κεφαλαίου των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων (ΣΠΙ) υπολογίστηκε από την ΚΤΚ στο €1,5 δις, με βάση το δυσμενές σενάριο της PIMCO.

Μετά την έγκριση του Σχεδίου αναδιάρθρωσης από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΓΔΑΕΕ), η Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα (ΣΚΤ) προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά €1,5 δις το οποίο καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ) με την παροχή στη ΣΚΤ χρεογράφου ισόποσης ονομαστικής αξίας του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης (ΕΜΣ), διάρκειας 18 μηνών το οποίο κατά τη λήξη του ανανεώνεται ή ανταλλάσσεται στο σύνολο του με μετρητά. Το χρεόγραφο του ΕΜΣ έχει αποπληρωθεί πλήρως.

Σύμφωνα με το περί της Ανακεφαλαιοποίησης της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας της Κύπρου/Κεντρικός Φορέας (ΣΚΤ/ΚΦ) Τροποποιητικό Διάταγμα του 2014, το ποσοστό συμμετοχής και δικαιωμάτων ψήφου της ΚΔ στην ιδιοκτησιακή δομή της ΣΚΤ ανερχόταν στο 99% και των υφιστάμενων μετόχων της ΣΚΤ στο 1%. Την ίδια ώρα η ΣΚΤ κατείχε το 99% των μετοχών των 18 εναπομείναντων ΣΠΙ που

δημιουργήθηκαν μέσω των συγχωνεύσεων των 93 ΣΠΙ, όπως προνοείτο στο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής.

Μετά από εποπτικό έλεγχο που διενήργησε στον ΣΠΤ το 2015 ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (ΕΕΜ), η ΣΚΤ κλήθηκε να αυξήσει τις προβλέψεις για μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις κατά €471 εκ., αυξάνοντας τον δείκτη προβλέψεων προς δάνεια με καθυστέρηση πέραν των 90 ημερών στο 50%, με αποτέλεσμα ο Δείκτης Κύριων Ιδίων Βασικών Κεφαλαίων (CET1) να υποχωρήσει στο 12,01%. Το Υπουργείο Οικονομικών, με τη σύμφωνη γνώμη της Τρόικα αποφάσισε την ενίσχυση των κεφαλαίων της ΣΚΤ με ένα επιπλέον κεφαλαιακό απόθεμα που δεν θα υπερέβαινε τα €150 εκ. Όπως ανέφερε, αυτό θα έπρεπε να γίνει πριν το τέλος του χρόνου, αφού την 1.1.2016 θα τίθετο σε ισχύ η οδηγία για την εξυγίανση και ανάκαμψη των τραπεζών, που προνοεί διαφορετική διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης και ως εκ τούτου δεν θα επιτρεπόταν κρατική ενίσχυση προς τη ΣΚΤ.

Στις 9.12.2015 κατατέθηκε στη ΓΔΑΕΕ, αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, το οποίο, καθώς και η χορήγηση των €175 εκ. (αντί €150 εκ. που είχε αρχικά αποφασιστεί) εγκρίθηκαν από τη ΓΔΑΕΕ στις 18.12.2015. Ως όρος για την έγκριση του αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης ήταν η έκθεση αποτίμησης της αξίας του ΣΠΤ.

Το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεδρία του ημερ. 14.12.2015, αποφάσισε την ανακεφαλαιοποίηση της ΣΚΤ μέσω της αύξησης του μετοχικού της κεφαλαίου αξίας €175 εκ., η οποία θα καλυπτόταν εξ ολοκλήρου από το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης (Ταμείο) με αντάλλαγμα ισόποσης αξίας μετοχές. Προς συμμόρφωση με την πιο πάνω Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ο Υπουργός Οικονομικών έκδωσε Διάταγμα ημερ. 17.12.2015 (ΚΔΠ 444/2015), το οποίο ανέφερε επιπρόσθετα των πιο πάνω, ότι η τιμή των μετοχών θα προσδιοριζόταν με έκθεση αποτίμησης της αξίας του ΣΠΤ από ανεξάρτητο οίκο, οι όροι εντολής του οποίου θα συμφωνούνταν με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕΠ).

Η έκθεση αποτίμησης της αξίας του ΣΠΤ διενεργήθηκε από ανεξάρτητο οίκο με βάση την αρχή της αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων και σύμφωνα με τους όρους που προνοούνταν στο πιο πάνω Διάταγμα, ότι δηλαδή ο ΣΠΤ θα συνεχίσει να λειτουργεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κρατική στήριξη και ότι η αποτίμηση θα διενεργηθεί με βάση το άρθρο 36 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ για την ανάκαμψη και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων. Η σχετική έκθεση ημερ. 31.3.2016, κατέδειξε ότι η δίκαιη αξία του ΣΠΤ ανέρχεται μεταξύ €500 εκ. και €625 εκ. Η Μονάδα Διαχείρισης, η οποία συστάθηκε με Νόμο στο Υπουργείο Οικονομικών με σκοπό τη διαχείριση της συμμετοχής της ΚΔ στην ιδιοκτησιακή δομή των πιστωτικών ιδρυμάτων, απέστειλε στην ΓΔΑΕΕ την τελική έκθεση αποτίμησης, καθώς και σχετικό αίτημα όπως το εύρος της αξίας του ΣΠΤ κυμανθεί μεταξύ της μέσης αξίας δηλαδή μεταξύ €560 εκ. και €625 εκ., αίτημα το οποίο έγινε δεκτό με απόφαση της ΕΕΠ ημερ. 27.4.2016.

Η χορήγηση των €175 εκ. έγινε τελικά μέσω του Ταμείου, το οποίο, για τον σκοπό αυτό, έλαβε δάνειο από το Κράτος με το ίδιο ποσό και με μηδενικό επιτόκιο, με την υπογραφή διμερούς συμφωνίας ημερ. 18.12.2015, με εξαετή διάρκεια. Αναμένεται ότι το Ταμείο με τις εισπράξεις των εισφορών των Τραπεζών θα αποπληρώνει το Κράτος σταδιακά.

Η Μονάδα Διαχείρισης, μετά από σχετική διαβούλευση με την ΣΚΤ, εισηγήθηκε προς το Υπουργείο Οικονομικών και την ΚΤΚ την υιοθέτηση της αποτίμησης στα €625 εκ. πριν την ανακεφαλαιοποίηση και στα €800 εκ. μετά την ανακεφαλαιοποίηση των €175 εκ., τον καθορισμό του ποσοστού συμμετοχής του Ταμείου στη μετοχική δομή του ΣΠΤ στο 21,875% και τη μείωση της ονομαστικής αξίας των μετοχών από €1,28 σε €1,1155, καθώς και την έκδοση νέων μετοχών προς το Ταμείο. Οι πιο πάνω

εισηγήσεις υιοθετήθηκαν με Διάταγμα του Υπουργού ημερ. 6.5.2016, και έτσι το Ταμείο έλαβε ως αντάλλαγμα 156.879.916 νέες μετοχές της ΣΚΤ, δηλαδή ποσοστό 21,875%, με αποτέλεσμα το ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου που κατέχει άμεσα το Κράτος να μειωθεί στο 77,346%.

Επίσης, αποφασίστηκε η υποδιαίρεση των υφιστάμενων μετοχών σε περίπου τέσσερις (4) μετοχές για κάθε μία (1) μετοχή με νέα ονομαστική αξία €0,28 ανά μετοχή.

Επιπρόσθετα, το αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης επέβαλε ορισμένους αυστηρούς περιορισμούς/στόχους στη ΣΚΤ. Οι πρόνοιες του συμπεριλάμβαναν ενέργειες που αφορούσαν στην πλήρη κεντροποίηση των λειτουργιών και εργασιών των ΣΠΙ, τη μείωση του αριθμού των υποκαταστημάτων και υπαλλήλων, την απαγόρευση διανομής μερίσματος και καταβολής φιλοδωρημάτων. Σημειώνεται ότι σε περίπτωση μη συμμόρφωσης της ΣΚΤ με τις πρόνοιες του αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης θα ενεργοποιηθεί σχετική πρόνοιά του, για λειτουργική και νομική ενοποίηση όλων των 18 ΣΠΙ και της ΣΚΤ ή για την ετοιμασία αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης. Σε σχέση με τα πιο πάνω, η Επιτροπεία της ΣΚΤ σε συνεδρία της ημερ. 20.12.2016, αποφάσισε όπως η ΣΚΤ προβεί, ως η αποδεχόμενη εταιρεία, σε νομική συγχώνευση με τα 18 ΣΠΙ. Στις 30.12.2016, συγκλήθηκε Ειδική Γενική Συνέλευση στην οποία εγκρίθηκε η πιο πάνω απόφαση. Την 1.7.2017 έγινε η συγχώνευση όλων των εργασιών του Ομίλου.

Επιπλέον, σύμφωνα με το αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, η ΣΚΤ θα έπρεπε να διασφαλίσει όλες τις απαιτούμενες εγκρίσεις μέχρι το τέλος του 2016, έτσι ώστε να είναι δυνατή, από τον Ιούνιο 2017 και μέχρι τις 30.9.2018, η εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ), μέσω αύξησης του μετοχικού της κεφαλαίου, με την έκδοση μετοχών η αξία των οποίων ανέρχεται τουλάχιστον στο 25% του καταβληθέντος μετοχικού κεφαλαίου. Στις 22.12.2016, η ΣΚΤ υπέβαλε στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (ΕΚΚ) το Ενημερωτικό Δελτίο για εισαγωγή στο ΧΑΚ 6.036.120.911 συνήθων μετοχών ονομαστικής αξίας €0,28 η κάθε μία, οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο εισαγωγής προς διαπραγμάτευση στην Κύρια Αγορά του ΧΑΚ ή στην Εναλλακτική Αγορά του ΧΑΚ, εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την εισαγωγή των μετοχών στην Κύρια Αγορά (σχετικές αναφορές γίνονται και στην επόμενη παράγραφο).

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, η ΣΚΤ ενημέρωσε τον Εντολοδόχο Παρακολούθησης (Monitoring Trustee) ότι ανάθεσε στην Citigroup να ενεργήσει ως αποκλειστικός σύμβουλος (Global Coordinator) για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ΣΚΤ μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης από στρατηγικούς και θεσμικούς επενδυτές, σύμφωνα με τις εποπτικές κατευθύνσεις. Η διαδικασία αυτή αναμένεται να ολοκληρωθεί το δεύτερο τρίμηνο του 2018. Η είσοδος της ΣΚΤ σε οργανωμένη αγορά μεταφέρεται σε μεσοπρόθεσμο στάδιο και μετά την συμμετοχή στην ιδιοκτησιακή της δομή στρατηγικών και θεσμικών επενδυτών.

- (ii) **Παραχώρηση δωρεάν μετοχών.** Με βάση Πρόταση του Υπουργού Οικονομικών προς το Υπουργικό Συμβούλιο ημερ. 29.5.2017, το σώμα αποφάσισε στις 31.5.2017 όπως η ΚΔ, σε πρώτο στάδιο, διαθέσει δωρεάν (χωρίς αντίτιμο) ποσοστό της τάξης του 25% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου που κατέχει στην ΣΚΤ σε αριθμό φυσικών προσώπων που είναι συνδεδεμένοι με τον ΣΠΤ. Συγκεκριμένα, θα διατεθούν δωρεάν 1.509.030.228 μετοχές ονομαστικής αξίας €0,28 στους δανειολήπτες που εξυπηρετούν τα δάνειά τους ή άλλες πιστωτικές διευκολύνσεις και στους καταθέτες πέραν ενός καθορισμένου ποσού.

Η Υπηρεσία μας με επιστολή της προς τον Υπουργό Οικονομικών ημερ. 9.6.2017, δεδομένης της αναφοράς στο άρθρο 54 του Συντάγματος ότι η παρά του Υπουργικού Συμβουλίου ασκούμενη εκτελεστική εξουσία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την

εποπτεία και τη διάθεση της ανηκούσης εις την Δημοκρατία περιουσίας συμφώνως προς τις διατάξεις του Συντάγματος και του Νόμου, ζήτησε από τον Υπουργό Οικονομικών ενημέρωση ως προς τη νομική βάση της πιο πάνω Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου και κατά πόσο έχει ληφθεί από τον Υπουργό η νομική γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ως προς τη νομιμότητα της εν λόγω Απόφασης.

Ο Υπουργός Οικονομικών απάντησε στην Υπηρεσία μας στις 26.6.2017 εκφράζοντας την άποψη ότι η νομική βάση για την υπό αναφορά Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου βρίσκεται στο άρθρο 54 του Συντάγματος στο οποίο καταγράφεται ότι η εποπτεία και διάθεση της περιουσίας της Δημοκρατίας ανήκει στην Εκτελεστική Εξουσία.

Σημειώνεται ότι ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων με επιστολή του προς τον Υπουργό Οικονομικών ημερ. 19.6.2017, εισηγήθηκε ανάκληση της υπό αναφορά Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, επεξηγώντας τους λόγους.

Η Υπηρεσία μας, λόγω του ότι εξακολουθούσε να διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη νομιμότητα της υπό αναφορά Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιστολή της προς τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας ημερ. 28.6.2017, ζήτησε σχετική γνωμάτευση.

Η γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα δόθηκε στις 11 Ιουλίου και τη διαβιβάσαμε στον Υπουργό Οικονομικών στις 13 Ιουλίου ζητώντας του ενημέρωση ως προς τις ενέργειες του για συμμόρφωση με τη νομιμότητα. Ο Γενικός Εισαγγελέας στη εκτενή και εμπειριστατωμένη απάντησή του έχει εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους, με βάση τα ενώπιον του στοιχεία, θεωρεί ότι τίθεται θέμα παραβίασης των προνοιών του Περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.38(Ι)/2014), του περί της Αναδιάρθρωσης Χρηματοοικονομικών Οργανισμών Νόμου (Ν.200(Ι)/2011) και ενδεχομένως της συνταγματικά καθιερωμένης αρχής της ισότητας.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως ο Υπουργός Οικονομικών υποβάλει, χωρίς άλλη καθυστέρηση, Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο για ακύρωση της Απόφασής του για δωρεάν παραχώρηση μετοχών αφού, πέραν της παραβίασης αριθμού νομοθεσιών και ενδεχομένως του ίδιου του Συντάγματος, είναι προβληματική και βλάπτει σοβαρά τα συμφέροντα της ΣΚΤ.

(γ) Άσκηση ελέγχου από την Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ) – Μονάδα Διαχείρισης της Συμμετοχής της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ιδιοκτησιακή Δομή Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Προαπαιτούμενο, βάσει της τριμερούς συμφωνίας για την παροχή του χρεογράφου του ΕΜΣ στην ΣΚΤ από την ΚΔ, ήταν η σύσταση Μονάδας Διαχείρισης της Συμμετοχής της ΚΔ στην Ιδιοκτησιακή Δομή Πιστωτικών Ιδρυμάτων (Μονάδα) για σκοπούς διασφάλισης της μέγιστης δυνατής απόδοσης της συμμετοχής της ΚΔ. Στις 9.9.2013 ψηφίστηκε από την Βουλή των Αντιπροσώπων ο Νόμος που προνοεί για τη Σύσταση και Λειτουργία της εν λόγω Μονάδας (Ν.106(Ι)/2013). Με βάση τον πιο πάνω Νόμο, η Μονάδα είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο της συμμόρφωσης της ΣΚΤ ως προς την τήρηση των προνοιών του Μνημονίου και του Πλαισίου-Συμφωνίας που υπογράφηκε μεταξύ της ΚΔ και της ΣΚΤ. Ακολούθως, ο Νόμος τροποποιήθηκε δύο φορές έτσι ώστε να καλύπτονται όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία έχει συμμετοχή το Κράτος (Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης με τον Ν.111(Ι)/2015), καθώς επίσης και το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης (Ν.192(Ι)/2015).

Σύμφωνα με τον Ν.106(Ι)/2013 και τις τροποποιήσεις αυτού, η Μονάδα, μέχρι το τέλος Μαρτίου κάθε έτους, συντάσσει και αποστέλλει στον Υπουργό Οικονομικών και στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ετήσια έκθεση πεπραγμένων αναφορικά με τη διαχείριση της συμμετοχής της Δημοκρατίας στην ιδιοκτησιακή δομή των πιστωτικών

ιδρυμάτων για το προηγούμενο έτος. Ο Υπουργός εγκρίνει την έκθεση και αφού ενημερώσει το Υπουργικό Συμβούλιο, την υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων, το αργότερο μέχρι τις 30 Απριλίου κάθε έτους. Η ετήσια έκθεση της Μονάδας για το 2016 ετοιμάστηκε τον Ιούλιο 2017 και κατατέθηκε στην Βουλή των Αντιπροσώπων στις 7.8.2017.

Στη συνέχεια αναφέρονται συνοπτικά τα κυριότερα θέματα της εν λόγω έκθεσης για τον ΣΠΤ, το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης και τον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης.

(i) **Συνεργατικός Πιστωτικός Τομέας (ΣΠΤ).** Στην έκθεση αναφέρεται ότι όλες οι μνημονιακές υποχρεώσεις που ανέλαβε η ΚΔ σε σχέση με την αναδιάρθρωση και ανακεφαλαιοποίηση του ΣΠΤ έχουν υλοποιηθεί πλήρως. Αναφέρονται, ωστόσο, οι κύριες αποκλίσεις από τους στόχους που τέθηκαν, οι οποίες αφορούν κυρίως στις νέες χορηγήσεις και τις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις (ΜΕΧ). Όσον αφορά στις νέες χορηγήσεις αναφέρεται ότι βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα και οι ενδείξεις για αύξηση τους δεν είναι ενθαρρυντικές. Όπως επίσης αναφέρεται, το ποσοστό των ΜΕΧ παρουσιάζεται αυξημένο με ποσοστό 60,1%. Οι αναδιρθρώσεις και οι ρυθμίσεις που πραγματοποιούνται δεν είναι ικανές να μειώσουν τον δείκτη των ΜΕΧ λόγω της συνεχούς εισροής νέων ΜΕΧ, της πρόσθεσης κάθε μήνα των δεδουλευμένων τόκων, της μη ικανοποιητικής παραχώρησης νέων δανείων και του γεγονότος ότι δάνεια που έχουν ρυθμιστεί γίνονται ξανά ΜΕΧ. Για την επίλυση του προβλήματος με τις ΜΕΧ, η ΣΚΤ σύναψε συμφωνία για τη σύσταση κοινοπραξίας για περίοδο δέκα ετών με την εταιρεία Altamira Asset Management που εξειδικεύεται στον τομέα διαχείρισης ΜΕΧ και ακινήτων.

Στην έκθεση της Μονάδας αναφέρεται επίσης ότι κατά τη δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση της ΣΚΤ, η ΚΔ και η ΣΚΤ δεσμεύτηκαν να υλοποιήσουν συγκεκριμένο σχέδιο για την σταδιακή έξοδο του Κράτους από την ιδιοκτησιακή δομή της ΣΚΤ. Με βάση την δέσμευση αυτή η ΣΚΤ προχώρησε σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες και έλαβε όλες τις απαιτούμενες εγκρίσεις για εισαγωγή των μετοχών της στο ΧΑΚ εντός του 2017. Η ετοιμασία του Ενημερωτικού Δελτίου ανατέθηκε σε ελεγκτικό οίκο. Στις 7.12.2016 η Επιτροπή της ΣΚΤ ενέκρινε την τελική έκδοση του Ενημερωτικού Δελτίου, το οποίο υποβλήθηκε στην ΕΚΚ και στο ΧΑΚ για έγκριση. Στις 21.12.2016 το Συμβούλιο του ΧΑΚ παραχώρησε προέγκριση υπό την αίρεση ότι η ΣΚΤ θα ανταποκρινόταν στους όρους που προβλέπονται στους σχετικούς Κανονισμούς. Στις 22.12.2016 εγκρίθηκε το Ενημερωτικό Δελτίο από την ΕΚΚ. Το Πλαίσιο Πολιτικής που ετοιμάστηκε για τον σταδιακό περιορισμό της συμμετοχής του κράτους στη ΣΚΤ θα υλοποιηθεί σε 3 Φάσεις, με την 1^η Φάση να υλοποιείται μέχρι 30.9.2017, τη 2^η Φάση μέχρι 30.9.2018 και την 3^η Φάση μέχρι 30.9.2019.

Κατά την 1^η Φάση, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της οποίας έχει ήδη παραβιαστεί, η ΣΚΤ θα εντάξει τις μετοχές της στην Κύρια Αγορά του ΧΑΚ. Με βάση τους Κανονισμούς του ΧΑΚ, προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, είναι όπως υπάρχει διασπορά μετοχών τουλάχιστον του 25% σε 300 φυσικά ή νομικά πρόσωπα και ότι κανένα εκ των οποίων δεν θα ελέγχει άμεσα ή έμμεσα πέραν του 5% του μετοχικού κεφαλαίου. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, το Υπουργικό Συμβούλιο με Απόφασή του ημερ. 31.5.2017 ενέκρινε την πρόταση του Υπουργού Οικονομικών για δωρεάν παραχώρηση του 25% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου που η ΚΔ κατέχει στη ΣΚΤ σε φυσικά πρόσωπα που είναι συνδεδεμένα με τον ΣΠΤ, με βάση προκαθορισμένα κριτήρια. Με βάση την πιο πάνω Απόφαση, η τιμή εισαγωγής των μετοχών της ΣΚΤ στο ΧΑΚ θα αποφασιστεί από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, μετά από σχετική εισήγηση της Επιτροπής της ΣΚΤ και θα κυμαίνεται μεταξύ της τιμής αποτίμησης και της ονομαστικής της αξίας. Για το θέμα της δωρεάν παραχώρησης μετοχών γίνεται εκτενής αναφορά στην παράγραφο β(ii) πιο πάνω.

Σύμφωνα με την αποτίμηση που έγινε από Ανεξάρτητο Ελεγκτικό Οίκο, λαμβάνοντας υπόψη τα οικονομικά αποτελέσματα της ΣΚΤ στις 31.12.2016 και το νέο επιχειρηματικό της πλάνο, η αξία της ΣΚΤ ανέρχεται στα €600 εκ. περίπου. Σημειώνεται ότι τον Απρίλιο του 2016 η αξία της ΣΚΤ κυμαίνεται μεταξύ €500 εκ. - €625 εκ. και μετά την ανακεφαλαιοποίηση των €175 εκ. η αξία ανήλθε στα €800 εκ. Επειδή η αποτίμηση έγινε με βάση δυσμενές σενάριο έγινε αναγωγή της στα €950 εκ. Όπως αναφέρεται στην έκθεση της Μονάδας, η μεταβολή της αξίας της ΣΚΤ οφείλεται κυρίως στη διόρθωση του λάθους στα επιτόκια ύψους €111 εκ. περίπου, στην εφαρμογή του λογιστικού προτύπου IFRS 9 το οποίο θα αυξήσει τις πρόνοιες κατά €300 εκ., στην μη υλοποίηση του Στρατηγικού Πλάνου της ΣΚΤ ως προς την παραχώρηση νέων δανείων και τη μείωση των εσόδων και στην μείωση των αναδιαρθρώσεων το έτος 2017 σε σχέση με τα προηγούμενα 2 χρόνια. Στα θετικά είναι το νέο επιχειρηματικό στρατηγικό σχέδιο της ΣΚΤ, το οποίο προσθέτει αξία της τάξης των €75 εκ.

Σύσταση: Όπως η Μονάδα βρίσκεται σε συνεχή επαφή με την ΣΚΤ ούτως ώστε να παρακολουθεί και να διασφαλίζει τη λήψη προληπτικών και διορθωτικών μέτρων για τήρηση των αναθεωρημένων χρονοδιαγραμμάτων προς πλήρη συμμόρφωση με το αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και κατά συνέπεια την τήρηση των όρων της ΕΕπ, κυρίως όσον αφορά στα θέματα της πιστωτικής πολιτικής και των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επιπλέον, η συμμόρφωση με το εν λόγω Σχέδιο αναμένεται να βελτιώσει τις εσωτερικές διαδικασίες του ΣΠΤ και κατά συνέπεια την οικονομική του κατάσταση, η οποία πρέπει να αποτελεί ύψιστης σημασίας στόχο τόσο για τον ΣΠΤ όσο και για την ΚΔ για να εκλείψει ο κίνδυνος ο ΣΠΤ να χρειαστεί επιπρόσθετα κεφάλαια, αλλά και για να διαφυλαχθεί η επένδυση του Κύπριου φορολογούμενου στη ΣΚΤ, ύψους €1,675 εκ. Αναμένουμε επίσης από τη Μονάδα να λάβει υπόψη την Ειδική Έκθεση της Υπηρεσίας μας για τη ΣΚΤ ημερομηνίας 9.10.2017.

Επίσης, η Μονάδα οφείλει να παρακολουθεί σε συνεχή βάση τις ενέργειες της ΣΚΤ, για τον σχηματισμό επαρκούς πρόνοιας για μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις στη βάση μιας συνετής πολιτικής (prudent).

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι η Μονάδα Διαχείρισης παρακολουθεί και ενημερώνει σε συνεχή βάση την Διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομικών για την πορεία υλοποίησης του αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, καθώς και την όλη πορεία της ΣΚΤ.

Επιπρόσθετα, σημείωσε ότι οι συνεχείς εποπτικές παρεμβάσεις για αύξηση των προβλέψεων, κυρίως για το χαρτοφυλάκιο των στεγαστικών χορηγήσεων, δημιουργούν ανάγκες νέου κεφαλαίου.

- (ii) **Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης.** Το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης συστάθηκε με τον περί της Σύστασης και Λειτουργίας Ανεξάρτητου Ταμείου Ανακεφαλαιοποίησης Νόμο του 2015 (Ν.190(Ι)/2015), μετά την ανάγκη που προέκυψε για νέα ανακεφαλαιοποίηση της ΣΚΤ, με ποσό ύψους €175 εκ. Η χορήγηση των €175 εκ. έγινε μέσω του Ταμείου Ανακεφαλαιοποίησης, το οποίο κατέχει το 21,87% του μετοχικού κεφαλαίου της ΣΚΤ. Στις 18.12.2015 υπογράφηκε σύμβαση δανείου μεταξύ της ΚΔ και του Ταμείου για το ποσό των €175 εκ. το οποίο θα αποπληρωθεί σε 24 τριμηνιαίες δόσεις μέχρι τις 31.12.2021. Τα έσοδα του Ταμείου τα οποία θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την εξόφληση του δανείου θα προέρχονται από την μεταφορά των 35/60 των εσόδων από την επιβολή του Ειδικού Φόρου σε Πιστωτικά Ιδρύματα. Με βάση τον πιο πάνω Νόμο συστάθηκε τριμελής Επιτροπή η οποία διαχειρίζεται το Ταμείο ενώ η Μονάδα του παρέχει διοικητική και τεχνική υποστήριξη.

Με βάση το εδάφιο (2) του άρθρου 15 του Ν.190(Ι)/2015 ο Προϋπολογισμός του Ταμείου ετοιμάζεται από την Επιτροπή του Ταμείου και υποβάλλεται στον Υπουργό

Οικονομικών για έγκριση, ο οποίος με την σειρά του τον υποβάλλει για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο και ψήφιση από την Βουλή των Αντιπροσώπων.

Με βάση τα εδάφια (3) και (4) του άρθρου 15 του Ν.190(Ι)/2015 η Επιτροπή του Ταμείου ετοιμάζει την Ετήσια Έκθεση του Ταμείου την οποία υποβάλλει στον Υπουργό Οικονομικών με κοινοποίηση στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας. Η Ετήσια Έκθεση περιλαμβάνει τις οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου και συνοπτική έκθεση με απολογισμό της λειτουργίας του Ταμείου για το προηγούμενο έτος. Με βάση τις οικονομικές καταστάσεις που ετοιμάστηκαν για την περίοδο μεταξύ 17.12.2015 μέχρι 31.12.2016, το Ταμείο είχε έσοδα ύψους €255 εκ. (€175 εκ. αφορούν στο δάνειο που παραχωρήθηκε από την ΚΔ για ανακεφαλαιοποίηση της ΣΚΤ και τα υπόλοιπα αποτελούν έσοδα από την επιβολή του ειδικού φόρου) και έξοδα ύψους €204 εκ. (€175 εκ. αφορούν στην επένδυση στην ΣΚΤ και €29 εκ. στη δόση που καταβλήθηκε έναντι του δανείου προς την ΚΔ). Το πλεόνασμα που προκύπτει ύψους €51 εκ. μεταφέρθηκε στο Αποθεματικό του Ταμείου.

Σύσταση: Όπως διασφαλιστεί ότι το Ταμείο θα συνεχίσει να έχει τα προβλεπόμενα έσοδα, ούτως ώστε να εξοφληθεί πλήρως το δάνειο ως οι όροι της συμφωνίας δανειοδότησης του Ταμείου από την ΚΔ.

- (iii) **Οργανισμός Χρηματοδότησεως Στέγης (ΟΧΣ).** Τον Ιούλιο του 2015 τροποποιήθηκε ο Νόμος που διέπει τη σύσταση και λειτουργία της Μονάδας με σκοπό την υπαγωγή του ΟΧΣ κάτω από τη Μονάδα Διαχείρισης και τις πρόνοιες του σχετικού Νόμου. Όπως αναφέρεται στην έκθεση της Μονάδας, η υπαγωγή του ΟΧΣ στο Κανονιστικό Πλαίσιο που διέπει όλα τα Αδειοδοτημένα Πιστωτικά Ιδρύματα (ΑΠΙ) εξ αντικειμένου, λόγω μεγέθους, τον οδηγεί σε λειτουργική μόχλευση δυσανάλογη με το μέγεθος του. Η Ενιαία Εποπτική Αρχή απαιτεί από τα μικρά ΑΠΙ τον ίδιο βαθμό συμμόρφωσης με το Κανονιστικό Πλαίσιο όπως και τα μεγάλα ΑΠΙ με αποτέλεσμα να περιορίζεται σημαντικά η κοινωνική αποστολή του. Η αγορά στην οποία είναι νομικά προσανατολισμένος ο ΟΧΣ (απόκτηση πρώτης κατοικίας) είναι πλέον κορεσμένη και έντονα ανταγωνιστική. Για το λόγο αυτό το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΧΣ αναγνώρισε την ανάγκη επέκτασης των εργασιών του ΟΧΣ σε νέα προϊόντα χορηγήσεων για κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των υφιστάμενων πελατών του, καθώς και για προσέλκυση νέων πελατών.

Στην εν λόγω έκθεση σημειώνεται επίσης ότι, ετοιμάστηκε αριθμός τροποποιητικών νομοσχεδίων που διέπουν τη λειτουργία του ΟΧΣ ούτως ώστε να συνάδουν με τους σχετικούς Νόμους και Οδηγίες της ΚΤΚ τα οποία καταψηφίστηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Τα νομοσχέδια αυτά αφορούσαν κυρίως στην εναρμόνιση του πλαισίου εσωτερικής διακυβέρνησης του ΟΧΣ με αυτό που διέπει τα ΑΠΙ και αποτελεί απαίτηση της ΚΤΚ μέσω της Οδηγίας σχετικά με τις Ρυθμίσεις Διακυβέρνησης και Διαχείρισης.

Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις, ο ΟΧΣ παρουσίασε ζημιές για τα έτη 2015 και 2016 λόγω της αύξησης των προβλέψεων για απομείωση των δανείων.

Το σύνολο των ΜΕΧ κατά την 31.12.2016 ανήλθε στο 44,2% ενώ στις 31.5.2017 έφτασε στο 45,6% του χαρτοφυλακίου των δανείων. Ο δείκτης κάλυψης τους με προβλέψεις στις 31.12.2016 ανήλθε στο 26,5%.

Σύσταση: Όπως προωθηθούν άμεσα για ψήφιση τα νομοσχέδια που αφορούν στη συμμόρφωση του ΟΧΣ με τις οδηγίες της ΚΤΚ αφού, όπως αναφέρεται στην έκθεση, μη συμμόρφωση με το πλαίσιο εσωτερικής εταιρικής διακυβέρνησης κατά πάσα πιθανότητα θα επιφέρει αύξηση στα ελάχιστα κεφάλαια που απαιτούνται από την ΚΤΚ. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να υπάρχει στενή παρακολούθηση των ΜΕΧ και των αναδιαρθρώσεων και λήψη μέτρων για μείωση τους.

2. Αξιολογήσεις της Κυπριακής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

(α) Πρόγραμμα Εποπτείας. Τον Μάρτιο του 2016 η Κύπρος εξήλθε από το Πρόγραμμα Μακροοικονομικής Προσαρμογής (Μνημόνιο) έχοντας λάβει οικονομική βοήθεια από τον ΕΜΣ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) ύψους €7,2 δις περίπου, από τα €10 δις που ήταν η συνολική οικονομική βοήθεια που προνοείτο βάσει της μνημονιακής συμφωνίας με την Τρόικα. Η αποπληρωμή του συνολικού δανείου αρχίζει για την Κύπρο από το 2019 προς το ΔΝΤ και από το 2025 προς την ΕΕπ και η αποπληρωμή αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2031.

Με βάση το άρθρο 14 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 472/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Κύπρος (όπως και άλλες χώρες οι οποίες εξήλθαν από μνημόνιο) παραμένει υπό εποπτεία μέχρι την εξόφληση τουλάχιστον του 75% της χρηματοδοτικής στήριξης που της έχει παραχωρηθεί, στα πλαίσια του Προγράμματος Εποπτείας της ΕΕπ, το οποίο θα διεξάγεται σε συνεργασία με την ΕΚΤ (Post-Programme Surveillance - PPS). Στη διαδικασία της εποπτείας συμμετέχει και το ΔΝΤ στα πλαίσια του αντίστοιχου δικού του προγράμματος (Post-Programme Monitoring - PPM), το οποίο απαιτεί την ίδια πληροφόρηση που παρέχεται στην ΕΕπ και την ΕΚΤ, καθώς επίσης και ο ΕΜΣ ως παρατηρητής, για θέματα που αφορούν τον μηχανισμό έγκαιρης προειδοποίησης. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, η εποπτεία προνοεί εξαμηνιαίες αποστολές της ΕΕπ σε συνεννόηση με την ΕΚΤ στην Κύπρο, για σκοπούς αξιολόγησης της οικονομικής, δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής κατάστασης της χώρας και την υποβολή σχετικής έκθεσης στην αρμόδια επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στην Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή του Συμβουλίου και στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Στην έκθεση εκτιμάται ειδικότερα κατά πόσο χρειάζεται να ληφθούν διορθωτικά μέτρα. Για σκοπούς καλύτερου συντονισμού και οργάνωσης των αποστολών αυτών και της συλλογής των απαιτούμενων πληροφοριών, έχει συσταθεί στο Υπουργείο Οικονομικών «Μονάδα Συντονισμού του Προγράμματος Εποπτείας».

Τα αποτελέσματα της εποπτείας της πρώτης αποστολής που διενεργήθηκε μεταξύ 26-30.9.2016 καταγράφονται σε σχετική έκθεση της ΕΕπ που εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2016. Στην έκθεση αναφέρεται το γεγονός ότι οι μεταρρυθμίσεις που έχουν υλοποιηθεί στα πλαίσια του προγράμματος είχαν ως αποτέλεσμα τη σταθερή οικονομική ανάπτυξη και θετικές εξελίξεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά σε καλύτερα από τα αναμενόμενα αποτελέσματα για την οικονομική ανάπτυξη του 2016, κάτι το οποίο οφείλεται στον τουρισμό και στην ιδιωτική κατανάλωση (η οποία υποστηρίχθηκε από τη μείωση των τιμών και από τη βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας). Επισημαίνει ωστόσο ότι, λόγω της οικονομικής βελτίωσης, υπάρχει αυξημένη πίεση για δημοσιονομική χαλάρωση η οποία θα πρέπει να αποφευχθεί, καθώς εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικοί δημοσιονομικοί κίνδυνοι.

Όσον αφορά στον χρηματοπιστωτικό τομέα, η ΕΕπ στην έκθεσή της αναφέρεται στη μείωση των μη-εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), τα οποία ωστόσο παραμένουν σε πάρα πολύ ψηλά επίπεδα. Γίνεται επίσης αναφορά, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση της καταθετικής βάσης των τραπεζών, στη βελτίωση της ρευστότητας και των κεφαλαιακών αποθεμάτων τους, και στο γεγονός ότι η συνολική παροχή πιστώσεων στην οικονομία εξακολουθεί να μειώνεται λόγω της αναγκαστικής απομόχλευσης (περιλαμβανομένων διαγραφών δανείων και αναδιρθρώσεων). Στην έκθεση της, η ΕΕπ εισηγείται εντατικοποίηση των προσπάθειών για αναδιρθρώσεις δανείων, κάνοντας χρήση όλων των διαθέσιμων εργαλείων. Όσον αφορά στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, η ΕΕπ επισημαίνει ότι η Κύπρος χρειάζεται να επανέλθει σε τροχιά μεταρρυθμίσεων. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην ανάγκη μεταρρυθμίσεων στους τομείς της δημόσιας διοίκησης, της δημόσιας υγείας, στις διαδικασίες έκδοσης τίτλων ιδιοκτησίας, στον εκσυγχρονισμό του

δικαστικού συστήματος, στην ανάγκη υλοποίησης του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων και στις μεταρρυθμίσεις στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, προς προσέλκυση περισσότερων επενδύσεων.

Όσον αφορά στην Τράπεζα Κύπρου και στον ΣΠΤ, στην έκθεση αναφέρεται ότι έχουν καταφέρει να ενδυναμώσουν τη θέση τους σε σχέση με τη χρηματοδότηση και την αποδοτικότητα. Ωστόσο, για τον ΣΠΤ αναφέρεται ότι το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης υλοποιείται με αργούς ρυθμούς και ότι μόνο το 1/5 των μη εξυπηρετούμενων δανείων του είχε αναδιρθωθεί. Αναφέρεται επίσης στα μελλοντικά βήματα που πρέπει να γίνουν σύμφωνα με το Αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η εισαγωγή των μετοχών στο ΧΑΚ, η οποία αναμένεται να γίνει το ενωρίτερο τον Σεπτέμβριο του 2018. Ωστόσο, όπως αναφέρεται, αυξημένες πολιτικές παρεμβάσεις θέτουν υπό αμφισβήτηση την ικανότητα της Διεύθυνσης του ΣΠΤ να συνεχίσει να επιμένει στην επίτευξη των στόχων και των χρονοδιαγραμμάτων του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης.

Σχετικά με το δημόσιο χρέος, η ΕΕπ στην έκθεση της επισημαίνει ότι μετά την κορύφωση του ύψους του το 2015 στο 108% του ΑΕΠ, αναμένεται ότι θα μειωθεί σταθερά στο 93% του ΑΕΠ μέχρι το 2026. Επιπρόσθετα, επισημαίνει ότι οι κίνδυνοι εξυπηρέτησης του δανείου του ΕΜΣ παραμένουν χαμηλοί μέχρι το 2018 λόγω της συνετής πολιτικής διαχείρισης του δημοσίου χρέους. Ωστόσο, παρά το ότι αναγνωρίζεται ότι οι συνθήκες δανεισμού έχουν βελτιωθεί για την Κύπρο - κάτι που όπως αναφέρει η ΕΕπ οφείλεται κυρίως σε Ευρωπαϊκούς και παγκόσμιους παράγοντες - οι ανάγκες χρηματοδότησης για το 2019 και 2020 παραμένουν ακόμα ψηλές. Η ΕΕπ επισημαίνει επίσης ότι παρά το ότι η ανάλυση βιωσιμότητας του δημοσίου χρέους καταδεικνύει ότι μεσοπρόθεσμα αναμένεται να υπάρξει μείωση του δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ, το χρέος παραμένει ευάλωτο σε μακροοικονομικές και χρηματοπιστωτικές αναταραχές.

Τέλος, η ΕΕπ διαπιστώνει ότι κατά το 2016 η Κύπρος έλαβε ή ανακοίνωσε περιορισμένο αριθμό νέων μέτρων για την αντιμετώπιση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισοσκελιών που αναφέρονται στην παράγραφο (β) πιο κάτω.

Η δεύτερη αποστολή της τρώικα στα πλαίσια του Προγράμματος Εποπτείας ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2017. Για την αποστολή αυτή, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, δεν είχε ακόμα εκδοθεί σχετική έκθεση από την ΕΕπ.

Από πλευράς ΔΝΤ, στις 3.4.2017 εκδόθηκε ανακοίνωση τύπου του προσωπικού για την εποπτεία που διενεργήθηκε μεταξύ 27-31 Μαρτίου 2017. Στην ανακοίνωση αναγνωρίζεται το γεγονός ότι η οικονομική ανάκαμψη έχει αποκτήσει δυναμική, η ρευστότητα των τραπεζών βελτιώθηκε, η αναδιάρθρωση των ΜΕΔ έχει επιταχυνθεί και ότι το πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα έχει αυξηθεί. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι τα πολύ ψηλά επίπεδα ιδιωτικού χρέους, ΜΕΔ και δημοσίου χρέους εξακολουθούν να αποτελούν ευάλωτα σημεία. Το προσωπικό του ΔΝΤ θεωρεί ότι πρέπει να επιταχυνθούν οι διαδικασίες για αναδιρθώσεις των ΜΕΔ, να επιταχυνθεί η μείωση του δημοσίου χρέους και να δημιουργηθεί νέα δυναμική για τις διαρθρωτικές αλλαγές. Οι απόψεις αυτές υιοθετήθηκαν και από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ, σύμφωνα με έκθεση προόδου η οποία εκδόθηκε στις 8.6.2017, σημειώνοντας ότι η δυνατότητα της Κύπρου να αποπληρώσει το ΔΝΤ είναι ικανοποιητική, ωστόσο υπόκειται σε κινδύνους.

(β) Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Παράλληλα με τη διαδικασία που ακολουθείται για το Πρόγραμμα Εποπτείας, η οικονομία της Κύπρου υπόκειται και σε άλλες τακτικές αξιολογήσεις από το ΔΝΤ και από την ΕΕπ. Όσον αφορά στο ΔΝΤ, η Κύπρος υπόκειται στην τακτική αξιολόγηση (άρθρο IV του καταστατικού του ΔΝΤ), η οποία δεν έχει ακόμα διενεργηθεί για την Κύπρο μετά το τέλος του μηνιού.

Από πλευράς ΕΕπ, από το 2014 η Κυπριακή οικονομία υπόκειται σε τακτικές αξιολογήσεις στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (δηλαδή της διαδικασίας συντονισμού της

οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής εντός ΕΕ). Στα πλαίσια αυτά, τον Απρίλιο του 2016 η ΕΕ διενήργησε εμπειριστατωμένες επισκοπήσεις σε κράτη-μέλη για σκοπούς της Διαδικασίας Μακροοικονομικών Ανισορροπιών (ΔΜΑ), κατά τις οποίες η Κύπρος συγκαταλέχθηκε στις 13 χώρες όπου εντοπίστηκαν υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες. Συγκεκριμένα, οι υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες που διαπιστώθηκαν στην Κύπρο λαμβάνουν τη μορφή μεγάλου ιδιωτικού, δημόσιου και εξωτερικού χρέους. Σοβαρές αδυναμίες διαπιστώθηκαν και στον χρηματοπιστωτικό τομέα, ο οποίος επιβαρύνεται από ένα ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων που προσεγγίζει το 50%. Η ανάλυση εντόπισε επίσης την υποτονική δυνητική ανάπτυξη και τη σχετικά υψηλή ανεργία ως σημαντικά προβλήματα προσαρμογής.

Επιπρόσθετα στα πλαίσια της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, στις 12 Ιουλίου 2016, το Συμβούλιο της ΕΕ υπέβαλε τις ακόλουθες 5 συστάσεις για την Κύπρο (country specific recommendations):

- (i) Μετά τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος, να τηρήσει τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο το 2016 και το 2017. Να θεσπίσει, έως το τέλος του 2016, δεσμευτικό μηχανισμό για τη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων. Να θεσπίσει, έως το τέλος του 2016, την οριζόντια μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και τον νόμο σχετικά με τη διακυβέρνηση των κρατικών οντοτήτων, και να θέσει σε εφαρμογή τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Να θεσπίσει, έως το τέλος του 2016, τις διατάξεις του παραγωγού δικαίου για τη συμπλήρωση του νέου δημοσιονομικού πλαισίου.
- (ii) Να εξαλείψει, έως τον Ιούνιο του 2017, τα εμπόδια για την πλήρη εφαρμογή του πλαισίου για την αφερεγγυότητα και τις εκποιήσεις και να εξασφαλίσει επαρκείς πόρους για την Υπηρεσία Αφερεγγυότητας. Να διασφαλίσει αξιόπιστα και ταχύρρυθμα συστήματα για την έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας και τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων κυριότητας ακίνητης περιουσίας. Να αυξήσει την αποτελεσματικότητα και το δυναμικό του δικαστικού συστήματος. Να μεταρρυθμίσει τον κώδικα πολιτικής δικονομίας.
- (iii) Να λάβει, έως το τέλος του 2016, πρόσθετα μέτρα που να διασφαλίζουν τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την ακριβή αποτίμηση των εξασφαλίσεων για τη δημιουργία προβλέψεων. Να διευρύνει το φάσμα των διαθέσιμων πληροφοριών για τους πιστωτές και να αυξήσει την πληροφόρηση που ήδη παρέχει ώστε να καταστεί πλήρως λειτουργικό το μητρώο πιστώσεων.
- (iv) Να εξαλείψει τα εμπόδια στις επενδύσεις, ιδίως με την εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη, τη συνέχιση του σχεδίου ιδιωτικοποιήσεων και την ενίσχυση των εθνικών ρυθμιστικών αρχών. Να λάβει μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.
- (v) Να ενισχύσει την ικανότητα των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και τη συνδρομή τους στους μακροχρόνια ανέργους: να βελτιώσει την προσέγγιση των μη καταγεγραμμένων ανέργων. Να θεσπίσει νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση της νοσοκομειακής περίθαλψης και να σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την προγραμματισμένη υλοποίηση της καθολικής κάλυψης της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Η πρώτη αξιολόγηση της ΕΕπ για την πρόοδο της Κύπρου στη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισοσκελιών συμπεριλαμβάνεται στην πρώτη έκθεση για το Πρόγραμμα Εποπτείας της Κύπρου (Δεκεμβρίου 2016) για την οποία γίνεται αναφορά στην παράγραφο (α) πιο πάνω, όπου η ΕΕπ διαπιστώνει ότι κατά το 2016 η Κύπρος έλαβε ή ανακοίνωσε περιορισμένο αριθμό νέων μέτρων για την αντιμετώπιση των πιο πάνω ανισοσκελιών. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, αναφέρεται στο γεγονός ότι η Κύπρος

δεν έλαβε κανένα νέο μέτρο για τη μείωση του ιδιωτικού χρέους και επισημαίνει ότι η χρήση του νέου πλαισίου αφερεγγυότητας παραμένει περιορισμένη.

Η πιο πρόσφατη, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, αξιολόγηση της Κυπριακής οικονομίας από την ΕΕπ σχετικά με τον τρόπο εξέλιξης των μακροοικονομικών ανισοροπιών στην Κύπρο καθώς και την πρόοδο υλοποίησης των συστάσεων-ανά-χώρα περιλαμβάνεται σε Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ ημερ. 22.2.2017 με τίτλο «Έκθεση χώρας – Κύπρος 2017».

Όσον αφορά στις μακροοικονομικές ανισοροπίες, στην Έκθεσή της ημερ. 22.2.2017, η ΕΕπ διαπιστώνει ότι αυτές εξακολουθούν να υφίστανται ως ακολούθως:

- (i) **Εξωτερικό ισοζύγιο:** Η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση (ΚΔΕΘ) της Κύπρου ανερχόταν σε -118% του ΑΕΠ το τρίτο τρίμηνο του 2016. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ανερχόταν σε -1,6% του ΑΕΠ το 2016, που υπολείπεται αυτού που απαιτείται για ταχεία εξωτερική επανεξισορρόπηση.
- (ii) **Ιδιωτικό χρέος:** Το χρέος του μη-χρηματοπιστωτικού ιδιωτικού τομέα στην Κύπρο αυξήθηκε σε πάνω από 350% του ΑΕΠ, που είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ.
- (iii) **Δημόσιο χρέος:** Το χρέος της γενικής κυβέρνησης ανερχόταν σε 108% του ΑΕΠ το 2015, εκθέτοντας την Κύπρο σε μεταβολές των χρηματοπιστωτικών ή των οικονομικών συνθηκών που θα μπορούσαν να αυξήσουν το κόστος της χρηματοδότησης. Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι ενώ οι πιστοληπτικές αξιολογήσεις έχουν βελτιωθεί σημαντικά, εντούτοις εξακολουθούν να παραμένουν κάτω της κατηγορίας «investment grade».
- (iv) **Χρηματοπιστωτικός τομέας:** Τα ΜΕΔ στον Κυπριακό τραπεζικό τομέα περιλαμβάνουν περίπου 50% του συνόλου των δανείων, ποσοστό που είναι από τα υψηλότερα στη ζώνη του ευρώ.
- (v) **Δυνητική ανάπτυξη:** εκτιμάται σε περίπου 0%, ενώ ο πληθωρισμός ήταν επίσης χαμηλός. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο δείκτης επενδύσεων προς το ΑΕΠ, ύψους 13% εξακολουθεί να είναι ένας από τους χαμηλότερους στην ΕΕ.
- (vi) **Ανεργία:** Παρά τη μείωσή της παραμένει υψηλή. Ανερχόταν περίπου σε 13% στο τέλος του 2016 ενώ η μακροχρόνια ανεργία και η ανεργία των νέων ήταν επίσης υψηλές, 6% και 30% αντιστοίχως.

Όσον αφορά στην πρόοδο υλοποίησης των 5 συστάσεων για την Κύπρο που αποφασίστηκαν τον Ιούλιο του 2016, η ΕΕπ διαπιστώνει ότι συνολικά η Κύπρος έχει σημειώσει περιορισμένη πρόοδο.

Σύσταση: Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες συμμόρφωσης της Κύπρου με τις συστάσεις της ΕΕπ και του ΔΝΤ για τους τομείς στους οποίους διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρξε η αναμενόμενη πρόοδος, καθώς και για τους τομείς οι οποίοι, παρά την πρόοδο που επιτεύχθηκε, εξακολουθούν να είναι ευάλωτοι, όπως για παράδειγμα τα ψηλά ποσοστά των ΜΕΔ και του δημόσιου και ιδιωτικού χρέους και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

3. Δημόσιο Χρέος.

(α) **Δημόσιο χρέος κατά το 2016.** Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας ημερ. 24.4.2017, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης για το 2016 ανήλθε στα €19.298,1 εκ. σε σύγκριση με €18.960,7 εκ. το 2015, σημείωσε δηλαδή αύξηση ύψους €337,4 εκ. ή 1,8%. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος για το 2016 ανήλθε στο 107,8% σε σύγκριση με 107,5% το 2015.

Το μεγαλύτερο μέρος του δημοσίου χρέους αποτελεί το χρέος της Κεντρικής Κυβέρνησης (εξαιρουμένου του χρέους των ημικρατικών οργανισμών που συγκαταλέγονται στην Κεντρική Κυβέρνηση και των Δήμων) το οποίο σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΓΔΔΧ) στις 31.12.2016 ανήλθε στα €18.998,1 εκ. σε σύγκριση με €18.640,9 εκ το 2015, σημείωσε δηλαδή αύξηση ύψους €357 εκ. ή 1,9%.

Το μεγαλύτερο μέρος του χρέους της Κεντρικής Κυβέρνησης για το 2016 αφορούσε στον επίσημο δανεισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το 59% του επίσημου χρέους σχετίζεται με τα δάνεια που παραχωρήθηκαν από τον ΕΜΣ και το ΔΝΤ κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου 2013-2016, ενώ το υπόλοιπο 41% σχετίζεται με άλλα δάνεια, τα οποία, ως επί το πλείστον, παραχωρήθηκαν από τη Ρωσική Ομοσπονδία, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην ετήσια έκθεση του ΓΔΔΧ, δεδομένου του πλεονασματικού προϋπολογισμού, μέρος των δανειακών κεφαλαίων χρησιμοποιήθηκε για αύξηση των συνολικών ρευστών διαθεσίμων, τα οποία στις 31.12.2016 ανήλθαν σε €994,2 εκ. (σε σύγκριση με €673,3 εκ. το 2015) ή 132,9% του χρέους που λήγει εντός του επόμενου έτους (σε σύγκριση με 59,5% το 2015). Η αύξηση αυτή βρίσκεται εντός των πλαισίων που έχουν τεθεί στη Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική Δημοσίου Χρέους 2016-2020 (ΜΣΔ), και ανταποκρίνεται στην κατευθυντήρια γραμμή που τέθηκε για μείωση του κινδύνου μέσω της αύξησης των ρευστών διαθεσίμων. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι παρά το ότι υπήρξε οριακή αύξηση του δημοσίου χρέους κατά το 2016 (αύξηση κατά 0,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ), το καθαρό χρέος (αφαιρουμένων των ρευστών διαθεσίμων), μειώθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 2%. Επιπρόσθετα, κατά το 2016 συνεχίστηκε και η πτωτική πορεία του κόστους δανεισμού (τόκοι) ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 0,2% (από 2,8% σε 2,6%).

(β) Δημοπρασία καταθέσεων. Όπως αναφέρεται πιο πάνω, κατά το 2016 σημειώθηκε μεγάλη αύξηση των ρευστών διαθεσίμων, από €673,3 εκ. στις 31.12.2015 σε €994,2 εκ. στις 31.12.2016. Από τα €994,2 εκ. τα €430 εκ. τοποθετήθηκαν σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στην Κύπρο (σε σύγκριση με €6,5 εκ το 2015) μέσω δημοπρασίας.

Συγκεκριμένα, στις 22.8.2016, το ΓΔΔΧ γνωστοποίησε μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος σε εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα την πρόθεση του να διενεργήσει στις 24.8.2016 δημοπρασία καταθέσεων μέχρι €500 εκ. σε λογαριασμό με προειδοποίηση 35 ημερών. Η ημερομηνία έναρξης της ισχύος των καταθέσεων ήταν η 26.8.2016. Σύμφωνα με τους όρους της δημοπρασίας, για την παραχώρηση των καταθέσεων γίνονταν αποδεκτά ως εξασφαλίσεις: α) Γραμμάτια του Δημοσίου και Ομόλογα της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας τα οποία ήταν εισηγμένα στο ΧΑΚ ή β) άλλη εναλλακτική εξασφάλιση για την οποία το ΓΔΔΧ θα ικανοποιείτο πως κάλυπτε τις ανάγκες της Δημοκρατίας. Επιπρόσθετα, βάσει των όρων της δημοπρασίας, η αποτίμηση των εξασφαλίσεων θα γινόταν με προκαθορισμένα ποσοστά σε σχέση με το ποσό της κατάθεσης βάσει της ημερομηνίας λήξης τους, τα οποία κυμαίνονταν από 100% μέχρι 150% του ποσού της κατάθεσης (για εξασφαλίσεις με λήξη εντός 12 μηνών, η αξία τους θα έπρεπε να ανέρχεται στο 100% του ποσού της κατάθεσης, ενώ για εξασφαλίσεις με λήξη πέραν των 60 μηνών, η αξία τους θα έπρεπε να ανέρχεται στο 150% του ποσού της κατάθεσης).

Στις 24.8.2016 υποβλήθηκαν δύο προσφορές από τραπεζικά ιδρύματα ως ακολούθως:

- (i) Τράπεζα Α: €500 εκ. με επιτόκιο 0,9% με προσφερόμενη εξασφάλιση την ακύρωση κυβερνητικών εγγυήσεων ύψους €1 δις προς την Τράπεζα Α
- (ii) Τράπεζα Β: €30 εκ. με ετήσιο επιτόκιο 0,5% με προσφερόμενη εξασφάλιση δέσμευση ομολόγου της Κυπριακής Δημοκρατίας που κατείχε με λήξη 1.7.2019.

Το ΓΔΔΧ αποφάσισε όπως αποδεχθεί κατάθεση €400 εκ. στην Τράπεζα Α με ταυτόχρονη αποδοχή της προτεινόμενης εξασφάλισης από την Τράπεζα (δηλαδή την ακύρωση των εγγυήσεων συνολικού ύψους €1 δις) και κατάθεση €30 εκ. στην Τράπεζα Β με αποδοχή της δέσμευσης του κυβερνητικού ομολόγου ύψους €36 εκ. Οι κυβερνητικές εγγυήσεις προς την Τράπεζα Α ύψους €1 δις ακυρώθηκαν στις 25 Αυγούστου 2016.

Κατά την άποψή μας, η ακύρωση των κυβερνητικών εγγυήσεων ύψους €1 δις προς την Τράπεζα Α, δεν αποτελεί οποιοδήποτε είδους εξασφάλιση ή εγγύηση του δικαιώματος ρευστοποίησης της κατάθεσης. Επίσης, θεωρούμε ότι η συγκέντρωση τόσο μεγάλου ποσού σε μία μόνο τράπεζα δεν διασφαλίζει την αναγκαία διασπορά κινδύνου, διασπορά που καθίσταται επιτακτική όταν η κατάθεση γίνεται σε τράπεζα που αξιολογείται σε μη επενδυτική βαθμίδα.

Για τις πιο πάνω επισημάνσεις ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών ανέφερε ότι:

- (i) Με την αποδοχή της κατάργησης κυβερνητικών εγγυήσεων ύψους €1 δις ως εξασφάλισης έναντι κυβερνητικής κατάθεσης €400 εκ., έχουν προκύψει σημαντικά οφέλη για την Κυπριακή Δημοκρατία, αφού εξέλπει πλέον ο κίνδυνος ενεργοποίησης των εγγυήσεων αυτών σε οποιαδήποτε περίπτωση.
- (ii) Η μείωση του συνολικού ύψους κυβερνητικών εγγυήσεων κατά €1 δις ευρώ (ή κατά 30% περίπου) δημιούργησε μια πολύ θετική εξέλιξη για τη δημοσιονομική θέση και τις πηγές δημοσιονομικού κινδύνου της Κυπριακής Δημοκρατίας στις διεθνείς αγορές, τους Οίκους Αξιολόγησης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
- (iii) Οι χαμηλές αξιολογήσεις των τραπεζών εκ μέρους των διεθνών Οίκων Πιστοληπτικής Αξιολόγησης λαμβάνονται σοβαρά υπόψη και είναι κυρίως γι' αυτό το λόγο για τον οποίο αποφασίσθηκε η εισαγωγή του θεσμού των εξασφαλίσεων στο πλαίσιο διαχείρισης ρευστών διαθεσίμων για τη διενέργεια κυβερνητικών καταθέσεων στις τράπεζες.
- (iv) Η συγκέντρωση των κυβερνητικών καταθέσεων σε 2 μόνο τραπεζικά ιδρύματα είναι όντως πολύ μεγάλη, εντούτοις δεν υπήρξαν περισσότερες επιλογές στην εγχώρια αγορά.

Η Υπηρεσία μας αναγνωρίζει τα οφέλη που προκύπτουν από τη μείωση του ύψους των κυβερνητικών εγγυήσεων, ωστόσο θεωρεί ότι οι κυβερνητικές καταθέσεις πρέπει πάντα να τοποθετούνται σύμφωνα με τις επιταγές της συνετής και με τρόπο ώστε αποφεύγεται η υπέρμετρη εξάρτηση από κάποιο συγκεκριμένη τράπεζα.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως, σε μελλοντικές δημοπρασίες καταθέσεων, γίνονται αποδεκτές μόνο πραγματικές εξασφαλίσεις, ώστε να διασφαλίζονται οι καταθέσεις του Κράτους. Επιπρόσθετα, εισηγηθήκαμε όπως στους καθορισμένους και καταγεγραμμένους όρους δημοπρασιών για καταθέσεις σε τραπεζικά ιδρύματα, περιληφθεί και η βαρύτητα που θα αποδίδεται στις αξιολογήσεις καταθέσεων των συμμετεχόντων τραπεζικών ιδρυμάτων από τους Οίκους Πιστοληπτικής Αξιολόγησης.

Επί της πιο πάνω σύστασής μας, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι:

- (i) Έχει προχωρήσει με αντικατάσταση της εγγύησης που έχει λήξει, με αποδοχή ενυπόθηκων δανείων ως εξασφαλίσεων. Για το σκοπό αυτό έχει υπογραφεί σχετική Σύμβαση με το επηρεαζόμενο τραπεζικό ίδρυμα.
- (ii) Από τις αρχές του νέου έτους (2018) θα διευρύνει την αποδοχή τέτοιων εξασφαλίσεων σε οποιοδήποτε τυχόν ενδιαφερόμενο τραπεζικό ίδρυμα που είναι δικαιούχο και δυνατό να ενδιαφέρεται να συμμετάσχει σε νέες προσφορές καταθέσεων.

- (iii) Με τον πιο πάνω τρόπο θα διευκολυνθεί η συμμετοχή περισσότερων τραπεζών, γεγονός που θα υποβοηθήσει και στην ευρύτερη διασπορά των κυβερνητικών καταθέσεων σε πιο πολλά τραπεζικά ιδρύματα, εάν βεβαίως παρουσιαστεί ανάλογο ενδιαφέρον εκ μέρους τους.
- (iv) Θα τροχοδρομήσει σε εύθετο χρόνο, την αγορά συμβουλευτικών υπηρεσιών με σκοπό να διαμορφωθεί ένα ισχυρό και πλήρως δομημένο πλαίσιο επενδυτικής πολιτικής ρευστών διαθεσίμων.

4. Πληρωμές στο Εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2015/59/ΕΕ για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων – Bank Recovery and Resolution Directive (Οδηγία BRR) που εκδόθηκε τον Μάιο του 2014, η Κύπρος όφειλε να εισάγει μέχρι 31.12.2014 στην εθνική νομοθεσία ρυθμίσεις εξυγίανσης στις οποίες θα συνεισέφεραν από 1.1.2015 όλα τα Αδειοδοτημένα Πιστωτικά Ιδρύματα (ΑΠΙ) και Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Εταιρειών (ΕΠΕΥ) με αρχικό κεφάλαιο €730.000. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 806/2014 για τον ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων – Single Resolution Mechanism Regulation (Κανονισμός SRM) που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2014, από 1.1.2016 συστάθηκε το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (ΕΤΕ) στο οποίο θα μεταφέρονταν οι συνεισφορές που είχαν ληφθεί από τα εθνικά Ταμεία Εξυγίανσης ως αποτέλεσμα της μεταφοράς της Οδηγίας BRR στο εθνικό δίκαιο. Η Οδηγία BRR καθυστέρησε να μεταφερθεί στη Κυπριακή νομοθεσία (μεταφέρθηκε εν μέρει τον Μάρτιο του 2016) και ως εκ τούτου η ΚΔ δεν εισέπραξε εισφορές των ΑΠΙ και ΕΠΕΥ για τα έτη 2015 και 2016.

Παρά ταύτα, κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι κατά το 2016 διενεργήθηκαν από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας δυο πληρωμές συνολικού ύψους €50 εκ. προς το εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης οι οποίες αφορούσαν στις εισφορές που θα έπρεπε να είχαν εισπραχθεί από τα ΑΠΙ για τα έτη 2015 και 2016 από την μεταφορά της Οδηγίας BRR στο εθνικό δίκαιο και του Κανονισμού SRM. Δεδομένων των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι η νομική βάση με την οποία διενεργήθηκαν οι πληρωμές αυτές στο Εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης, ενδέχεται να είναι προβληματική. Πιο κάτω περιγράφεται αναλυτικά το ιστορικό του Ταμείου Εξυγίανσης, οι συνέπειες από την καθυστέρηση μεταφοράς της Οδηγίας BRR και το σκεπτικό της άποψής μας.

(α) Ιστορικό Ταμείου Εξυγίανσης. Το Ταμείο Εξυγίανσης συστάθηκε στις 22.3.2013 με τον περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμο του 2013 (Ν.17(Ι)/2013). Από το 2013 που συστάθηκε το Ταμείο μέχρι τη μεταφορά της Οδηγίας τον Μάρτιο του 2016 στην εθνική νομοθεσία, δεν υπήρχε οποιαδήποτε πρόνοια στην εθνική νομοθεσία που να προβλέπει για έσοδα του Ταμείου για την περίοδο 2013-2016.

Την ίδια ημερομηνία (22.3.2013) ψηφίστηκε τροποποίηση του άρθρου 13 του περί Επιβολής Ειδικού Φόρου Πιστωτικού Ιδρύματος Νόμου του 2011 (Ν.84(Ι)/2011), όπως αυτός τροποποιήθηκε, ούτως ώστε, από 1.1.2017 να μεταφέρονται στο Ταμείο Εξυγίανσης τα 25/60 του ειδικού φόρου πιστωτικού ιδρύματος, ο οποίος είχε επιβληθεί στα πιστωτικά ιδρύματα με τον Νόμο αυτό. Στις 17.12.2015, λόγω της σύστασης του Ταμείου Ανακεφαλαιοποίησης με τον περί της Σύστασης και Λειτουργίας του Ανεξάρτητου Ταμείου Ανακεφαλαιοποίησης Νόμο του 2015 (Ν.190(Ι)/2015) το άρθρο 13 του Ν.84(Ι)/2011, αντικαταστάθηκε με τον τροποποιητικό Νόμο Ν.193(Ι)/2015, ώστε από 1.1.2015 μέχρι 31.12.2021, τα 35/60 του ειδικού φόρου να μεταφέρονται στο Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης. Για τα υπόλοιπα 25/60 δεν υπήρχε σχετική πρόνοια, συνεπώς θα συνέχιζαν να χρηματοδοτούν τον κρατικό Προϋπολογισμό.

Κατά το 2014, στα πλαίσια των ενεργειών της ΕΕ για την υλοποίηση της τραπεζικής ένωσης, εκδόθηκε σειρά ευρωπαϊκών νομοθεσιών που προνοούσαν για ενιαίους κανόνες εξυγίανσης εντός της ΕΕ.

Συγκεκριμένα, στις 15.5.2014, όπως προαναφέρθηκε, εκδόθηκε η Οδηγία BRR, η οποία υποχρέωνε τα κράτη μέλη να διατηρούν εθνικές ρυθμίσεις εξυγίανσης στις οποίες θα συνεισφέρουν από 1.1.2015 όλα τα ΑΠΙ και όλες οι ΕΠΕΥ με αρχικό κεφάλαιο €730.000. Όσον αφορά στα έσοδα των εθνικών Ταμείων Εξυγίανσης τα άρθρα 103 και 104 της Οδηγίας BRR προνοούσαν για καταβολή εκ των προτέρων (πριν την εξυγίανση) και εκ των υστέρων (μετά την εξυγίανση) εισφορών από τα ΑΠΙ και τις ΕΠΕΥ απευθείας στα εθνικά Ταμεία Εξυγίανσης. Η Οδηγία έπρεπε να μεταφερθεί από τα κράτη-μέλη στην εθνική νομοθεσία μέχρι τις 31.12.2014 (άρθρο 130 Οδηγίας).

Στις 15.7.2014, όπως επίσης προαναφέρθηκε, εκδόθηκε ο Κανονισμός SRM ο οποίος προνοούσε τη σύσταση ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης (ΕΤΕ) και την εφαρμογή κοινών κανόνων εξυγίανσης εντός της ΕΕ με ισχύ από 1.1.2016. Σύμφωνα με τον Κανονισμό, στο ΕΤΕ συνεισφέρουν όλα τα ΑΠΙ, εξαιρουμένων των υποκαταστημάτων τρίτων χωρών και των ΕΠΕΥ που ανήκουν σε ομίλους υπό την εποπτεία της ΕΚΤ, τα οποία θα συνεισφέρουν μόνο στα εθνικά Ταμεία Εξυγίανσης που θα έπρεπε να είχαν συσταθεί βάσει της Οδηγίας BRR. Στο άρθρο 70 των Κανονισμών αυτών περιγράφεται ο τρόπος υπολογισμού των εκ των προτέρων εισφορών στο ΕΤΕ.

Σημειώνεται ότι οι Κανονισμοί της ΕΕ είναι άμεσα δεσμευτικοί και δεν χρειάζονται μεταφορά στην εθνική νομοθεσία.

Περαιτέρω λεπτομέρειες για τον τρόπο με τον οποίο θα υπολογίζονταν οι εκ των προτέρων εισφορές στα εθνικά Ταμεία Εξυγίανσης και στο ΕΤΕ καθορίστηκαν στις 21.10.2014 με την έκδοση του Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού 2015/13 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συμπλήρωση της οδηγίας 2014/59/ΕΕ με ισχύ από 1.1.2015, και στις 19.12.2014 με την έκδοση του Εκτελεστικού Κανονισμού 2015/81 του Συμβουλίου περί ενιαίων όρων εφαρμογής του Κανονισμού 806/2014 με ισχύ από 1.1.2016.

Παράλληλα, τον Μάιο του 2014 υπογράφηκε από τις Κυβερνήσεις των χωρών-μελών της ΕΕ, η Συμφωνία για τη Μεταφορά και Αμοιβαιοποίηση των Εισφορών στο ΕΤΕ η οποία επικυρώθηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων με τη ψήφιση κυρωτικού Νόμου τον Ιούλιο του 2015 (Ν.14(III)/2015). Με τη Συμφωνία, η ΚΔ δεσμεύθηκε να μεταφέρει στο ΕΤΕ, τις εισφορές που εισπράττει με βάση την Οδηγία BRR και τον Κανονισμό SRM. Η ημερομηνία ισχύος της συμφωνίας ήταν η 1.1.2016, δηλαδή ταυτόχρονα με την έναρξη ισχύος του Κανονισμού SRM.

Όσον αφορά στο χρονοδιάγραμμα καταβολής των εισφορών στο ΕΤΕ, το άρθρο 3 της Συμφωνίας προνοεί ότι οι εισφορές που θα εισπράττονταν βάσει των άρθρων 103 και 104 της Οδηγίας BRR (η οποία θα έπρεπε να είχε μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία μέχρι 31.12.2014) θα μεταφέρονταν στο ΕΤΕ μέχρι την 31.1.2016. Οι ετήσιες εισφορές που θα εισπράττονταν από 1.1.2016 και μετά βάσει των άρθρων 70 και 71 του SRM, θα μεταφέρονταν στο ΕΤΕ μέχρι την 30^η Ιουνίου του ίδιου έτους. Δηλαδή οι εισφορές για το 2015 θα έπρεπε να μεταφερθούν στο ΕΤΕ μέχρι 31.1.2016 και οι εισφορές για το 2016 μέχρι 30.6.2016.

(β) Καθυστέρηση μεταφοράς Οδηγίας BRR στην εθνική νομοθεσία. Όπως αναφέρεται πιο πάνω, η Οδηγία BRR έπρεπε να είχε μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία μέχρι 31.12.2014, ώστε να καταβληθούν από τα πιστωτικά ιδρύματα στο εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης οι εισφορές τους για το 2015, οι οποίες, βάσει των σχετικών προνοιών της Συμφωνίας θα μεταφέρονταν στο ΕΤΕ μέχρι 31.1.2016. Η Κύπρος, όπως επεξηγείται στη συνέχεια, καθυστέρησε πέραν του ενός έτους να υιοθετήσει την Οδηγία (την υιοθέτησε τον

Μάρτιο του 2016), με αποτέλεσμα να προκύψουν προβλήματα σε σχέση με τις συμβατικές της υποχρεώσεις.

Το πρώτο βήμα υιοθέτησης της Οδηγίας BRR στην εθνική νομοθεσία έγινε στις 11.2.2016, με την ψήφιση του περί Συστήματος Εγγύησης των Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2016 (Ν.5(Ι)/2016), με τον οποίο συστάθηκε το Σύστημα Εγγύησης των Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και άλλων Ιδρυμάτων (ΣΕΚ). Το ΣΕΚ αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα και αποτελείται από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων Τραπεζών, το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων ΣΠΙ και το Ταμείο Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων, το οποίο μετονομάστηκε σε Ταμείο Εξυγίανσης. Ο Ν.5(Ι)/2016 προνοεί για την καταβολή εκ των προτέρων και εκ των υστέρων εισφορών από τα πιστωτικά ιδρύματα στο Εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης, ωστόσο δεν προνοεί για τις εισφορές των ΕΠΕΥ ως θα έπρεπε βάσει της οδηγίας BRR.

Το μεγαλύτερο μέρος της Οδηγίας BRR μεταφέρθηκε στην εθνική νομοθεσία στις 18.3.2016 με τη ψήφιση του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών Ιδρυμάτων και Επενδυτικών Εταιρειών Νόμου του 2016 (Ν.22(Ι)/2016), ο οποίος κατήργησε τους περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμους του 2013 έως 2014 (με τους οποίους είχε αρχικά συσταθεί το Ταμείο Εξυγίανσης). Ο Ν.22(Ι)/2016 προνοεί, μεταξύ άλλων, για τα μέτρα εξυγίανσης που μπορούν να εφαρμοστούν, καθώς και για τη χρήση του εθνικού Ταμείου Εξυγίανσης.

(γ) Αναστολή πρόσβασης στο ΕΤΕ λόγω εκπρόθεσμης καταβολής συνεισφοράς για το 2015. Λόγω της καθυστέρησης μεταφοράς της Οδηγίας BRR στην εθνική νομοθεσία και, ως αποτέλεσμα, του ότι το εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης δεν είχε λάβει οποιεσδήποτε εισφορές από τα πιστωτικά ιδρύματα, στις 15.1.2016 η ΚΤΚ πληροφόρησε το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (ΕΣΕ) ότι λόγω της απουσίας νομοθετικού πλαισίου, η Κύπρος δεν είχε ζητήσει οποιεσδήποτε εισφορές από τα πιστωτικά ιδρύματα για το Ταμείο Εξυγίανσης το 2015 και ότι για το θέμα η ΚΤΚ βρισκόταν σε διαβούλευση με το Υπουργείο Οικονομικών και ότι θα ενημέρωνε το ΕΣΕ το συντομότερο δυνατό.

Το ΕΣΕ με την επιστολή του προς την ΚΤΚ, ημερ. 1.2.2016, παραχώρησε προθεσμία 5 ημερών στις Κυπριακές Αρχές για καταβολή του οφειλόμενου ποσού στο ΕΤΕ, ενημερώνοντας ταυτόχρονα ότι, ως συνέπεια είχε ανασταλεί η πρόσβαση της Κύπρου στα αμοιβαιοποιημένα τμήματα του Ταμείου σε σχέση με την εξυγίανση Κυπριακών ΑΠΙ από 1.2.2016 και ότι η αναστολή θα ίσχυε για όσο διάστημα διαρκούσε η παράβαση.

Με νέα επιστολή του ημερ. 11.2.2016, το ΕΣΕ ενημέρωσε τον Υπουργό Οικονομικών και την ΚΤΚ ότι, εφόσον η Κύπρος δεν συμμορφώθηκε με τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τη Συμφωνία μέχρι 5.2.2016, δεν μπορούσε να κάνει χρήση των αμοιβαιοποιημένων τμημάτων του Ταμείου, κοινοποιώντας τους τη σχετική Απόφαση του ΕΣΕ ημερ. 11.2.2016.

(δ) Υπολογισμός οφειλόμενου ποσού και καταβολή του στο ΕΤΕ. Στις 23.2.2016 η ΚΤΚ πληροφόρησε το Υπουργείο Οικονομικών ότι με βάση τις σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες και Κανονισμούς, το ποσό που όφειλε να καταβάλει η Κύπρος στο ΕΤΕ για το 2015 ανερχόταν στα €25,1 εκ. Επιπρόσθετα, η Κύπρος όφειλε να καταβάλει περίπου €60.000 για τις ΚΕΠΕΥ. Στην επιστολή αναφέρεται επίσης ότι ενόψει της πρόθεσης του Υπουργείου να τροποποιήσει τον περί Επιβολής Ειδικού Φόρου Πιστωτικού Ιδρύματος Νόμο με σκοπό να μην επιβαρύνονται τα πιστωτικά ιδρύματα με επιπλέον εισφορές για τα ταμεία εξυγίανσης, εφόσον ήδη καταβάλλουν τον ειδικό φόρο στις καταθέσεις, παράκληση της ΚΤΚ ήταν όπως τηρείται ενήμερη για την προτεινόμενη τροπολογία, για το χρονοδιάγραμμα που θα χρειαστεί μέχρι να πληρωθούν οι εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων στο εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης για το 2015, ώστε να μεταφερθεί το ανάλογο

ποσό στο ΕΤΕ το συντομότερο δυνατό, καθώς και το ποσό που αναμένεται να ληφθεί για το 2016.

Βάσει σχετικής εισήγησης σε σημείωμα της Διεύθυνσης Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 22.2.2016, ο Υπουργός Οικονομικών στις 29.2.2016 ενέκρινε την καταβολή ποσού ύψους €25,1 εκ. από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας στο εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης που τηρείται στην ΚΤΚ. Στο εν λόγω σημείωμα γίνεται αναφορά στην υποχρέωση της Κύπρου, βάσει της Συμφωνίας, να καταβάλει τις εισφορές από το εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης στο ΕΤΕ για το 2015. Επιπρόσθετα, αναφέρεται ότι κατά τη συζήτηση στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή του νομοσχεδίου για το Ταμείο Εγγύησης των Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων, το Υπουργείο Οικονομικών εξέφρασε την πρόθεση του να καταθέσει τροποποιητικό νομοσχέδιο του περί Επιβολής Ειδικού Φόρου Πιστωτικού Ιδρύματος Νόμου του 2011 έως 2015 με σκοπό τα ποσά των εισφορών των ΑΠΙ να μεταφέρονται στο εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης, ώστε να μην επιβαρυνθούν τα ΑΠΙ με επιπλέον εισφορές.

Σημειώνεται ότι το εν λόγω νομοσχέδιο καταψηφίστηκε από τη Βουλή τον Νοέμβριο του 2016 και στη συνέχεια ψηφίστηκε σε νόμο τον Οκτώβριο του 2017. Η μεταφορά των €25,1 εκ. από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας στον λογαριασμό του εθνικού Ταμείου Εξυγίανσης στην ΚΤΚ υλοποιήθηκε τελικά στις 11.4.2016.

Η συνεισφορά της Κύπρου για το 2016 υπολογίστηκε από το ΕΣΕ στα €25,06 εκ., η οποία βάσει της Συμφωνίας έπρεπε να καταβληθεί στο ΕΤΕ μέχρι 30.6.2016. Ο Υπουργός Οικονομικών στις 29.6.2016 ενέκρινε σχετική εισήγηση της Διεύθυνσης Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ημερ. 28.6.2016, για καταβολή του ποσού από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας στο εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης με το ίδιο αιτιολογικό. Η μεταφορά των €25,06 εκ. υλοποιήθηκε στις 4.7.2016.

Όσον αφορά στη μεταφορά του ποσού των €50 εκ. από το Πάγιο Ταμείο στο Εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι εφόσον προωθείτο τροποποίηση του περί Επιβολής Ειδικού Φόρου Πιστωτικού Ιδρύματος Νόμου (ώστε να μπορούν τα πιστωτικά ιδρύματα να αφαιρούν το ποσό των εισφορών που τους αναλογούν στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης για να μην επιβαρύνονται επιπρόσθετα και να τίθενται σε δυσμενέστερη θέση έναντι των άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων της ευρωζώνης), το Υπουργείο Οικονομικών θεωρεί ότι η απόφαση του ήταν υπό τις περιστάσεις η πιο ορθή, αφού στις 6.10.2017 η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε τον τροποποιητικό Νόμο.

Η Υπηρεσία μας επισημαίνει ότι ο εν λόγω τροποποιητικός Νόμος δεν έχει αναδρομική ισχύ. Ως εκ τούτου, για τα έτη 2015 και 2016 τα πιστωτικά ιδρύματα δεν κατέβαλαν τις εισφορές εξυγίανσης που τους αναλογούσαν, οι οποίες τελικά καλύφθηκαν απευθείας από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας με μια ενδεχομένως προβληματική νομική βάση, όπως αναφέρεται στην παράγραφο (ζ) πιο κάτω.

(ε) Τερματισμός αναστολής πρόσβασης στο ΕΤΕ. Όσον αφορά στην μεταφορά του ποσού του 2015 από το εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης στο ΕΤΕ, όπως πληροφορηθήκαμε από την ΚΤΚ, αυτή τελικά ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2016. Ως αποτέλεσμα, το ΕΣΕ με επιστολή του ημερ. 30.8.2016 πληροφόρησε το Υπουργείο Οικονομικών και την ΚΤΚ ότι από 25.8.2016 η αναστολή της πρόσβασης της Κύπρου στο αμοιβαιοποιημένο τμήμα του ΕΤΕ έπαψε να ισχύει.

(στ) Συνέπειες καθυστέρησης της μεταφοράς της Οδηγίας BRR στην εθνική νομοθεσία. Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, η μεγάλη καθυστέρηση στη μεταφορά της Οδηγίας BRR στην εθνική νομοθεσία είχε ως αποτέλεσμα την αναστολή της πρόσβασης στο αμοιβαιοποιημένο μέρος του ΕΤΕ για τα πιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου, για την περίοδο 1.2.2016 μέχρι 25.8.2016. Η καθυστέρηση, εν μέρει, οφείλεται και στην ΚΤΚ η οποία

καθυστέρησε σημαντικά να μεταφέρει τις εισφορές του 2015 στο ΕΤΕ. Καθυστέρηση, αλλά σε μικρότερο βαθμό, υπήρξε και για τις εισφορές του 2016. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση που κατά την περίοδο αυτή χρειαζόταν να ληφθούν μέτρα εξυγίανσης σε ΑΠΙ της Κύπρου, δεν θα μπορούσε να γίνει χρήση του αμοιβαιοποιημένου τμήματος του ΕΤΕ.

(ζ) Νομική βάση πληρωμών. Το Υπουργείο Οικονομικών βασίστηκε, από νομικής πλευράς, για την πληρωμή των εκ των προτέρων εισφορών για το 2015 και 2016 από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας στα ακόλουθα:

(i) Στην προοιμιακή σκέψη (103) του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης, σύμφωνα με την οποία:

«Προκειμένου να αποφευχθούν διπλές πληρωμές, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα που απορρέουν από εθνικές εισφορές επί τραπεζών, φόρους ή εισφορές εξυγίανσης που θεσπίστηκαν μεταξύ της 17ης Ιουνίου 2010 και 2ας Ιουλίου 2014 για τους σκοπούς των εκ των προτέρων εισφορών».

(ii) Στη Διακρατική Συμφωνία που έχει υπογράψει η Κυπριακή Δημοκρατία μαζί με άλλα 25 κράτη μέλη της ΕΕ (εκτός Σουηδίας και Ηνωμένου Βασιλείου) η οποία έχει κυρωθεί με τον περί της Συμφωνίας για τη Μεταφορά και Αμοιβαιοποίηση των Εισφορών στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Κυρωτικός) Νόμο του 2015 σχετικά με την υποχρέωση μεταφοράς των εισφορών που συγκεντρώνονται σε εθνικό επίπεδο στο ΕΤΕ.

Επιπρόσθετα, το Υπουργείο Οικονομικών επικαλείται την πρόθεση του να μην επιβαρύνει περαιτέρω τις τράπεζες με επιπλέον εισφορές, μέσω της τροποποίησης του περί Επιβολής Ειδικού Φόρου Πιστωτικού Ιδρύματος Νόμου όπως περιγράφεται πιο πάνω.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε προβληματισμό σχετικά με την πιο πάνω νομική βάση αφού σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, η υποχρέωση καταβολής των εκ των προτέρων εισφορών εξυγίανσης για το 2015 και 2016 ανήκε στις τράπεζες και όχι στο Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας. Η προοιμιακή σκέψη αρ. 103 του Κανονισμού SRM επιτρέπει μεν την καταβολή των εισφορών εξυγίανσης από τους Κρατικούς Προϋπολογισμούς, αλλά μόνο σε περίπτωση που προηγουμένως είχαν ληφθεί άλλες εισφορές/φορολογίες από τις τράπεζες για σκοπούς εξυγίανσης.

Κατά την άποψη μας αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση του ειδικού φόρου πιστωτικού ιδρύματος που εισπράχθηκε κατά το 2015 και 2016, ο οποίος, για την περίοδο αυτή δεν αφορούσε εισφορές για σκοπούς εξυγίανσης, αλλά εισφορές για την χρηματοδότηση άλλων δημοσιονομικών αναγκών (περιλαμβανομένης και της χρηματοδότησης του Ταμείου Ανακεφαλαιοποίησης). Σχετική είναι και αναφορά της ΚΤΚ στα σχόλια που απέστειλε στο Υπουργείο Οικονομικών αναφορικά με το προτεινόμενο τροποποιητικό νομοσχέδιο του περί Επιβολής Ειδικού Φόρου Πιστωτικού Ιδρύματος Νόμου, ότι οι εισφορές για το 2015 και 2016 λήφθηκαν χωρίς νομική βάση.

Ακόμα και αν δεν υπήρχε πρόβλημα με τη νομική βάση των πληρωμών, η Υπηρεσία μας διατηρεί επιφυλάξεις στο κατά πόσον οι δαπάνες αυτές ορθά θεωρήθηκαν ως πάγιες, και ως εκ τούτου δεν εξασφαλίστηκαν πιστώσεις μέσω συμπληρωματικού προϋπολογισμού, για τον λόγο ότι η υποχρέωση της ΚΔ αφορούσε στην μεταφορά των εισφορών που θα έπρεπε να είχαν εισπραχθεί προηγουμένως δυνάμει της Οδηγίας BRR και του Κανονισμού SRM, οι οποίες ωστόσο δεν εισπράχθηκαν.

Τέλος, σημειώνεται ότι εξακολουθεί να εκκρεμεί η νομοθετική ρύθμιση, ώστε να δημιουργηθεί η υποχρέωση των ΕΠΕΥ να καταβάλουν τις εκ των προτέρων εισφορές τους

στο εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης από 1.1.2015. Σημειώνεται ότι, σε αντίθεση με τα πιστωτικά ιδρύματα, μέχρι σήμερα οι ΕΠΕΥ δεν έχουν επιβαρυνθεί από οποιαδήποτε ειδική φορολογία.

Συστάσεις:

(α) Η καθυστέρηση μεταφοράς της Οδηγίας BRR στην εθνική νομοθεσία και το αποτέλεσμα της καθυστέρησης, πρέπει να προβληματίσει ιδιαίτερα το Υπουργείο Οικονομικών. Στα πλαίσια αυτά, εισηγηθήκαμε όπως θεσπιστούν εσωτερικοί μηχανισμοί ελέγχου που να διασφαλίζουν ότι τέτοιες νομοθεσίες, οι οποίες άπτονται θεμάτων χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και των οποίων η εκπρόθεσμη υιοθέτηση ενδέχεται να επιφέρει σημαντικές αρνητικές συνέπειες, θα υιοθετούνται εντός των χρονοδιαγραμμάτων.

(β) Όσον αφορά στο θέμα της νομικής βάσης των πληρωμών, η Υπηρεσία μας διατηρεί τις επιφυλάξεις της και ως εκ τούτου εισηγηθήκαμε όπως το Υπουργείο Οικονομικών λάβει γνωμάτευση από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ο οποίος, σε περίπτωση που κρίνει ότι οι πληρωμές έγιναν εκτός νομικής βάσης, να συμβουλευθεί το Υπουργείο ως προς τα διορθωτικά μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν.

Όσον αφορά στο θέμα της καθυστέρησης μεταφοράς της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, το Υπουργείο Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι πρόκειται για μια πολύπλοκη και τεχνική Οδηγία και ότι το χρονικό περιθώριο που δόθηκε (6,5 μήνες) για εναρμόνιση των κρατών-μελών ήταν εξαιρετικά στενό, αφού συνήθως δίνεται τουλάχιστον χρονικό περιθώριο 12-18 μηνών.

5. ΟΠΑΠ Κύπρου Λτδ.

(α) Γενικά. Τα παιγνίδια της ΟΠΑΠ Α.Ε. παρέχονται στην Κύπρο από πολύ παλιά, βάσει Διακρατικής Συμφωνίας Κύπρου – Ελλάδας η οποία αναθεωρήθηκε το 2003 και κυρώθηκε από τον Νόμο 34(III) του 2003.

Τα έσοδα της Κυπριακής Δημοκρατίας από τον ΟΠΑΠ Κύπρου Λτδ (ΟΠΑΠ) για το έτος 2016 ανήλθαν σε €12,8 εκ. σε σύγκριση με €13,3 εκ. το 2015.

Όπως μας πληροφόρησε ο Προϊστάμενος του Κρατικού Λαχείου, από το 2003 μέχρι το 2014 η ΚΔ εισέπραξε ποσοστό 7,6% επί του κύκλου εργασιών. Ως ποσοστό επί του μεικτού κέρδους, το ποσοστό που έλαβε η ΚΔ προκύπτει κατά μέσο όρο ίσο με 20%. Τα τελευταία χρόνια που ο κύκλος εργασιών αυξήθηκε σημαντικά λόγω του παιγνιδιού ΚΙΝΟ, ενώ οι εισπράξεις της ΚΔ παρέμειναν καθηλωμένες, οι εισπράξεις αυτές ως ποσοστό του μεικτού κέρδους είναι της τάξης του 16%.

Το διαχρονικά χαμηλό ποσοστό απόδοσης οφείλεται κυρίως στις ετεροβαρείς πρόνοιες της διακρατικής συμφωνίας αλλά και στον λανθασμένο τρόπο ερμηνείας της διακρατικής συμφωνίας, σύμφωνα με τον οποίο η ΚΔ εισπράττει ανά τρίμηνο τα καθαρά έσοδα της ΟΠΑΠ, μετά την αφαίρεση ορισμένων «θεωρητικών εξόδων» και «θεωρητικά διανεμηθέντων κερδών στους τυχερούς, τα οποία έχει παρατηρηθεί ότι δεικνύονται ως μεγαλύτερα των πραγματικών εξόδων της εταιρείας και τα οποία (πραγματικά έξοδα) θα έπρεπε κανονικά να είχαν ληφθεί υπόψη.

Όπως αναφέραμε και στις τρεις τελευταίες Ετήσιες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, τον Νοέμβριο του 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε επίσημη διαδικασία παράβασης εναντίον της ΚΔ που αφορούσε πρόνοιες του περί Στοιχημάτων Νόμου του 2012 (Ν.106(I)/2012) οι οποίες κρίθηκαν ασύμβατες με το άρθρο 56 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), καθώς και για καταγγελία για προτιμησιακή μεταχείριση του ΟΠΑΠ και εξαίρεση της από το πεδίο εφαρμογής του περί Στοιχημάτων Νόμου.

Ως εκ τούτου, η ΚΔ με επιστολή της προς την Ελληνική Δημοκρατία, η οποία στάλθηκε με Ρηματική Διακοίνωση ημερ. 26.5.2014, κατήγγειλε τη διακρατική συμφωνία στα πλαίσια του επανασχεδιασμού της πολιτικής της Κυβέρνησης στον τομέα των στοιχημάτων, ενημερώνοντας σχετικά την ΕΕπ.

Η ισχύς της καταγγελίας, σύμφωνα με το άρθρο 9 της διακρατικής συμφωνίας, άρχεται ένα έτος μετά τη λήψη της καταγγελίας, δηλαδή θα άρχιζε στις 26.5.2015.

Στις 27.8.2014 το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως, μετά τη λήξη της διακρατικής συμφωνίας, τα συγκεκριμένα παιχνίδια υπαχθούν σε καθεστώς σύναψης σύμβασης/συμφωνίας με ένα ή με περιορισμένο αριθμό παρόχων και εξουσιοδότησε τον Υπουργό Οικονομικών να προχωρήσει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για υλοποίηση της.

Λόγω της καθυστέρησης στην ετοιμασία της αναγκαίας νομοθεσίας πριν τη λήξη της διακρατικής συμφωνίας, αποφασίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 15.4.2015 να γίνει ανάκληση της καταγγελίας της Συμφωνίας για ένα μεταβατικό στάδιο και να συσταθεί Τριμελής Επιτροπή Ελέγχου (ΤΕΕ), της οποίας η λειτουργία να βασίζεται κατ' αναλογία στην αντίστοιχη Επιτροπή στην Ελληνική Δημοκρατία, και ενημερώθηκε σχετικά η ΕΕπ.

Πριν τη λήψη της πιο πάνω Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η μεταβατική αυτή περίοδος μέχρι την επιλογή του νέου παρόχου δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει τους 12 μήνες και ότι η ΚΔ θα έπρεπε να διαπραγματευτεί άμεσα με τον ΟΠΑΠ τους οικονομικούς όρους που θα ισχύσουν κατά το μεταβατικό αυτό στάδιο, με στόχο την ουσιαστική βελτίωση των ετεροβαρών για την ΚΔ υφιστάμενων όρων και τη διασφάλιση στον μέγιστο δυνατό βαθμό των συμφερόντων της, με ισχύ από 30.4.2015, όπως εισηγήθηκε ο ίδιος ο ΟΠΑΠ στη συνεδρίαση της Τεχνικής Επιτροπής που είχε γίνει στις 3.4.2015. Με τις συστάσεις μας αυτές συμφώνησε και ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας.

Το Υπουργείο Οικονομικών δεν υιοθέτησε τις συστάσεις της Υπηρεσίας μας και συνεπώς συνεχίζεται μέχρι σήμερα η εφαρμογή της ετεροβαρούς διακρατικής συμφωνίας. Στις 4.11.2016 κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων σχετικό νομοσχέδιο το οποίο, επειδή συνιστά τεχνικό κανόνα κατά τους περί της Διαδικασίας Πληροφόρησης Αναφορικά με Ορισμένους Τεχνικούς Κανόνες Νόμους, θα πρέπει να κοινοποιηθεί στην ΕΕπ στη μορφή που η Βουλή των Αντιπροσώπων προτίθεται να το ψηφίσει σε νόμο, πριν την εν λόγω ψήφιση. Μέχρι την ετοιμασία της Έκθεσης αυτής, η ψήφιση του εκκρεμούσε.

(β) Ερμηνεία της Διακρατικής Συμφωνίας. Η συνεχιζόμενη εδώ και 3 και πλέον χρόνια (μετά την επιστολή μας στις 27.5.2014) εφαρμογή της διακρατικής συμφωνίας (α) χωρίς αναζήτηση νομικής γνωμάτευσης από το Υπουργείο Οικονομικών ως προς την ερμηνεία των όρων της, ή/και (β) χωρίς τη βελτίωση της κατά τη μεταβατική περίοδο μετά τις 26.5.2015 που κανονικά θα έληγε μετά την αρχική καταγγελία της, όπως είχαμε εισηγηθεί, ή/και (γ) χωρίς την έγκαιρη ετοιμασία και ψήφιση νέου νομοσχεδίου ώστε η αδειοδότηση του επιλεγέντος παρόχου να γίνει στη βάση όρων που θα διασφαλίζουν τα συμφέροντα της ΚΔ με υψηλότερα ποσοστά απόδοσης, οδηγεί σε συνεχιζόμενη απώλεια δημοσίου χρήματος της τάξης του €1 εκ. τουλάχιστον κάθε μήνα που περνά. Η Υπηρεσία μας, επανειλημμένα με επιστολές της επεξήγησε τις θέσεις της αναφορικά με το ότι η Διακρατική Συμφωνία, μετά το ΚΙΝΟ, κατέστη ετεροβαρής εις βάρος της ΚΔ και πως ενδεχομένως οι όροι της να μην ερμηνεύονται ορθά. Ως εκ τούτου, η Υπηρεσία μας στις 26.7.2017 αποτάθηκε στον Γενικό Εισαγγελέα (εφόσον δεν έπραξε τούτο ο Υπουργός Οικονομικών) για να γνωματεύσει σχετικά. Ο Γενικός Εισαγγελέας γνωμάτευσε στις 24.10.2017 ότι η Συμφωνία δεν ερμηνεύεται ορθά και ότι θα έπρεπε από τα ακαθάριστα έσοδα του ΟΠΑΠ να αφαιρούνται τα πραγματικά και όχι τα θεωρητικά κέρδη και πως έπρεπε να αφαιρούνται τα πραγματικά έξοδα λειτουργίας και όχι τα ποσά που προκύπτουν από τα ποσοστά επί του κύκλου εργασιών που καθορίζονται στη Συμφωνία.

Ενόψει της γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα, η Γενική Λογίστρια ανακοίνωσε στις 27.10.2017 ότι θα υποβληθούν όλα τα δεδομένα στον Γενικό Εισαγγελέα για τη συμβουλή του για τα επόμενα βήματα.

Στις 15.11.2017, ο Υπουργός Οικονομικών αποτάθηκε στον Γενικό Εισαγγελέα, φέροντας σε γνώση του στοιχεία και πληροφορίες, ζητώντας του εκ νέου γνωμάτευση για την ερμηνεία της Διακρατικής Συμφωνίας. Η γνωμάτευσή του Γενικού Εισαγγελέα εκδόθηκε στις 5.12.2017 και σε αυτήν αναφέρει ότι συνεχίζει να πιστεύει ότι *«και με όποια νέα στοιχεία έχουν υποβληθεί και ληφθεί υπόψιν, η γνωμάτευσή του που είχε δοθεί στις 24.10.2017, δεν επηρεάζεται και η άποψη που είχε εκφράσει, παραμένει η ίδια»*.

Αναφορικά με την αναζήτηση συμβουλής από τον Γενικό Εισαγγελέα για τα επόμενα βήματα, στην ίδια επιστολή του ο Γενικός Εισαγγελέας αναφέρει ότι το θέμα αυτό επαφίεται στην πολιτική βούληση του Υπουργού Οικονομικών. Ο Υπουργός Οικονομικών, με την επιστολή του ημερ. 20.12.2017, κάλεσε τον Γενικό Εισαγγελέα να προχωρήσει εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας στη λήψη μέτρων για ανάκτηση των απολεσθέντων ποσών, σε περίπτωση που θεωρεί ότι αυτό είναι νομικά εφικτό.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι στις 7.10.2003 ο Γενικός Λογιστής είχε ενημερώσει γραπτώς τον ΟΠΑΠ για τον τρόπο εφαρμογής της Διακρατικής Συμφωνίας, η οποία είχε κυρωθεί σε Νόμο στις 25.7.2003. Επιπρόσθετα, μας πληροφόρησε ότι το Γενικό Λογιστήριο, ως η αρμόδια αρχή, είχε κατ'επανάληψη επιβεβαιώσει την ορθότητα των ποσών που αποδίδονται στο κράτος και ότι μετά τη γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, θεωρεί δεδομένο ότι το Γενικό Λογιστήριο θα ενεργήσει ανάλογα.

Το Γενικό Λογιστήριο με επιστολή του ημερ. 23.1.2018 πληροφόρησε την Υπηρεσία μας για τα προκαταρκτικά στοιχεία σχετικά με τις απαιτήσεις του κράτους από τον ΟΠΑΠ. Η εν λόγω επιστολή κοινοποιήθηκε και στον Γενικό Εισαγγελέα. Εφόσον ακόμη δεν έχει οριστικοποιηθεί το ποσό για το οποίο θα υποβληθεί απαίτηση εκ μέρους της Δημοκρατίας για ανάκτηση από τον ΟΠΑΠ, δεν θα δημοσιοποιήσουμε σε αυτό το στάδιο τους υπολογισμούς του Γενικού Λογιστηρίου. Καταγράφουμε μόνο ότι πρόκειται για τεράστιο ποσό, πολύ πέραν των €50εκ. που αρχικά υπολογιζόταν.

(γ) Νέο νομικό πλαίσιο. Στις διάφορες επιστολές της η Υπηρεσία μας επεξήγησε επιπρόσθετα τις θέσεις της αναφορικά με τις πρόνοιες του νομοσχεδίου που αφορούσαν στο ποσοστό επί των μεικτών κερδών του παρόχου που θα αδειοδοτηθεί και το οποίο θα αποδίδετο στην ΚΔ, το οποίο κρίναμε ως χαμηλό, και εξηγήσαμε γιατί, καθώς και τις θέσεις της αναφορικά με τις πρόνοιες που αφορούσαν στη διαδικασία επιλογής του παρόχου. Συγκεκριμένα, εκφράσαμε την άποψη πως, αν ο νομοθέτης επιθυμεί να επιτρέψει ως επιλογή την πρώτη διαπραγμάτευση απευθείας με τον ΟΠΑΠ, χωρίς να προηγηθεί ανοικτή και διαφανής ανταγωνιστική διαδικασία, τούτο θα πρέπει να περιληφθεί ρητώς στον νόμο που θα ψηφιστεί, γιατί δεν μπορεί μια τέτοια σοβαρή απόφαση να αφεθεί στην κρίση της Εθνικής Αρχής Στοιχημάτων.

Επίσης επισημάναμε πως η Υπηρεσία μας είναι, για λόγους αρχής, υπέρ των ανοικτών και διάφανων διαδικασιών και ότι, παρά ταύτα, εάν αποδειχθεί ότι η επιλογή της απευθείας διαπραγμάτευσης είναι νόμιμη και εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, προφανώς η Βουλή των Αντιπροσώπων έχει το δικαίωμα, αν πειστεί περί τούτου από την Κυβέρνηση, να την επιλέξει ως την πρώτη διαδικασία που θα ακολουθηθεί και η οποία, αν δεν τελεσφορήσει, θα πρέπει να ακολουθηθεί από ανοικτή και ανταγωνιστική διαδικασία. Αναφέραμε επιπρόσθετα, πως η Κυβέρνηση, αν όντως επιθυμεί την απευθείας διαπραγμάτευση, θα πρέπει να παρουσιάσει στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού επαρκή τεκμηρίωση ότι τούτο θα εξυπηρετεί πρώτιστα και πρόδηλα το δημόσιο συμφέρον

και όχι οποιαδήποτε ιδιωτικά συμφέροντα. Αν όχι, τότε η απευθείας διαπραγμάτευση με τον ΟΠΑΠ θα πρέπει ρητά να αποκλειστεί εξ αρχής.

Αναφέραμε ακόμη ότι, σε περίπτωση που αποφασιστεί να γίνει πρώτα διαπραγμάτευση απευθείας με τον ΟΠΑΠ, τότε θα πρέπει να διασφαλιστεί στη σύμβαση που θα συναφθεί, αν η διαπραγμάτευση τελεσφορήσει, ότι ο ΟΠΑΠ θα καταβάλει στο κράτος τα απολεσθέντα ποσά από τον τρόπο που η Διακρατική Συμφωνία ερμηνευόταν και εφαρμοζόταν, ειδικά μετά το 2013 όταν άλλαξε η μετοχική σύνθεση της ΟΠΑΠ Α.Ε. και το Ελληνικό Δημόσιο αποξενώθηκε το τελευταίο 33% των μετοχών που κατείχε.

Όπως αναφέρουμε πιο πάνω, στις 4.11.2016 κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων σχετικό νομοσχέδιο, το οποίο συζητήθηκε σε διάφορες συνεδρίες της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού. Στο τελευταίο προσχέδιο του νομοσχεδίου έγιναν διάφορες τροποποιήσεις, ώστε να προνοείται, ως πρώτη επιλογή, η απευθείας διαπραγμάτευση με τον υφιστάμενο πάροχο.

Επιπρόσθετα, τροποποιήθηκε το ποσοστό του «φόρου» που θα αποδίδεται στο Κράτος από τον ΟΠΑΠ. Συγκεκριμένα, το ποσοστό αυξήθηκε από 24% που είχε αρχικά καθοριστεί από τον Υπουργό Οικονομικών σε 26,5%. Επί των πιο πάνω τροποποιήσεων, η Υπηρεσία μας υπέβαλε γραπτώς τις θέσεις της στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού με σημείωμα ημερ. 23.10.2017. Άποψη της Υπηρεσίας μας είναι ότι το ποσοστό αυτό θα ήταν λογικό μόνο αν το ποσοστό των διανεμηθέντων κερδών (pay-out) δεν θα είναι μικρότερο από 65%. Όσον αφορά στο ποσοστό του «φόρου» που θα αποδίδεται στο Κράτος σημείωσε τις προϋποθέσεις που, κατά την άποψή της, πρέπει να συνυπάρχουν, ώστε να διασφαλίζονται τα έσοδα του Κράτους.

Αναφορικά με την πρόνοια για απευθείας ανάθεση στον υφιστάμενο πάροχο, η Υπηρεσία μας επανέλαβε τις θέσεις της, όπως αυτές περιγράφονται πιο πάνω. Επίσης, ενημέρωσε την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού, κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου ότι, στη βάση γνωμάτευσης της Νομικής Υπηρεσίας, η πιο πάνω πρόνοια ενδέχεται να μη συνάδει με την ενωσιακή νομοθεσία και να απορριφθεί από την ΕΕπ, στην οποία πρέπει να κοινοποιηθεί το νομοσχέδιο προτού ψηφιστεί σε νόμο.

(δ) Ενδεχόμενα ποινικά αδικήματα. Τον Δεκέμβριο του 2016, η Υπηρεσία μας, κατόπιν σχετικής καταγγελίας, διαβίβασε στη Γενική Λογίστρια στοιχεία που καθιστούσαν αναγκαίο τον έλεγχο από την ίδια των λογιστικών καταστάσεων του ΟΠΑΠ, σύμφωνα με το άρθρο 8 της Διακρατικής Συμφωνίας Κύπρου-Ελλάδας του 2003. Σημειώνεται ότι, με βάση απόφαση που λήφθηκε τον Ιούνιο του 2014, μετά την επιστολή μας ημερ. 27.5.2014, το Γενικό Λογιστήριο δεν έχει αποδεχθεί ως ορθά τα ποσά που καταβάλλονται στην Δημοκρατία για τα έτη 2013 και εντεύθεν.

Η εταιρεία, με διάφορα προσχήματα, είχε αρνηθεί τον έλεγχο. Επίσης, από την περιορισμένη πρόσβαση σε έγγραφα που καταρχήν ο ΟΠΑΠ επέτρεψε σε λειτουργούς του Γενικού Λογιστηρίου, φάνηκε ότι υπήρχαν ενδείξεις ότι προκύπτουν σοβαρά θέματα που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με την ορθότητα των πληρωμών προς την ΚΔ.

Για το θέμα, η Γενική Λογίστρια ενημέρωσε τον Γενικό Εισαγγελέα με την επιστολή της ημερ. 24.2.2017, ο οποίος έδωσε οδηγίες για έναρξη αστυνομικής ποινικής έρευνας. Στα πλαίσια της εν λόγω έρευνας εκδόθηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας διάταγμα έρευνας, ωστόσο, μετά από αίτηση του ΟΠΑΠ στο Ανώτατο Δικαστήριο, αυτό ακυρώθηκε λόγω λανθασμένων χειρισμών του Ανακριτή.

Τον Δεκέμβριο του 2017 εκδόθηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας νέο διάταγμα έρευνας, για το οποίο έχει καταχωρηθεί από τον ΟΠΑΠ αίτηση ακύρωσης στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Η Υπηρεσία μας, λόγω της συνεχιζόμενης συζήτησης του νομοσχεδίου και κρίνοντας ότι το θέμα ήταν σοβαρό, αφού επηρεάζει, πρώτο τις διαδικασίες που θα περιληφθούν στο νομοσχέδιο ως προς την επιλογή του παρόχου και δεύτερο το «λεγόμενο ποσοστό φορολογίας» που είχε περιληφθεί στο νομοσχέδιο από το Υπουργείο Οικονομικών, με την επιστολή της ημερ. 28.2.2017, ενημέρωσε για την έναρξη αστυνομικής έρευνας τις Κοινοβουλευτικές Επιτροπές Οικονομικών και Προϋπολογισμού και Παρακολούθησης Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημοσίων Δαπανών, η οποία διενεργούσε αυτεπάγγελτη εξέταση του τρόπου εφαρμογής της Διακρατικής Συμφωνίας και της τυχόν απώλειας εσόδων της ΚΔ.

6. Παρεμπόδιση λειτουργιών της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για πλήρη και ελεύθερη πρόσβαση σε Φακέλους.

Στις 29.8.2017 ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών εξέδωσε εγκύκλιο επιστολή προς όλα τα Τμήματα/Υπηρεσίες/Επιτελικές Διευθύνσεις του Υπουργείου Οικονομικών με την οποία θέτει τη διαδικασία που το Υπουργείο θεωρεί ότι πρέπει να ακολουθείται για την προσκόμιση φακέλων στους λειτουργούς της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την εγκύκλιο επιστολή οι λειτουργοί του Υπουργείου Οικονομικών θα πρέπει να υποβάλλουν στον ίδιο, σύντομο ενημερωτικό σημείωμα στο οποίο να αναφέρονται οι σχετικοί φάκελοι που έχουν ζητηθεί, καθώς και το θέμα που διερευνάται από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Επίσης, θα πρέπει κατά τον έλεγχο του φακέλου από τον λειτουργό της Ελεγκτικής Υπηρεσίας να παρίσταται απαραίτητως λειτουργός του Τμήματος/Διεύθυνσης ή λειτουργός του Αρχείου του Υπουργείου/Τμήματος/Διεύθυνσης, ο οποίος θα ενημερώνεται και θα καταγράφει τα αντίγραφα που ζητά ο εκπρόσωπος του Γενικού Ελεγκτή και προς τον σκοπό αυτό θα βοηθείται από λειτουργό του Τμήματος/Υπηρεσίας/Διεύθυνσης ή του Αρχείου. Τέλος, αναφέρεται ότι οι λειτουργοί του Αρχείου θα πρέπει να επιβεβαιώνουν την επιστροφή των φακέλων με ενημέρωση της κάρτας διακίνησης του φακέλου.

Η Υπηρεσία μας θεωρώντας την πιο πάνω διαδικασία αναφορικά με τη διεξαγωγή του ελέγχου από την Υπηρεσία μας ως παράνομη και απαράδεκτη, ενημέρωσε σχετικά το Υπουργείο Οικονομικών με επιστολή της ημερ. 14.9.2017. Στην επιστολή της Υπηρεσίας μας επισημάναμε την πρόνοια του άρθρου 4 του περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στο Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας και στη Βουλή των Αντιπροσώπων Νόμο (Ν.113(Ι)/2002), όπως αυτός τροποποιήθηκε, ότι οι Υπουργοί, δημόσιοι υπάλληλοι, αξιωματούχοι και υπάλληλοι των ελεγχόμενων οργανισμών κ.λπ., οφείλουν να μην αμελούν, παραλείπουν ή αρνούνται την προσκόμιση στον Γενικό Ελεγκτή το ταχύτερο δυνατό και να μην εμποδίζουν την πλήρη και ελεύθερη πρόσβαση σε οποιοδήποτε υπηρεσιακό φάκελο, βιβλίο, συμβόλαιο, σύμβαση, κ.λπ. Επισημάναμε επίσης ότι η απρόσκοπτη πρόσβαση στα βιβλία, φακέλους και αρχεία ενός οργανισμού είναι θεμελιώδης αρχή της ανεξαρτησίας των Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων.

Ειδικότερα, αναφέραμε ότι είναι απαράδεκτο να θεωρείται κανόνας το ότι οι λειτουργοί της Ελεγκτικής Υπηρεσίας οφείλουν να ενημερώνουν τους λειτουργούς του Υπουργείου Οικονομικών για το θέμα που διερευνάται, και παράλληλα να θεωρείται επίσης ότι οι λειτουργοί του Υπουργείου Οικονομικών θα παραβιάζουν υπηρεσιακή υποχρέωση τους αν δεν ρωτήσουν και να μάθουν ποιο είναι το θέμα που διερευνάται από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Αναφέραμε επίσης ότι, θεωρούμε πως ορθά στην εγκύκλιο επιστολή καθορίζεται όπως ο φάκελος χρεώνεται στον λειτουργό της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, όπως άλλωστε προβλέπει η σχετική διαδικασία χρέωσης φακέλων, επ' ουδενί όμως θα αποδεχθούμε να τίθεται ο λειτουργός της Ελεγκτικής Υπηρεσίας υπό την επιτήρηση οποιουδήποτε κατά τη διενέργεια του ελέγχου.

Επιπρόσθετα αναφέραμε ότι θεωρούμε απαράδεκτο να αναμένεται από τους λειτουργούς της Ελεγκτικής Υπηρεσίας να καταγράφουν και να ενημερώνουν το Υπουργείο

Οικονομικών ως προς τα μέρη των περιεχομένων του φακέλου που οι ίδιοι κρίνουν ότι είναι σκόπιμο να φωτοτυπήσουν.

Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη επιστολή μας, η Υπηρεσία μας κρίνει ότι η υπό αναφορά εγκύκλιος επιστολή θέτει εμπόδια στην πλήρη και ελεύθερη πρόσβαση μας στους φακέλους του Υπουργείου Οικονομικών. Ως εκ τούτου, η επιστολή μας κοινοποιήθηκε και στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Επ' ευκαιρία, σημειώθηκε ότι τα γραφεία που έχουν παραχωρηθεί στους λειτουργούς της Ελεγκτικής Υπηρεσίας βρίσκονται στον ίδιο χώρο με γραφεία λειτουργών του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής, με τα οποία ο διαχωρισμός γίνεται με παραβάν, το οποίο μάλιστα δεν εφάπτεται με την οροφή. Ως αποτέλεσμα, δεν διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα των συζητήσεων που διεξάγονται μεταξύ των λειτουργών της Ελεγκτικής Υπηρεσίας ή/και κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων με λειτουργούς του Υπουργείου Οικονομικών.

Συστάσεις:

(α) Εισηγηθήκαμε όπως η εγκύκλιος επιστολή αποσυρθεί άμεσα, δεδομένου ότι το περιεχόμενό της δεν συνάδει με τις πρόνοιες του περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας και στη Βουλή των Αντιπροσώπων Νόμου.

(β) Εισηγηθήκαμε όπως το Υπουργείο Οικονομικών παραχωρήσει στους λειτουργούς της Ελεγκτικής Υπηρεσίας κατάλληλα γραφεία, ώστε να διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα των συζητήσεων και συνεντεύξεων που διεξάγονται.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι με την εσωτερική εγκύκλιο που κυκλοφόρησε στις 29.8.2017 δεν υπήρχε πρόθεση για περιορισμό και παρεμπόδιση στο έργο των λειτουργών της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Τουναντίον, η εσωτερική εγκύκλιος αποσκοπούσε στην καθιέρωση ενός μηχανισμού που στόχο έχει τον καλύτερο συντονισμό, την παρακολούθηση και τη διευκόλυνση του ελέγχου από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Με την υποδεικνυόμενη διαδικασία θα τηρείται ενημερωμένο το Αρχείο του Υπουργείου Οικονομικών, ανά πάσα στιγμή, ως προς το που βρίσκεται έκαστος φάκελος και αποτρέπεται το ενδεχόμενο απώλειας στοιχείων/φακέλων.

Η Υπηρεσία μας εμμένει στην άποψή της ότι η διαδικασία που επιδιώκει να καθιερώσει το Υπουργείο Οικονομικών είναι παράνομη και απαράδεκτη και επαναλαμβάνει ότι η μόνη διαδικασία που μπορεί να εφαρμοστεί είναι αυτή της χρέωσης των φακέλων.

7. Κυπριακές Αερογραμμές (ΚΑ).

(α) **Ιστορικό κρατικής ενίσχυσης - Κλείσιμο ΚΑ.** Σύμφωνα με δελτίο τύπου που εξέδωσε η ΕΕ στις 9.1.2015, έπρεπε να επιστραφεί από τις ΚΑ, το ποσό των €65,83 εκ. το οποίο είχε καταβληθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία στις ΚΑ, αφού, σύμφωνα με το πόρισμα των ερευνών της ΕΕ, συνιστούσε ασυμβίβαστες ενισχύσεις οι οποίες μάλιστα έδιναν στις ΚΑ αδικαιολόγητο πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της. Επιπλέον, στο δελτίο τύπου αναφέρεται ότι η Ε.Ε. διαπίστωσε ότι οι ΚΑ δεν είχαν καμιά προοπτική να καταστούν βιώσιμες χωρίς κρατική ενίσχυση. Λόγω της πιο πάνω διαπίστωσης και της αδυναμίας των ΚΑ να προχωρήσουν σε καταβολή του πιο πάνω ποσού στο Κράτος, η Διεθνής Ένωση Αερομεταφορών αφαίρεσε την πτητική άδεια των ΚΑ. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, το Διοικητικό Συμβούλιο των ΚΑ σε συνεδρία του στις 9.1.2015, αποφάσισε να θέσει τις ΚΑ σε εκούσια εκκαθάριση.

Το ποσό της «παράνομης» κρατικής ενίσχυσης που έπρεπε να ανακτηθεί από τις ΚΑ ανήλθε, σύμφωνα με την απαντητική επιστολή του Υπουργείου Οικονομικών για τον έλεγχο

του 2014 προς την Υπηρεσία μας, ημερ. 26.10.2015, στα €92,75 εκ., μη συμπεριλαμβανομένων των τόκων.

(β) Οφειλές ΚΑ προς το Κράτος. Με βάση στοιχεία που είχε στη διάθεση του το Γενικό Λογιστήριο μέχρι τις 29.1.2015, φαίνεται ότι οι ΚΑ είχαν επιπλέον οφειλές προς το Κράτος, πέραν του ποσού που κρίθηκε ως παράνομη κρατική ενίσχυση, ποσό ύψους €10,8 εκ. περίπου, που αφορά σε οφειλές στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στο Τμήμα Φορολογίας, στο Τελωνείο, στην Πολιτική Αεροπορία και στο Υπουργείο Οικονομικών. Αναμένεται ότι μετά την εκκαθάριση της εταιρείας θα ξεκαθαρίσει κατά πόσο το εν λόγω ποσό θα εισπραχθεί.

(γ) Εκκαθάριση των ΚΑ. Οι κ. Αυγουστίνος Παπαθωμάς της Grant Thornton (Cyprus) Limited και David Dunkley της Grant Thornton UK LLP έχουν οριστεί ως από κοινού Εκκαθαριστές της εταιρείας στις συνελεύσεις μετόχων και πιστωτών που πραγματοποιήθηκαν στις 30.1.2015. Η πρώτη ετήσια έκθεση των εκκαθαριστών δημοσιεύτηκε στις 18.4.2016 και αφορούσε την περίοδο από 30.1.2015 - 31.1.2016. Στην έκθεση αναφέρεται ότι οι εισπράξεις από χρεώστες, πωλήσεις στοιχείων ενεργητικού κ.λπ. ανήλθαν για τη συγκεκριμένη περίοδο σε €16,64 εκ. και αναμένονταν πρόσθετες εισπράξεις πέραν των €3,3 εκ., ενώ οι πληρωμές που καταβλήθηκαν για την ίδια περίοδο ανήλθαν σε €6,69 εκ. Στις συνελεύσεις μετόχων και πιστωτών που έγιναν στις 8.4.2017, παρουσιάστηκε η 2η Ετήσια Έκθεση από τους εκκαθαριστές των ΚΑ προς τους μετόχους και πιστωτές, χωρίς να τεθεί οποιοδήποτε θέμα για ψηφοφορία. Στην εν λόγω έκθεση αναφέρονται οι ενέργειες των εκκαθαριστών καταγράφοντας την πορεία εκκαθάρισης των ΚΑ για την περίοδο 1.2.2016-31.1.2017. Σύμφωνα με την έκθεση λήφθηκαν απαιτήσεις από πιστωτές οι οποίες ανέρχονται σε €170 εκ., εκ των οποίων τα €24 εκ. διεκδικούνται από τους προνομιακούς πιστωτές.

Το Κράτος, ως συνήθης πιστωτής, έχει απαίτηση για ποσό ύψους €86 εκ., το οποίο, όπως εκτιμήθηκε από τους εκκαθαριστές, δεν αναμένεται να εισπραχθεί.

8. Καθυστερήσεις για εναρμόνιση με Ευρωπαϊκές Οδηγίες.

Όπως πληροφορηθήκαμε κατά τον έλεγχο, υπήρχαν συνολικά 7 εναρμονιστικά νομοσχέδια τα οποία βρίσκονταν στο στάδιο της επεξεργασίας (2 για νομοτεχνικό έλεγχο, 4 για σύνταξη σε επίπεδο Τμήματος/Υπουργείου και 1 για σύνταξη από συναρμόδιες Υπηρεσίες) εκ των οποίων για τα 4 είχε λήξει η προθεσμία για εναρμόνιση. Υπήρχαν επίσης 2 εναρμονιστικά νομοσχέδια τα οποία εκκρεμούσαν για ψήφιση στη Βουλή των Αντιπροσώπων, με ημερομηνίες κατάθεσης 9.12.2016 και 29.6.2017.

Σημειώνεται ότι για ένα από τα νομοσχέδια των οποίων η προθεσμία είχε λήξει, καθώς επίσης και για ένα εκ των 2 νομοσχεδίων που εκκρεμούσαν στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησε να μην προχωρήσει την διαδικασία παραβάσεων εναντίον της Κύπρου.

Σύσταση: Το Υπουργείο Οικονομικών θα πρέπει να καταβάλει κάθε προσπάθεια για προώθηση των πιο πάνω νομοσχεδίων στη Βουλή των Αντιπροσώπων το συντομότερο, και αναφορικά με αυτά που εκκρεμούν στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση, να ασκήσει τη δέουσα επιρροή με σκοπό την ψήφισή τους, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος επιβολής προστίμου στην Κύπρο.

Όπως μας ενημέρωσε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, μόνο 2 εναρμονιστικά νομοσχέδια παραμένουν ακόμα στο στάδιο της επεξεργασίας και για ένα εκ των οποίων, παρόλο ότι η ημερομηνία μεταφοράς έχει παρέλθει, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησε να μην προχωρήσει τη διαδικασία παραβάσεων, ενώ για το δεύτερο η ημερομηνία μεταφοράς του είναι 23.9.2018.

Επίσης, μας ενημέρωσε ότι 3 εναρμονιστικά νομοσχέδια έχουν ήδη ψηφιστεί σε νόμο και τα άλλα 2, με καταληκτική ημερομηνία μεταφοράς 13.1.2018 και 23.2.2018 αντίστοιχα είχαν κατατεθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Επιπρόσθετα, μας πληροφόρησε ότι το Υπουργείο Οικονομικών σε μια προσπάθεια καλύτερου ελέγχου και έγκαιρης μεταφοράς των Οδηγιών στην εθνική έννομη τάξη, έχει συστήσει μηχανισμό παρακολούθησης των νομοσχεδίων και δει των εναρμονιστικών για την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων. Στις περιπτώσεις εκείνες όπου παρατηρείται καθυστέρηση στην ψήφιση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, με αποτέλεσμα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ξεκινά τη διαδικασία παράβασης εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας, λαμβάνοντας τα δέοντα μέτρα σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία.

9. Άρθρο 106(1) του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014).

Με βάση το πιο πάνω άρθρο, η εταιρική διακυβέρνηση και η οικονομική παρακολούθηση των κρατικών επιχειρήσεων που λειτουργούν σε τοπικό ή κεντρικό επίπεδο, ρυθμίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις σχετικού νόμου και κανονισμών εκδιδόμενων δυνάμει αυτού.

Όπως πληροφορηθήκαμε, το 2015 είχε κατατεθεί νομοσχέδιο στη Βουλή με τίτλο «Ο περί Δημόσιων Οργανισμών και Κρατικών Επιχειρήσεων Νόμος του 2015», το οποίο έτυχε συζητήσεως σε αριθμό συνεδριών στη Βουλή των Αντιπροσώπων, οι οποίες, ωστόσο, δεν έχουν ολοκληρωθεί και το θέμα βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

Σύσταση: Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως καταβληθεί προσπάθεια εκ μέρους του Υπουργείου Οικονομικών για επανέναρξη της συζήτησης με σκοπό τη ψήφιση νόμου το συντομότερο.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, το Υπουργείο επανειλημμένα υπενθύμισε την Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού για την εκκρεμότητα της ψήφισης του σχετικού Νομοσχεδίου.

10. Καθυστερήσεις στην έγκριση Προϋπολογισμών Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου.

Σύμφωνα με τον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο (Ν.20(Ι)/2014), οι Προϋπολογισμοί των κρατικών οργανισμών και των οντοτήτων Γενικής Κυβέρνησης πρέπει να κατατίθενται στη Βουλή των Αντιπροσώπων το αργότερο 3 μήνες πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους αναφοράς.

Το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του ημερ. 13.5.2016 ενέκρινε χρονοδιάγραμμα για την ετοιμασία και κατάθεση των Προϋπολογισμών των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Ακολούθως, το Υπουργείο Οικονομικών με εγκύκλιους επιστολές του ημερ. 26.5.2016 και 1.7.2016, ενημέρωσε τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων για το εν λόγω χρονοδιάγραμμα, καλώντας τους να μεριμνήσουν ώστε αυτό να τηρηθεί από τους οργανισμούς που εμπίπτουν κάτω από την αρμοδιότητά τους.

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, οι Προϋπολογισμοί των ΝΠΔΔ έπρεπε να κατατεθούν στη Βουλή των Αντιπροσώπων το αργότερο μέχρι τις 3.10.2016. Ωστόσο, κατά τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας διαπιστώθηκε ότι μέχρι τις 3.10.2016 από τους 37 οργανισμούς για τους οποίους θα έπρεπε να είχαν κατατεθεί οι Προϋπολογισμοί στη Βουλή των Αντιπροσώπων για το 2017, κατατέθηκαν μόνο για τους 2, ενώ 14 οργανισμοί δεν είχαν ακόμα υποβάλει τους Προϋπολογισμούς στο Υπουργείο Οικονομικών. Για τους υπόλοιπους 21 οργανισμούς οι Προϋπολογισμοί είτε βρίσκονταν στο Υπουργείο Οικονομικών για εξέταση είτε είχαν προωθηθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η καθυστέρηση που παρατηρείται και η οποία αποτελεί παράβαση της πιο πάνω νομοθεσίας, είναι ένα διαχρονικό πρόβλημα

που όπως έχουμε διαπιστώσει οφείλεται κυρίως στο ότι αρκετοί οργανισμοί καθυστερούν να υποβάλουν τους Προϋπολογισμούς στα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία ή και να ανταποκριθούν έγκαιρα στα ερωτήματα που προκύπτουν, καθώς επίσης και στη μη άμεση εξέταση των Προϋπολογισμών από τα αρμόδια Υπουργεία. Σημειώνεται ότι σε περιπτώσεις εντοπισμού αποκλίσεων από τις κατευθυντήριες γραμμές για καταρτισμό των Προϋπολογισμών από τους διάφορους οργανισμούς αναλώνεται χρόνος σε συζητήσεις μεταξύ των οργανισμών και της Διεύθυνσης Προϋπολογισμού του Υπουργείου που αφορούν κυρίως σε θέματα προσωπικού (περικοπές/εγκρίσεις θέσεων) με ανάλογες επιπτώσεις στο χρονοδιάγραμμα υποβολής/έγκρισής τους.

Συστάσεις:

(α) Όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο περαιτέρω επιμόρφωσης των αρμόδιων λειτουργών των οργανισμών αναφορικά με την ετοιμασία των Προϋπολογισμών, έτσι ώστε να περιορίζονται οι εκ των υστέρων διορθώσεις και τροποποιήσεις, οι οποίες προκαλούν σημαντικές καθυστερήσεις.

(β) Όπως εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες του Υπουργείου Οικονομικών προς τα αρμόδια Υπουργεία για έγκαιρη και ορθή υποβολή των Προϋπολογισμών των οργανισμών.

11. Μετατροπή δημοσίων συμβάσεων για μίσθωση υπηρεσιών σε συμβάσεις εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου.

Το πιο πάνω θέμα συζητήθηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στις 7.3.2017. Σημειώνεται ότι αυτό είχε απασχολήσει την Υπηρεσία μας από το 2015, η οποία προχώρησε σε διερεύνηση και απέστειλε επιστολές στον Υπουργό Οικονομικών σε σχέση με τον χειρισμό του θέματος, το οποίο ενδέχεται επίσης να επηρεάζει σημαντικά τα δημοσιονομικά του Κράτους.

Συγκεκριμένα, κατά τη διερεύνηση του πιο πάνω θέματος από την Υπηρεσία μας, διαφάνηκε ότι υπήρχαν αρκετές περιπτώσεις ατόμων με συμβόλαια μίσθωσης υπηρεσιών, που υπέβαλαν παράπονο στον Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων για το καθεστώς απασχόλησής τους. Ο Διευθυντής, μετά από διερεύνηση των δεδομένων της κάθε περίπτωσης, στα πλαίσια των εξουσιών που του παρέχει ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο τρόπος και οι συνθήκες απασχόλησής τους παρέπεμπαν σε καθεστώς μισθωτού και όχι αυτοεργοδοτούμενου.

Σημειώνεται ότι οι συνολικές περιπτώσεις που εξέτασε ο Διευθυντής Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων και κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα, ανέρχονταν μέχρι τα μέσα του 2014 σε 40 (δεν μας δόθηκαν στοιχεία για την μετέπειτα περίοδο) και ότι, όπως ανέφερε ο Διευθυντής του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού στο σημείωμά του ημερ. 20.3.2014, ολόένα και περισσότερα Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες/Ανεξάρτητες Αρχές κατέφευγαν στη λύση της σύναψης σύμβασης μίσθωσης υπηρεσιών για κάλυψη κενών που δημιουργούνταν λόγω της παγοποίησης των προσλήψεων μόνιμου και έκτακτου προσωπικού.

Δεδομένης της σοβαρότητας του θέματος και των συνεπειών του στα δημοσιονομικά του Κράτους, συστήσαμε όπως εκδοθεί, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, σχετική εγκύκλιος για ρύθμιση του θέματος με τέτοιες ασφαλιστικές δικλίδες ώστε να τερματιστεί άμεσα η τακτική της παράκαμψης της πολιτικής απαγόρευσης νέων προσλήψεων μέσω της καταχρηστικής απασχόλησης προσωπικού με μίσθωση υπηρεσιών, με τρόπο και καθήκοντα που να προσομοιάζουν με καθεστώς μισθωτού.

Επιπρόσθετα, ζητήσαμε όπως μας δοθεί πληροφόρηση για τον συνολικό αριθμό των ατόμων που απασχολούνται στη Δημόσια Υπηρεσία με τέτοιο καθεστώς μίσθωσης υπηρεσιών, καθώς και κατά πόσο θα πρέπει να καταβληθούν συνεισφορές εργοδότη στα διάφορα ταμεία για την περίοδο από την ημερομηνία απόφασης του Διευθυντή Υπηρεσιών

Κοινωνικών Ασφαλίσεων μέχρι την ημερομηνία διαφοροποίησης του καθεστώτος απασχόλησής τους, από καθεστώς μίσθωσης υπηρεσιών σε καθεστώς μισθωτού.

Η πιο πάνω πληροφόρηση δεν δόθηκε στην Υπηρεσία μας μέχρι σήμερα.

Το Υπουργείο Οικονομικών αμέσως μετά εξέδωσε την εγκύκλιο αρ. 1517, ημερ. 14.5.2015, με την οποία, πέραν της αναφοράς που κάνει στην προηγούμενη του εγκύκλιο για το ίδιο θέμα (εγκύκλιος αρ.1372, ημερ. 17.9.2008), απηύθυνε εκ νέου αυστηρές συστάσεις για απαρέγκλιτη τήρηση των διαδικασιών κατά τη σύναψη και εκτέλεση των συμβάσεων για αγορά/μίσθωση υπηρεσιών, ώστε το καθεστώς του ανάδοχου τέτοιας σύμβασης να μην παραπέμπει σε καθεστώς μισθωτού προσώπου, καλώντας τους οικείους Γενικούς Διευθυντές και τους Προϊσταμένους των Ανεξάρτητων Υπηρεσιών όπως φροντίσουν για την τήρηση των εν λόγω οδηγιών στα Τμήματα/Υπηρεσίες που υπάγονται σε αυτούς. Υπογράμμισε δε, ότι σε περίπτωση παραβίασης των εν λόγω διαδικασιών με αποτέλεσμα ο Διευθυντής των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων να καταλήξει στο πόρισμα ότι το καθεστώς του ανάδοχου τέτοιας σύμβασης παραπέμπει σε καθεστώς μισθωτού προσώπου, τότε θα εξετάζεται θέμα αστικής ή ποινικής ευθύνης και επιπρόσθετα πειθαρχικής ευθύνης των ελεγχόντων λειτουργών ή και άλλων εμπλεκόμενων λειτουργών που δεν τηρούν τις οδηγίες που αφορούν στη σύναψη και παρακολούθηση των συμβάσεων για αγορά/μίσθωση υπηρεσιών.

Επισημαίνουμε, ωστόσο, ότι στις 11.2.2016 το Υπουργείο Οικονομικών εξέδωσε την εγκύκλιο αρ. 1532 με την οποία διευκρινίζει ότι «οποιαδήποτε ζητήματα τίθενται και αφορούν στο θέμα της μετατροπής συμβάσεων για αγορά/μίσθωση υπηρεσιών σε αορίστου χρόνου δεν θα διαβιβάζονται στο Υπουργείο Οικονομικών/Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, αλλά θα πρέπει να εξετάζονται από τους οικείους Γενικούς Διευθυντές και Προϊσταμένους των Ανεξάρτητων Υπηρεσιών».

Η Υπηρεσία μας απέστειλε εκ νέου επιστολή στον Υπουργό Οικονομικών ημερ. 17.3.2017, η οποία κοινοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, και στον Πρόεδρο και τα Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με την οποία εξέφρασε την άποψη ότι η εξέταση τέτοιων θεμάτων μπορεί να γίνεται μεν από τους οικείους Γενικούς Διευθυντές και Προϊσταμένους των Ανεξάρτητων Υπηρεσιών, ωστόσο το Υπουργείο Οικονομικών/Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού θα πρέπει να τυγχάνει πλήρους και ολοκληρωμένης ενημέρωσης, τόσο διότι το θέμα είναι σοβαρό και ενδεχόμενοι λανθασμένοι χειρισμοί επηρεάζουν τα δημοσιονομικά του Κράτους, με σημαντικό κόστος για πολλά χρόνια, όσο και για σκοπούς διασφάλισης ότι επιτυγχάνεται ο σκοπός των σχετικών εγκυκλίων του Υπουργείου Οικονομικών του 2008 και 2015 μέσω της παρακολούθησης της εφαρμογής τους. Στην εν λόγω επιστολή μας αναφέραμε επίσης ότι θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι όπου οι εγκύκλιοι αυτές δεν εφαρμόζονται, θα κινούνται από τους Γενικούς Διευθυντές και Προϊσταμένους των Ανεξάρτητων Υπηρεσιών οι διαδικασίες έρευνας για διαπίστωση κατά πόσον υπάρχουν αστικές/ποινικές/πειθαρχικές ευθύνες, όπως προνοείται στην εγκύκλιο του 2015, που σκοπό έχει τον τερματισμό της εκμετάλλευσης του εργαλείου μίσθωσης υπηρεσιών και ότι θα πρέπει το πόρισμα των εν λόγω ερευνών να γνωστοποιείται στο Υπουργείο Οικονομικών/Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού.

Επιπρόσθετα, η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι διαπίστωσε ότι βρίσκεται υπό εξέταση από τον Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων αίτημα που υποβλήθηκε από Πολιτικό Μηχανικό του Τμήματος Αναπτυξιακής Υδάτων (ΤΑΥ) για καθορισμό του καθεστώτος απασχόλησής του όπως προκύπτει από τα δύο συμβόλαια που σύναψε με το ΤΑΥ, το 2009 με διάρκεια 30 μηνών και τον Ιούλιο του 2016 με διάρκεια 28 μηνών.

Λόγω της πιο πάνω διαπίστωσης, η Υπηρεσία μας σημείωσε ότι φαίνεται να υπάρχουν περιπτώσεις όπου συνεχίζεται:

(α) Η σύναψη/ύπαρξη συμβάσεων οι οποίες περιλαμβάνουν πρόνοιες που δυνατό να εκληφθεί ότι δημιουργούν υπαλληλική σχέση ή/και

(β) Ενώ συνάπτονται ορθά οι σχετικές συμβάσεις, ανατίθενται στους συμβαλλόμενους επιπρόσθετα/διαφορετικά καθήκοντα που στην πράξη ενδέχεται να παραπέμπουν σε καθεστώς μισθωτού με αποτέλεσμα να υποβάλλουν αίτημα στον Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων ζητώντας καθορισμό του καθεστώτος απασχόλησής τους ως εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου.

Ως εκ τούτου, ζητήσαμε αναλυτική ενημέρωση για το πόσες νέες περιπτώσεις διαφοροποίησης του καθεστώτος απασχόλησης προέκυψαν αφενός μέχρι σήμερα ή είναι υπό εξέταση και από ποιον, αναφορικά με συμβάσεις απασχόλησης που υπογράφηκαν μέχρι 13.5.2015, και, αφετέρου, μετά την έκδοση της εγκυκλίου αρ. 1517, ημερ. 14.5.2015. Επίσης, ζητήσαμε ενημέρωση για το κατά πόσο λαμβάνονται τα μέτρα που αναφέρονται στην πιο πάνω εγκύκλιο για απόδοση ευθυνών σε κάθε περίπτωση, ώστε να τερματιστεί η κατάχρηση του εργαλείου μίσθωσης υπηρεσιών και των αρνητικών για το Κράτος συνεπειών της και, πιο συγκεκριμένα, όπως αναφερθούν με πλήρη στοιχεία όλες οι περιπτώσεις όπου λήφθηκαν τα μέτρα, τα οποία η εν λόγω εγκύκλιος αναφέρει.

Υπογραμμίσαμε επίσης ότι προς αποφυγή τέτοιων μετατροπών υφιστάμενων δημοσίων συμβάσεων για Αγορά/Μίσθωση Υπηρεσιών σε συμβάσεις εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου στο μέλλον, επιβάλλεται όπως εξασφαλιστούν και ελεγχθούν όλες οι υπό αναφορά σε ισχύ συμβάσεις μίσθωσης υπηρεσιών και, για όσες από αυτές περιλαμβάνονται πρόνοιες που δυνατό να εκληφθεί ότι δημιουργούν υπαλληλική σχέση, εφόσον οι σχετικοί όροι το επιτρέπουν, τερματιστούν το συντομότερο δυνατό.

Τέλος, υπενθυμίσαμε ότι στην πιο πάνω αναφερόμενη επιστολή μας ημερ. 9.4.2015, είχαμε ζητήσει πληροφόρηση αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των ατόμων που απασχολούνταν τότε στη Δημόσια Υπηρεσία με καθεστώς μίσθωσης υπηρεσιών, καθώς και κατά πόσο θα πρέπει να καταβληθούν εισφορές εργοδότη στα διάφορα ταμεία για την περίοδο από την ημερομηνία απόφασης του Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων μέχρι την ημερομηνία διαφοροποίησης του καθεστώτος απασχόλησής τους από καθεστώς μίσθωσης υπηρεσιών σε καθεστώς μισθωτού.

Δεδομένου ότι, παρά την πάροδο δύο σχεδόν ετών από την αποστολή της εν λόγω επιστολής μας, δεν είχαμε λάβει οποιαδήποτε απάντηση, ζητήσαμε εκ νέου όπως μας δοθούν όλα τα σχετικά στοιχεία συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που ζητήθηκαν με την επιστολή μας ημερ. 9.4.2013, μαζί με τους υπολογισμούς του Υπουργείου για το κόστος που το δημόσιο επωμίστηκε από το 2008 μέχρι σήμερα, λόγω της μετατροπής των υπό αναφορά συμβάσεων σε συμβάσεις εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι το Υπουργείο απέστειλε επιστολή ημερ. 30.10.2017 προς όλα τα Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες για να παραχωρηθούν όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τη μετατροπή δημοσίων συμβάσεων για αγορά/μίσθωση υπηρεσιών σε συμβάσεις εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου. Οι απαντήσεις θα αποσταλούν στην Υπηρεσία μας για δική μας αξιολόγηση.

12. Δωρεές προς τη Δημοκρατία.

Σύμφωνα με το άρθρο 36 του περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και περί του Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.38(Ι)/2014), «*Δωρεές προς τη Δημοκρατία μπορούν να γίνουν αποδεκτές από τον Υπουργό νοουμένου ότι εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον*».

Λόγω του μεγάλου αριθμού αιτημάτων για αποδοχή δωρεών από τη Δημοκρατία, τα οποία αφορούσαν κυρίως την αποδοχή δωρεών μικρής αξίας, και με βάση το εδάφιο (4) του άρθρου 11 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου του 2014

(Ν.20(Ι)/2014) που προνοεί ότι «Ο Υπουργός δύναται να αναθέτει το σύνολο ή μέρος των καθηκόντων του που προβλέπονται στο εδάφιο (1) σε οποιαδήποτε διεύθυνση, τμήμα, υπηρεσία ή ανεξάρτητο γραφείο που είναι κάτω από την αρμοδιότητά του και στο Γενικό Λογιστή σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου ή οποιουδήποτε άλλου νόμου» ο Υπουργός Οικονομικών, τον Ιούνιο του 2015, ανέθεσε στη Διεύθυνση Οικονομικών και Διοίκησης του Υπουργείου, μετά από σχετικό σημείωμα της εν λόγω Διεύθυνσης ημερ. 25.5.2015, τη διεκπεραίωση των αιτημάτων για αποδοχές δωρεών στη Δημοκρατία χωρίς την υποβολή σημειωμάτων προς τον Υπουργό, εκτός των περιπτώσεων που η Διεύθυνση κρίνει ότι είναι απαραίτητη η εξασφάλιση της έγκρισης/οδηγιών του.

Όσον αφορά στην όλη διαδικασία εξέτασης αιτημάτων δωρεών, από τον δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε, διαπιστώθηκε ότι στο Υπουργείο Οικονομικών δεν υπάρχει κάποια θεσμοθετημένη διαδικασία για την εξέταση/διερεύνηση των αιτημάτων αυτών. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι για αιτήματα δωρεών μικρής αξίας η έγκριση δίνεται συνήθως απευθείας από τον Διευθυντή Οικονομικών και Διοίκησης ενώ σε περιπτώσεις εξειδικευμένου εξοπλισμού, το Υπουργείο Οικονομικών αποστέλλει επιστολή στο αρμόδιο τμήμα της Κυβέρνησης για απόψεις (π.χ. για δωρεές μηχανογραφικού εξοπλισμού στο Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής, για μηχανολογικό εξοπλισμό στο Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών). Στις πλείστες περιπτώσεις, η επιστολή αποδοχής της δωρεάς από το Υπουργείο Οικονομικών κοινοποιείται και στην Υπηρεσία μας. Τέλος διαπιστώθηκε ότι δεν τηρείται μητρώο αιτημάτων δωρεών.

Σύσταση: Όπως θεσμοθετηθούν γραπτές διαδικασίες οι οποίες θα περιλαμβάνουν κριτήρια εξέτασης των αιτημάτων. Οι εν λόγω διαδικασίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν και διερεύνηση ύπαρξης τυχόν οφειλών, υποχρεώσεων ή άλλων συμφερόντων του δωρητή προς/από τη Δημοκρατία. Επίσης θα πρέπει να τηρείται μητρώο αιτημάτων δωρεών στο οποίο μεταξύ άλλων να περιλαμβάνεται το όνομα του δωρητή, το ποσό της δωρεάς ή η αξία της, αν είναι σε είδος, και ο λόγος της δωρεάς.

13. Ωφελήματα προσωπικού Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ).

Όπως αναφέραμε στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το έτος 2014, αλλά και στην επιστολή μας προς το Υπουργείο Οικονομικών ημερ. 6.6.2016, από έλεγχο της Υπηρεσίας μας σε διάφορα ΝΠΔΔ, διαπιστώθηκε ότι σε αρκετά από αυτά, τα διάφορα παρεμφερή ωφελήματα προσωπικού που αφορούν σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, κάλυψη τόκων δανείων, άλλες παροχές, και σε Ταμείο Προνοίας, δεν έχουν διαφοροποιηθεί παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες της χώρας και παραμένουν ανομοιόμορφα. Συγκεκριμένα, παραχωρείται ιδιωτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη με πλήρη κάλυψη του κόστους της από τον οργανισμό, χωρίς συνεισφορά του υπαλλήλου και χωρίς οριοθέτηση της μέγιστης εισφοράς του εργοδότη. Όσον αφορά στο Ταμείο Προνοίας, σε πολλούς οργανισμούς ο εργοδότης εξακολουθεί να συνεισφέρει ψηλό ποσοστό επί των απολαβών των υπαλλήλων, το οποίο φθάνει σε κάποιες περιπτώσεις το 13%.

Θέση της Υπηρεσίας μας είναι ο σεβασμός των υπογεγραμμένων συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Η εισήγηση μας δεν αφορά σε καταστρατήγηση των συμβάσεων αυτών αλλά στην υποχρέωση της Κυβέρνησης, ως το ένα μέρος των συμβάσεων αυτών, να καθορίσει συνετά τη δική της θέση την οποία θα προβάλλει και θα προσπαθήσει να πετύχει στα πλαίσια των σχετικών διαπραγματεύσεων στα πλαίσια υπογραφής/ανανέωσης συλλογικών συμβάσεων, ώστε τα ωφελήματα των υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα να είναι ομοιόμορφα υπό όμοιες συνθήκες, και να συμβάλλουν στην απάλειψη στρεβλώσεων και κακών πρακτικών.

Στην απαντητική επιστολή του ημερ. 25.7.2017, το Υπουργείο Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι ανέκαθεν η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των υπαλλήλων των οργανισμών του ευρύτερου δημόσιου τομέα γινόταν με διαφορετικούς όρους απ' αυτούς

που ίσχυαν για τους δημόσιους και άλλους κρατικούς υπαλλήλους. Διευκρίνισε επίσης ότι, σε ότι αφορά τα κρατικά νοσηλευτήρια, η παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα γίνεται βάσει ειδικής ρύθμισης που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο με πληρωμή από τους οργανισμούς των τελών που καθορίστηκαν και αναθεωρούνται κατά καιρούς από το Υπουργικό Συμβούλιο, καθώς και με συμπληρωματικά Σχέδια/Ταμεία Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης που καλύπτουν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και σε ιδιωτικά νοσηλευτήρια, χωρίς όμως, σε καμιά περίπτωση, την καταβολή υποχρεωτικής συνεισφοράς από τους υπαλλήλους. Αυτή η ρύθμιση δεν διαφοροποιήθηκε καθ' οιονδήποτε τρόπο μετά την εφαρμογή της ρύθμισης για υποχρεωτική συνεισφορά 1,5% από τους κρατικούς υπαλλήλους.

Επιπρόσθετα, ανέφερε ότι ενόψει της ανισότητας που υπάρχει μεταξύ των δημοσίων υπαλλήλων και των υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα σε σχέση με το θέμα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, το θέμα εξετάστηκε από το Υπουργείο Οικονομικών και έγινε προσπάθεια για προώθηση οριζόντιας νομοθετικής ρύθμισης για επιβολή ελάχιστης εισφοράς και από τους υπαλλήλους του ευρύτερου δημόσιου τομέα ύψους 1,5%, κατ' αναλογία της ρύθμισης που εφαρμόστηκε και ισχύει για τους εργοδοτούμενους και συνταξιούχους της κρατικής υπηρεσίας, χωρίς να μεταβληθούν οι υπόλοιποι όροι που ισχύουν σε κάθε οργανισμό. Ωστόσο, οι συντεχνίες ΣΕΚ, ΠΕΟ και ΠΟΑΣ, οι απόψεις των οποίων ζητήθηκαν αναφορικά με το νομοσχέδιο, διαφώνησαν με την εισαγωγή γενικής νομοθετικής ρύθμισης για υποχρεωτική συνεισφορά 1,5% από τους υπαλλήλους/συνταξιούχους των ημικρατικών οργανισμών.

Επί του θέματος, η Υπηρεσίας μας απέστειλε επιστολή προς τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων Οικονομικών και Υγείας, ημερ. 6.6.2016, με κοινοποίηση στον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού και στον Οικονομικό Διευθυντή Διεύθυνσης Προϋπολογισμού Υπουργείου Οικονομικών, πληροφορώντας τους για την ανομοιομορφία μεταξύ ΝΠΔΔ και λοιπών οντοτήτων του ευρύτερου δημόσιου τομέα αναφορικά με την επιβάρυνση τους για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του προσωπικού τους, παραθέτοντας συγκεκριμένα παραδείγματα με σύσταση όπως γίνουν ρυθμίσεις και περιληφθούν ρητές πρόνοιες στους Προϋπολογισμούς για το έτος 2017, ώστε τα ΝΠΔΔ και οι οντότητες είτε παρέχουν στο προσωπικό τους κρατική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, είτε ιδιωτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, κατ' αναλογία, να αποκόπτουν ποσοστό 1,5% επί των απολαβών του προσωπικού τους (όπως γίνεται και στην περίπτωση των δημοσίων υπαλλήλων για την κρατική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη με βάση το άρθρο 3Α των περί Κυβερνητικών Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών Γενικοί Κανονισμοί του 2002-2013), ώστε τα ΝΠΔΔ και οι οντότητες να μην επιβαρύνονται πλήρως με τη σχετική δαπάνη. Επιπρόσθετα, συστήσαμε ότι θα πρέπει να τεθεί οροφή στο ποσοστό συνεισφοράς των ΝΠΔΔ και των οντοτήτων για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του προσωπικού τους, για παράδειγμα μέχρι 4% το ανώτατο όριο, όπως ισχύει σε άλλους οργανισμούς (π.χ. στα κρατικά Πανεπιστήμια) και να διευκρινιστεί ότι από την εν λόγω συνεισφορά θα καλύπτεται τόσο το κόστος που έχουν τα ΝΠΔΔ και οι οντότητες για την ιδιωτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όσο και το κόστος για την κρατική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, όπως ισχύει, για παράδειγμα, σήμερα για το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Η οροφή θα πρέπει να ισχύει επίσης στην περίπτωση του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού, ο οποίος συνεισφέρει με διαφορετικά ποσοστά ανάλογα με την κατηγορία προσωπικού, καθώς και στις περιπτώσεις οποιωνδήποτε άλλων ΝΠΔΔ και οντοτήτων που έχουν παρόμοιες ρυθμίσεις.

Επισημάναμε τέλος, ότι θεωρούμε ότι η παρούσα ανομοιομορφη πρακτική αποκοπών και εισφορών στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, συνιστά άνιση και άδικη μεταχείριση μεταξύ των διαφόρων εργοδοτούμενων στον δημόσιο τομέα η οποία χρήζει άμεσης διόρθωσης.

Στις 25.7.2017, το Υπουργείο Οικονομικών, απαντώντας στην επιστολή μας ημερ. 6.6.2016, ανέφερε τα όσα μας πληροφόρησε στην απάντησή του επί της Ετήσιας Έκθεσης της Υπηρεσίας μας για το 2014, καταλήγοντας ότι παρόλο που οι εισηγήσεις μας ήταν σε απόλυτη ταύτιση με την πρόθεση και τις ενέργειες του Υπουργείου Οικονομικών που έγιναν μετά το 2013 για επανακαθορισμό των όρων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των υπαλλήλων των ΝΠΔΔ, δεν κρίνεται από πλευράς Υπουργείου Οικονομικών, δεδομένης της δρομολογημένης εφαρμογής του ΓΕΣΥ, που θα οδηγήσει αυτόματα και σε εξορθολογισμό και ομοιομορφία των όρων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όλων των υπαλλήλων, εφικτή η προώθηση νομοθετικής ρύθμισης για διαφοροποίηση των όρων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των υπαλλήλων των ΝΠΔΔ.

Σύσταση: Δεδομένου ότι ανομοιομορφία παρατηρείται σε διάφορα ωφελήματα, και όχι μόνο στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε διαβούλευση μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών για να ξεπεραστούν τα εμπόδια του εκσυγχρονισμού των ωφελημάτων του προσωπικού ΝΠΔΔ, ώστε τα ωφελήματα των υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα να είναι ομοιόμορφα υπό όμοιες συνθήκες, και να συμβάλλουν στην απάλειψη στρεβλώσεων και κακών πρακτικών που συνεπάγονται άνιση και άδικη μεταχείριση μεταξύ των διαφόρων εργοδοτούμενων στον δημόσιο τομέα.

14. Εφαρμογή των περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμων του 2012 έως (Αρ. 2) του 2013.

Όπως αναφέρεται στην Ειδική Έκθεση της Υπηρεσίας μας για την Εταιρεία Υδρογονανθράκων Κύπρου (ΕΥΚ) (αρ. Ειδικής Έκθεσης: ΕΥΚ/01/2018), το Υπουργείο Οικονομικών παραχώρησε την χορηγία προς την ΕΥΚ για τα έτη 2014, 2015 και 2017 χωρίς προηγουμένως να προβεί σε διερεύνηση για διαπίστωση κατά πόσο ικανοποιείτο ο όρος που είχε τεθεί σε σχετική Σημείωση των περί των Προϋπολογισμών του Κράτους Νόμων για τα πιο πάνω έτη, σύμφωνα με τον οποίο, για τα νομικά πρόσωπα, οργανισμούς ή ιδρύματα που παρατίθενται στη Σημείωση, μεταξύ των οποίων και η ΕΥΚ, η κρατική χορηγία παραχωρείται, υπό τον όρο ότι, στους καθ' οιονδήποτε τρόπο υπηρετούντες σε μόνιμη ή έκτακτη βάση στους εν λόγω οργανισμούς, τυγχάνουν εφαρμογής, τηρουμένων των αναλογιών, οι μειώσεις απολαβών σύμφωνα με τις πρόνοιες των εν λόγω Νόμων.

Όπως επίσης αναφέρεται στην Ειδική Έκθεση μας για την ΕΥΚ, η Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΥΚ μας πληροφόρησε ότι η ΕΥΚ δεν έχει υποχρέωση να προβεί σε μειώσεις των απολαβών των εργοδοτούμενων της δυνάμει του πιο πάνω Νόμου, λόγω του ότι οι πρόνοιες και οι ερμηνευτικές διατάξεις του δεν καλύπτουν την ΕΥΚ.

Επί τούτου η Υπηρεσία μας αναφέρει στην εν λόγω Ειδική Έκθεση ότι συμφωνεί ότι η ΕΥΚ δεν εμπίπτει στην ερμηνεία του πιο πάνω Νόμου που αφορά μειώσεις απολαβών, επισημαίνει ωστόσο την ύπαρξη της Σημείωσης, για την οποία γίνεται αναφορά πιο πάνω, στους Προϋπολογισμούς του Κράτους, η οποία είναι νομικά δεσμευτική για το Υπουργείο Οικονομικών.

Το Υπουργείο Οικονομικών στην απαντητική του επιστολή προς την Υπηρεσία μας για τον έλεγχο της ΕΥΚ για την περίοδο από 25.10.2013 – 31.12.2016, ημερ. 21.12.2017, εξέφρασε την άποψη ότι: «θα πρέπει να διερευνηθεί η νομική πτυχή του θέματος εφαρμογής των προνοιών των περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμων του 2012 έως (Αρ. 2) του 2013, εφόσον υπάρχει υποχρέωση για καταβολή της συμφωνημένης αποζημίωσης προς το προσωπικό.».

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας για το ίδιο θέμα, αναφορικά με παρόμοιο Οργανισμό, ο οποίος αποτελεί ιδιωτική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης με μοναδικό μέτοχο την Κυπριακή Δημοκρατία, το θέμα που εγείρεται, είναι το γεγονός ότι η εργοδότηση των υπαλλήλων του οργανισμού ρυθμίζεται με συμβάσεις με συγκεκριμένους όρους εργοδότησης, συμπεριλαμβανομένης της αμοιβής τους, θέματα που εντάσσονται στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου και ότι έρχεται μεταγενέστερα ένας Νόμος να ρυθμίσει όρους μιας σύμβασης εργοδότησης που ενδεχόμενα να προϋπήρχαν του Νόμου. Όπως σχετικά αναφέρεται, για να τροποποιηθούν οι όροι μιας σύμβασης θα πρέπει να υπάρχει συμφωνία των δύο συμβαλλομένων, του εργοδότη και του εργοδοτούμενου. Για να είναι επομένως νόμιμη η μείωση των απολαβών των υπαλλήλων θα πρέπει να εξασφαλιστεί η οικειοθελής αποδοχή της τροποποίησης των όρων της σύμβασής τους που αφορούν στην κρατική χορηγία. Το θέμα επομένως, όπως αναφέρεται στη γνωμάτευση, θα πρέπει να επιλυθεί με την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ του Οργανισμού και των υπαλλήλων του. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση, σχεδόν όλοι οι υπάλληλοι της ΕΥΚ προσλήφθηκαν μετά που για πρώτη φορά (2012) ψηφίστηκε η σχετική πρόνοια στους Προϋπολογισμούς του Κράτους. Ως εκ τούτου, το Υπουργείο Οικονομικών όφειλε να εφαρμόσει τη σχετική πρόνοια ως προϋπόθεση για την παραχώρηση της κρατικής χορηγίας.

Σύσταση: Το Υπουργείο Οικονομικών, πριν την παραχώρηση της κρατικής χορηγίας προς την ΕΥΚ, αλλά και προς οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο, οργανισμό ή ίδρυμα που παρατίθεται στη Σημείωση, καθώς και σε αυτά που τα έσοδα τους προέρχονται σε ποσοστό ίσο ή πέραν του 50% από κρατική χορηγία, θα πρέπει υποχρεωτικά να βεβαιώνεται, σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Προϋπολογισμών του Κράτους Νόμων, ότι τυγχάνουν εφαρμογής από την ΕΥΚ και τους άλλους οργανισμούς που καλύπτονται από την εν λόγω Σημείωση, τηρουμένων των αναλογιών, οι πρόνοιες της πιο πάνω νομοθεσίας αναφορικά με τη μείωση των απολαβών των εργοδοτούμενων.

15. Διάφορες Συνεισφορές Εσωτερικού – «Κατά χάριν» χορηγίες.

Σύμφωνα με σχετική με το θέμα γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας ημερ. 19.8.1986, «σε πολύ εξαιρετικές μεμονωμένες περιπτώσεις, όπου δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία που να διέπει το θέμα, αλλά συντρέχουν σοβαροί λόγοι δικαιοσύνης ή λόγοι ανθρωπιστικοί, μπορεί να γίνει «κατά χάριν» πληρωμή, αλλά μόνο όπου η περίπτωση είναι πραγματικά εξαιρετική και παρουσιάζει ιδιαίτερο οικονομικό πρόβλημα και όπου υπάρχει ηθική υποχρέωση για την πληρωμή ή θα ήταν άδικο να μη γίνει».

Η πιο πάνω γνωμάτευση συνάδει με τον περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και τον περί του Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμο (Ν.38(Ι)/2014), σύμφωνα με τον οποίο, «κατά χάριν» δωρεές δύνανται να παραχωρούνται μόνο όπου δεν βρίσκεται σε ισχύ οποιαδήποτε νομοθεσία που να διέπει το θέμα και η κάθε περίπτωση, λόγω των δικών της περιστάσεων, κρίνεται ως επιβάλλουσα ηθική υποχρέωση στη Δημοκρατία να καταβάλει τέτοια δωρεά.

Κατά το 2016, καταβλήθηκαν συνολικά €1.413.643 για διάφορες συνεισφορές εσωτερικού, εκ των οποίων, ποσό ύψους €722.490 αφορούσε σε καθορισμένες χορηγίες και συνεισφορές εσωτερικού σύμφωνα με το Επεξηγηματικό Μνημόνιο του Προϋπολογισμού, και ποσό ύψους €691.153 αφορούσε σε «κατά χάριν» οικονομική βοήθεια σε διάφορα σωματεία, εταιρείες και φυσικά πρόσωπα. Από το ποσό των €691.153, ποσό ύψους €385.186 περίπου παραχωρήθηκε με την έγκριση του Υπουργού Οικονομικών και ποσό ύψους €305.967 με την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Από τον έλεγχο προέκυψαν τα ακόλουθα θέματα:

(α) Μη εφαρμογή κριτηρίων. Τα κριτήρια τα οποία τέθηκαν από τη Γενική Λογίστρια και εγκρίθηκαν από τον Υπουργό Οικονομικών το 2012 (όπως ανώτατο ποσό στη δικαιοδοσία

του Υπουργού, διενέργεια ελέγχου των επιδομάτων που έχουν ήδη καταβληθεί στον αιτητή και απόρριψη της αίτησης σε περίπτωση καταβολής επιδομάτων πέραν των €1.000 και σε περιπτώσεις σωματείων/οργανώσεων η υποβολή ελεγμένων οικονομικών λογαριασμών) δεν φαίνεται να ακολουθούνται, αφού εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου, ενώ η συνολική καταβολή των επιδομάτων σε κάποιο αιτητή υπερέβαινε το όριο που τέθηκε, εντούτοις παραχωρήθηκε «κατά χάριν» οικονομική βοήθεια. Επίσης, εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου καταβλήθηκαν ποσά βάσει του Επεξηγηματικού Μνημονίου του Προϋπολογισμού σε αγροτικές οργανώσεις οι οποίες έλαβαν και επιπρόσθετα ποσά με έγκριση του Υπουργού Οικονομικών μετά από σχετικό αίτημα του Υπουργού Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Για τις αγροτικές οργανώσεις γίνεται αναλυτικότερη αναφορά στην παράγραφο (ε) πιο κάτω. Επιπρόσθετα, εντοπίστηκαν περιπτώσεις σωματείων/οργανώσεων που δεν υπέβαλαν ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις.

Επιπλέον, στις πλείστες περιπτώσεις, η «κατά χάριν» χορηγία καταβάλλεται κάθε έτος, χωρίς ωστόσο να συμπεριλαμβάνεται στο Επεξηγηματικό Μνημόνιο του Προϋπολογισμού.

(β) «Κατά χάριν» οικονομική βοήθεια για πληρωμή οφειλών προς το Κράτος.

Έχουν εντοπιστεί 6 περιπτώσεις παροχής «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας για πληρωμή οφειλών φόρου εισοδήματος συνολικού ποσού €30.413, μία περίπτωση για πληρωμή μέρους οφειλής ΦΠΑ για ποσό €2.764 και άλλες 7 περιπτώσεις για πληρωμή οφειλών σε διάφορα Τμήματα/Υπηρεσίες της Κυβέρνησης (Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Νομική Υπηρεσία κ.ά.), συνολικού ποσού €7.727. Οι πιο πάνω «κατά χάριν» οικονομικές βοήθειες δόθηκαν μετά από σχετικές εγκρίσεις του Υπουργού Οικονομικών και μία περίπτωση πληρωμής οφειλής φόρου εισοδήματος ύψους €28.297, μετά από Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου.

Η Υπηρεσία μας είναι της άποψης ότι στα πλαίσια της ισότητας των πολιτών δεν ενδείκνυται η παροχή «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας για εξόφληση των οφειλών ορισμένων πολιτών προς το Κράτος, όταν οι οικείοι Νόμοι προνοούν για υπό όρους διαγραφές σε περιπτώσεις που χρήζουν τέτοιου χειρισμού. Επιπρόσθετα, η παροχή «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας στις πιο πάνω περιπτώσεις, αντίκειται στις πρόνοιες του Ν.38(Ι)/2014.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, σε περιπτώσεις που οι διαγραφές οφειλών για ΦΠΑ και Φόρο Εισοδήματος δεν επιτρέπονται με βάση τα άρθρα 59(7) και 59(8) των περί ΦΠΑ Νόμων και 54Α του Περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως Φόρων Νόμων ακολουθείται η διαδικασία παραχώρησης κατά χάριν οικονομικής βοήθειας σε φυσικά ή και νομικά πρόσωπα με βάση τα άρθρα 24 και 25 του Ν.38(Ι)/2014. Ωστόσο, η Υπηρεσία μας επισημαίνει ότι με βάση τα εν λόγω άρθρα η διαδικασία παραχώρησης κατά χάριν οικονομικής βοήθειας γίνεται σε περιπτώσεις όπου δεν βρίσκεται σε ισχύ οποιαδήποτε νομοθεσία που να διέπει το θέμα και κρίνεται ως επιβάλλουσα ηθική υποχρέωση. Στην προκειμένη περίπτωση, υπάρχει σε ισχύ νομοθεσία που διέπει το θέμα και επομένως δεν τυγχάνουν εφαρμογής τα άρθρα 24 και 25 του Ν.38(Ι)/2014.

(γ) Πληρωμές σε κοινοτικά συμβούλια, σωματεία και κατασκηνώσεις. Σε μία περίπτωση, εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο με Απόφαση του ημερ. 13.9.2016, η παροχή «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας ύψους €30.000 σε κοινοτικό συμβούλιο για ασφαλτόστρωση των δρόμων της κοινότητας, ενώ σε άλλη περίπτωση εγκρίθηκε από τον Υπουργό Οικονομικών ποσό ύψους €10.000 προς άλλο κοινοτικό συμβούλιο, για αγορά γης για δημιουργία χώρου στάθμευσης στο κέντρο της κοινότητας. Επίσης, σε άλλη περίπτωση, με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 28.9.2016, εγκρίθηκε ποσό ύψους €37.581 για επιδιόρθωση κτηρίου που ανήκει σε σωματείο. Σύμφωνα με την υπό αναφορά Απόφαση, οι προσφορές και οι αποδείξεις πληρωμής για την επιδιόρθωση του κτηρίου θα κατατεθούν στο Υπουργείο Οικονομικών μετά την ολοκλήρωση του έργου. Σε

μια άλλη περίπτωση έχει εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο η παραχώρηση ποσού ύψους €15.000 για κατασκήνωση.

(δ) Πληρωμές μετά από εξαγγελίες αξιωματούχων. Σε αρκετές περιπτώσεις, με έγκριση του Υπουργού Οικονομικών, έχουν παραχωρηθεί ποσά προς κοινοτικά συμβούλια, σωματεία, συνδέσμους κ.ά. μετά από εξαγγελίες διάφορων αξιωματούχων της Κυβέρνησης.

(ε) «Κατά χάριν» χορηγία στις αγροτικές οργανώσεις. Όπως αναφέρεται στην παράγραφο (α) πιο πάνω, εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου καταβλήθηκαν ποσά βάσει του Επεξηγηματικού Μνημονίου του Προϋπολογισμού σε αγροτικές οργανώσεις οι οποίες έλαβαν και επιπρόσθετα ποσά με έγκριση του Υπουργού Οικονομικών, μετά από σχετικό αίτημα του Υπουργού Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 58.069, ημερ. 18.6.2003, ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος θα πρέπει να υποβάλλει κάθε χρόνο στο Υπουργικό Συμβούλιο Έκθεση αναφορικά με τη δράση των αγροτικών οργανώσεων και του Συμβουλίου Νεολαίας Αγροτικών Οργανώσεων Κύπρου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, βάσει των εξαμηνιαίων εκθέσεων πεπραγμένων αναφορικά με τις δραστηριότητες τους στο Ευρωπαϊκό Επίπεδο, που πρέπει να του αποστέλλουν ο Φορέας Αγροτικών Οργανώσεων και το Συμβούλιο Νεολαίας Αγροτικών Οργανώσεων Κύπρου. Η πιο πάνω Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου συνάδει και με το άρθρο 26(1)(γ) του περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμου του 2014 (Ν.38(Ι)/2014) το οποίο προνοεί ότι *«Τα νομικά ή/και φυσικά πρόσωπα...πρέπει να διασφαλίζουν και να αποδεικνύουν ότι η χορηγία αξιοποιείται προς τον σκοπό για τον οποίο παρέχεται»*. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Δεν ελέγχεται η τήρηση της πιο πάνω Απόφασης πριν την παραχώρηση της ετήσιας χορηγίας, αφού στο σημείωμα που ετοιμάζεται από το Γενικό Λογιστήριο γίνεται αναφορά μόνο στην αποστολή των ελεγμένων οικονομικών καταστάσεων των αγροτικών οργανώσεων στο Γενικό Λογιστήριο.
- (ii) Σε ορισμένες αγροτικές οργανώσεις η χορηγία που παραχωρήθηκε είναι μεγαλύτερη των εξόδων της κατά παράβαση του άρθρου 25(β) του πιο πάνω Νόμου το οποίο αναφέρει ότι *«Οι χορηγίες και οι κατά χάριν δωρεές περιορίζονται στο συνολικό ανώτατο όριο των επιλέξιμων δαπανών στο πλαίσιο της δραστηριότητας ή του προγράμματος για το οποίο δόθηκαν»*.
- (iii) Το κυριότερο έξοδο σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις των αγροτικών οργανώσεων ήταν οι μισθοί, οι οποίοι στις πλείστες περιπτώσεις αυξάνονταν σημαντικά κάθε χρόνο συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, με αποτέλεσμα η χορηγία που παραχωρήθηκε κατά την περίοδο της παγοποίησης των προσαυξήσεων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα να κάλυπτε αυξήσεις μισθών.

Επισημαίνεται ότι, όπως αναφέρεται και στην παράγραφο 14 πιο πάνω, σύμφωνα με σχετική Σημείωση στον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2016 (Ν.49(ΙΙ)/2015), για τα νομικά πρόσωπα, οργανισμούς ή ιδρύματα που τα έσοδα τους προέρχονται σε ποσοστό ίσο ή πέραν του πενήντα τοις εκατόν από κρατική χορηγία που περιλαμβάνεται στον παρόντα Νόμο, η εν λόγω κρατική χορηγία παραχωρείται υπό τον όρο ότι στους καθ' οποιονδήποτε τρόπο υπηρετούντες σε μόνιμη ή έκτακτη βάση στα εν λόγω νομικά πρόσωπα, οργανισμούς ή ιδρύματα τυγχάνουν εφαρμογής, τηρουμένων των αναλογιών, οι πρόνοιες των περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμων του 2012 έως (Αρ. 2) του 2013 και των περί της μη Παραχώρησης Προσαυξήσεων και Τιμαριθμικών Αυξήσεων στους Μισθούς των Αξιωματούχων και Εργοδοτούμενων και στις Συντάξεις των Συνταξιούχων της Κρατικής

Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμων του 2011 έως 2014, όπως αυτοί εκάστοτε τροποποιούνται, νοουμένου ότι οι συνολικές αποκοπές των εν λόγω εργοδοτούμενων σε ουδεμία περίπτωση θα υπερβαίνουν εκείνες των καλυπτομένων από τους εν λόγω Νόμους εργοδοτούμενων.

- (iv) Σε μία περίπτωση οι ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις δεν ετοιμάστηκαν με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και κατ' επέκταση δεν θεωρείται ότι δίδουν ακριβή, ολοκληρωμένη και αξιόπιστη πληροφόρηση σε αντίθεση με τις πρόνοιες του άρθρου 26(2) του πιο πάνω Νόμου.
- (v) Οι ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις των πλείστων αγροτικών οργανώσεων δεν παρέχουν πληροφόρηση αναφορικά με τη δραστηριότητα τους ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο εξυπηρετείται ο σκοπός της ίδρυσής τους και κατ' επέκταση ο σκοπός για τον οποίο παραχωρείται η χορηγία. Ούτε από τα έξοδα που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις μπορεί να διαπιστωθεί, αφού αυτά, τα οποία καλύπτονται στο μεγαλύτερο μέρος τους από την κρατική χορηγία, είναι κυρίως οι μισθοί και τα λειτουργικά έξοδα όπως ενοίκια, ηλεκτρισμός, τηλέφωνα κ.λπ.

(στ) Πληρωμές για διοργάνωση εκθέσεων/εκδηλώσεων. Το Υπουργικό Συμβούλιο με Απόφαση του ημερ. 16.2.2016, ενέκρινε τη διάθεση συνολικού ποσού ύψους €30.000 για τη διοργάνωση εκθέσεων/εκδηλώσεων στο Λονδίνο και Βερολίνο κατά το 2016 με σκοπό την προβολή της κυπριακής γαστρονομίας και του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου, η οποία αναλήφθηκε από τους συντελεστές του βιβλίου «Cyprus, a culinary journey» και τις Διπλωματικές Αποστολές της Δημοκρατίας σε Λονδίνο και Βερολίνο.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι οι δαπάνες που αναφέρονται στις παραγράφους (γ) – (στ) δεν εμπίπτουν στα πλαίσια της «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας και ότι ενδεχομένως θα μπορούσαν να καλυφθούν από κατάλληλα κονδύλια, είτε του Υπουργείου Οικονομικών είτε άλλων Υπουργείων.

Συστάσεις:

(α) Εισηγηθήκαμε όπως, για σκοπούς καλύτερου ελέγχου και διαφάνειας, μελετηθούν οι περιπτώσεις οι οποίες αφορούν επαναλαμβανόμενη «κατά χάριν» οικονομική βοήθεια και ληφθεί απόφαση για συμπερίληψη τους στο Επεξηγηματικό Μνημόνιο του Προϋπολογισμού. Με τον τρόπο αυτό θα γνωστοποιούνται στη Βουλή των Αντιπροσώπων και θα λαμβάνεται ή όχι η έγκρισή της.

Επίσης, εισηγηθήκαμε όπως για τις περιπτώσεις που καταβάλλεται οικονομική βοήθεια κάθε χρόνο, είτε περιλαμβάνονται στο Επεξηγηματικό Μνημόνιο είτε όχι, μελετηθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ξεχωριστού κονδυλίου στον Προϋπολογισμό, είτε κάτω από το Υπουργείο Οικονομικών είτε κάτω από τα αρμόδια Υπουργεία νοουμένου ότι θεωρείται ότι η οικονομική βοήθεια που τους παραχωρείται δεν εμπίπτει στην έννοια της «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας.

(β) Όσον αφορά στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στην έννοια της «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας, εισηγηθήκαμε όπως γίνει επανεξέταση των κριτηρίων για σκοπούς επιβεβαίωσης ή αναθεώρησής τους, δεδομένου ότι αυτά δεν τηρούνται σε όλες τις περιπτώσεις.

(γ) Όσον αφορά στην καταβολή «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας για πληρωμή φόρων ή άλλων οφειλών προς το Κράτος, αυτή θα πρέπει να τερματιστεί και να εξετάζεται η κάθε περίπτωση από τα αρμόδια Υπουργεία/Τμήματα με βάση τους οικείους Νόμους για σκοπούς ίσης μεταχείρισης των πολιτών και διαφάνειας.

(δ) Αναφορικά με τα ποσά που καταβλήθηκαν ως «κατά χάριν» οικονομική βοήθεια, λόγω εξαγγελιών άλλων αξιωματούχων, εισηγηθήκαμε όπως αυτά χρεώνονται στα

εγκεκριμένα γι' αυτό τον σκοπό κονδύλια των Υπουργείων τους και σε περίπτωση που αυτά δεν επαρκούν να καλύπτουν τις επιπλέον δαπάνες από εξοικονομήσεις άλλων κονδυλίων του Υπουργείου τους.

(ε) Όσον αφορά στην παραχώρηση «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας σε αγροτικές οργανώσεις και άλλα σωματεία, επιπρόσθετα της εισήγησής μας να μελετηθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ξεχωριστού κονδυλίου, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι το Υπουργείο Οικονομικών πρέπει υποχρεωτικά, πριν την παραχώρηση κρατικής χορηγίας, να βεβαιώνεται ότι τυγχάνουν εφαρμογής και από τις αγροτικές οργανώσεις, τηρούμενων των αναλογιών, οι πρόνοιες της νομοθεσίας αναφορικά με τη μείωση των απολαβών των εργοδοτούμενων, εφόσον αυτό προβλέπεται από τις διατάξεις του εκάστοτε περί Προϋπολογισμού του Κράτους Νόμου.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, έχει ήδη ετοιμαστεί από το Γενικό Λογιστήριο και εγκρίθηκε από τον Υπουργό Οικονομικών προσχέδιο πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για την αποτελεσματική διαχείριση των χορηγιών και των κατά χάριν δωρεών οι οποίες παραχωρούνται σε διάφορα φυσικά/νομικά πρόσωπα.

16. Χορηγία προς το πολιτικό κόμμα Ενωμένοι Δημοκράτες (ΕΔΗ).

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του αρ. 81.423, ημερ. 7.10.2016, ενέκρινε, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, την παραχώρηση οικονομικής βοήθειας ύψους €7.353 στο πολιτικό κόμμα ΕΔΗ για κάλυψη της ετήσιας συνδρομής τους στο Κόμμα των Φιλελευθέρων και Δημοκρατών για την Ευρώπη - ALDE Party, στο οποίο είναι μέλος.

Η οικονομική βοήθεια καταβλήθηκε το 2016 από το κονδύλι 03099 «Έκτακτα».

Επισημαίνουμε και πάλι ότι η παραχώρηση χορηγίας στο πολιτικό κόμμα ΕΔΗ είναι αντίθετη με το άρθρο 4 του περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμου (Ν.175(Ι)/2012), όπως αυτός τροποποιήθηκε, αφού ως Κόμμα, μη κοινοβουλευτικό και μη εγγεγραμμένο στο Μητρώο Πολιτικών Κομμάτων, δεν φαίνεται να τηρεί τις προϋποθέσεις του Νόμου για να δικαιούται κρατική χρηματοδότηση.

Όπως μας ενημέρωσε το Υπουργείο Οικονομικών, με την επιστολή του ημερ. 24.4.2017, υπέδειξε στην Πρόεδρο του κόμματος να υποβάλει τις οικονομικές καταστάσεις του κόμματός στον Έφορο Τήρησης Μητρώου Πολιτικών Κομμάτων στο Υπουργείο Εσωτερικών, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμου, ως οι συστάσεις της Υπηρεσίας μας.

Ωστόσο η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, οι ΕΔΗ απέστειλαν στον Έφορο στις 12.6.2017, τους απολογισμούς του κόμματος για το έτος 2016, και όχι οικονομικές καταστάσεις που να έχουν ετοιμαστεί σύμφωνα με τα εκάστοτε σε ισχύ Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, οι οποίες να έχουν τύχει ανεξάρτητου ελέγχου, με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και σύμφωνα με τους περί Ελεγκτών και Υποχρεωτικών Ελέγχων των Ετήσιων και Ενοποιημένων Λογαριασμών Νόμους του 2009 και 2013, όπως αυτοί εκάστοτε τροποποιούνται ή αντικαθίστανται, κατά παράβαση του άρθρου 6 του περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμου.

Επιπρόσθετα, η Υπηρεσία μας επισημαίνει ότι οι προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται από ένα κόμμα για να δικαιούται κρατική χορηγία όπως καθορίζονται στο εδάφιο (4)(β) του άρθρου 4 του Ν.175(Ι)/2012, δεν προνοούν μόνο για υποβολή οικονομικών καταστάσεων στον Έφορο, αλλά για όλα τα ακόλουθα.

Τα μη κοινοβουλευτικά κόμματα δικαιούνται να λαμβάνουν χορηγία, εφόσον:

(α) Είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο.

(β) Έχουν υποβάλει σχετική αίτηση στον Έφορο πριν από την ημερομηνία προκήρυξης των εκλογών στις οποίες αφορά η εν λόγω αίτηση.

(γ) Διεκδικούν τις βουλευτικές εκλογές, για τις οποίες αιτούνται χορηγία, με υποψηφίους που αντιστοιχούν τουλάχιστον σε ποσοστό πενήντα τοις εκατό των εδρών για κάθε εκλογική περιφέρεια όπως αυτές κατανέμονται σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Εκλογής Μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων Νόμων του 1979 έως (ΑΡ. 5) του 2011, όπως αυτοί εκάστοτε τροποποιούνται ή αντικαθίστανται και

(δ) Έχουν εξασφαλίσει ποσοστό τουλάχιστον τρία τοις εκατό στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές ή εξασφαλίζουν ποσοστό τρία τοις εκατό στις βουλευτικές εκλογές τις οποίες αφορά η χορηγία.

Δεδομένου ότι οι πιο πάνω προϋποθέσεις δεν φαίνεται να τηρούνται από το κόμμα των ΕΔΗ, θεωρούμε ότι αυτό δεν δικαιούται κρατική χορηγία.

17. Ενοίκια πληρωτέα.

Το Υπουργείο Οικονομικών ενοικιάζει αποθήκες για τις Υπηρεσίες Κρατικών Αγορών και Προμηθειών στη Λεμεσό. Σύμφωνα με το ενοικιαστήριο συμβόλαιο, το ετήσιο ενοίκιο ανέρχεται σε €66.000 το οποίο είναι προπληρωτέο σε ίσες τριμηνιαίες πληρωμές, για περίοδο δύο ετών, από 1.10.2015-30.9.2017 με δικαίωμα ο ενοικιαστής να παρατείνει την ενοίκιαση για δύο περιόδους των δύο ετών.

Από αλληλογραφία στον φάκελο του Λογιστηρίου διαπιστώθηκε ότι η ιδιοκτήτρια εταιρεία δεν ικανοποίησε τον όρο στην παράγραφο 3 του ενοικιαστηρίου συμβολαίου, δηλαδή δεν εξασφάλισε την Άδεια Τελικής Έγκρισης και την Άδεια Χρήσης ως αποθήκες μέχρι τις 8.8.2016. Η αιτιολογία εκ μέρους του ιδιοκτήτη ήταν ότι έβρισκε μεγάλες δυσκολίες στο να καταθέσει τα σχέδια για αλλαγή χρήσης των υποστατικών, διότι έπρεπε να καταθέσει σχέδια για ολόκληρο το τεμάχιο γης στο οποίο στεγάζεται και άλλη εταιρεία. Ως εκ τούτου, οι Υπηρεσίες Κρατικών Αγορών και Προμηθειών ζήτησαν οδηγίες από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Μεταφορών Επικοινωνιών και Έργων, ο οποίος εκ της θέσης του είναι και Πρόεδρος του Φορέα Στέγασης Κρατικών Αγορών και Προμηθειών και εισηγήθηκαν όπως δοθεί παράταση στον ιδιοκτήτη 8 μηνών για εξασφάλιση των αδειών, λόγω του ότι οι αποθήκες στον συγκεκριμένο χώρο λειτουργούσαν πολύ αποτελεσματικά. Τον ενημέρωσαν επίσης ότι, λόγω μη εξασφάλισης των αδειών, δεν κατέβαλαν τα ενοίκια για την περίοδο 1.7.2016 – 31.12.2016, ύψους €33.000. Ο Γενικός Διευθυντής (Πρόεδρος του Φορέα) με επιστολή του προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 6.12.2016, παραχώρησε έγκριση στο Υπουργείο Οικονομικών για εξεύρεση νέου κτηρίου με διαδικασία ανοικτής προκήρυξης για μεταστέγαση των αποθηκών της Υπηρεσίας Κρατικών Αγορών και Προμηθειών. Επιπρόσθετα, υπέδειξε όπως διερευνηθεί κατά πόσο ο ιδιοκτήτης των υποστατικών έχει οφειλές προς το Κράτος σε σχέση με συμβάσεις μίσθωσης κρατικής γης και αν ναι, να αφαιρεθούν από τα ενοίκια που του καταβάλλονται από την Υπηρεσία Κρατικών Αγορών και Προμηθειών.

Κατά συνέπεια, η χρέωση των €33.000 που αφορούσε στο ενοίκιο δύο τριμήνων, 1.6.2016 - 31.12.2016, έγινε καθυστερημένα στις 27.12.2016, μετά την πιο πάνω έγκριση, αφού πρώτα έγινε η αποκοπή για το Ταμείο Αμυντικής Θωράκισης και το υπόλοιπο χρησιμοποιήθηκε ως αποκοπή για συμψηφισμό με τις οφειλές του ιδιοκτήτη προς το Τμήμα Φορολογίας.

Όπως πληροφορηθήκαμε, οι αποθήκες της Υπηρεσίας Κρατικών Αγορών και Προμηθειών εξακολουθούν να στεγάζονται στο εν λόγω ενοικιαζόμενο κτήριο και γίνονται προσπάθειες να μεταφερθούν στις αποθήκες της Επιτροπής Σιτηρών στη Λεμεσό, οι οποίες δεν χρησιμοποιούνται τώρα. Γι' αυτό τον λόγο δεν προκηρύχθηκε προσφορά για την εξεύρεση νέου χώρου.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι εξ' αρχής θα έπρεπε να είχαν επιλεγεί αδειούχα υποστατικά για την στέγαση των αποθηκών της Υπηρεσίας Κρατικών Αγορών και Προμηθειών, διότι η

εξεύρεση νέου χώρου και η μεταστέγαση συνεπάγονται μεγάλο διοικητικό κόστος και δημιουργούνται προβλήματα στην εξυπηρέτηση των όσων προμηθεύονται υλικά από τις αποθήκες.

18. Πληρωμές για το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Εντός του 2016 διενεργήθηκαν δύο πληρωμές προς το Πανεπιστήμιο Κύπρου ως ακολούθως:

(α) Στις 12.4.2016 πληρώθηκε το ποσό των €25.929 (κονδύλι 0301300556 «Μελέτες και έρευνες»), το οποίο αφορούσε, σύμφωνα με επιστολή του ΚΟΕ, ημερ. 24.3.2016, ποσό που έπρεπε να πληρώσει το Υπουργείο Οικονομικών με βάση συμφωνία, για τη διεκπεραίωση της έρευνας «Business and Consumer Surveys» το 2016, που διεξάγεται στο ΚΟΕ και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

(β) Στις 23.9.2016 πληρώθηκε το ποσό των €114.760 (κονδύλι 0301200625 «Συμμετοχή σε οικονομικές έρευνες») το οποίο, σύμφωνα με επιστολή του ΚΟΕ, ημερ. 24.3.2016, αφορούσε στην εισφορά του Υπουργείου Οικονομικών στο ΚΟΕ (€94.760) και στη χρηματοδότηση της επέκτασης των προβλέψεων σε κλάδους της οικονομίας (€20.000).

Αναφορικά με τις πιο πάνω πληρωμές παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστεί η προαναφερόμενη στο (α) πιο πάνω συμφωνία.
- (ii) Αναφορικά με την πληρωμή του ποσού των €114.760, δεν εντοπίστηκαν στοιχεία που να τεκμηριώνουν το ύψος του ποσού, παρά μόνο ένα σημείωμα του αρμόδιου Οικονομικού Διευθυντή και του τότε Συμβούλου που χειριζόταν το εν λόγω θέμα, ημερ. 26.10.2010, στο οποίο γινόταν αναφορά ότι η εισφορά της Κυβέρνησης στο ΚΟΕ είναι περίπου €102.520 και ότι η πρόσθετη επιβάρυνση της Κυβέρνησης για το συγκεκριμένο πρόγραμμα θα ήταν περίπου €25.000, ποσό το οποίο είχε εγκριθεί από τον Γενικό Διευθυντή.
- (iii) Δεν είναι ξεκάθαρο γιατί οι πιο πάνω πληρωμές έγιναν από δύο κονδύλια ενώ όπως φαίνεται οι χρεώσεις αφορούν σε παρόμοιας φύσης δαπάνη.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μας ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι το ποσό που καταβάλλεται από το Υπουργείο Οικονομικών ως εισφορά στο ΚΟΕ προσδιορίζεται μετά την ανάθεση της συλλογής των στοιχείων για τις Έρευνες σε ειδικευμένα γραφεία, απάντηση η οποία θεωρείται πολύ γενική και χωρίς να τεκμηριώνει το πώς υπολογίστηκε το ποσό της εν λόγω εισφοράς.

Επιπρόσθετα, ο Γενικός Διευθυντής μας πληροφόρησε ότι το ΚΟΕ επιλαμβάνεται την προαγωγή μελετών στα οικονομικά, ιδιαίτερα σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο. Θέματα για τις εν λόγω μελέτες προτείνονται από το Συμβούλιο του ΚΟΕ κατά την κατάρτιση του ετήσιου προγραμματισμού του. Το Συμβούλιο στο οποίο συμμετέχει το Υπουργείο Οικονομικών, απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, της Κυβέρνησης και των ιδιωτικών οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά το ΚΟΕ.

Επισημαίνεται ότι παρά το γεγονός ότι το Υπουργείο Οικονομικών συμμετέχει στο Συμβούλιο του ΚΟΕ, εντούτοις δεν κατέστη δυνατό κατά τον έλεγχο να εντοπιστούν στοιχεία που να τεκμηριώνουν την λογικότητα του ύψους της συνεισφοράς του Υπουργείου, εφόσον υπάρχουν και άλλοι χρηματοδότες.

19. Κονδύλι «Συνέδρια, σεμινάρια στο εξωτερικό».

Το πιο πάνω κονδύλι αφορά κατά κύριο λόγο στο κόστος των υπηρεσιακών ταξιδιών στο εξωτερικό.

Σχετικά παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Στο Υπουργείο Οικονομικών δεν υπάρχει καθορισμένη διαδικασία για ζήτηση προσφορών για αεροπορικά εισιτήρια από ταξιδιωτικούς πράκτορες, αλλά κατά κανόνα ο κάθε λειτουργός διευθετεί τα αεροπορικά εισιτήρια για τα υπηρεσιακά του ταξίδια είτε μέσω διαδικτύου, τακτική που ακολουθεί η πλειονότητα των λειτουργών, είτε από ταξιδιωτικά γραφεία της προτίμησής του. Κάποιοι μόνο λειτουργοί ζητούν προσφορές από ταξιδιωτικούς πράκτορες, τις οποίες υποβάλλουν στο Λογιστήριο του Υπουργείου, χωρίς ωστόσο αυτό να απαιτείται από το Υπουργείο. Η αγορά εισιτηρίων από το διαδίκτυο καθιστά αδύνατη τη σύγκριση τιμών από το Λογιστήριο αφού το διαδίκτυο δεν παρέχει πρόσβαση σε προηγούμενες τιμές, οι οποίες συνεχώς αλλάζουν.

(β) Αναφορικά με τις τιμές διανυκτέρευσης σε ξενοδοχεία κατά τη διάρκεια υπηρεσιακών ταξιδιών, διαπιστώθηκε ότι σε πολλές περιπτώσεις εγκρίνονται από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών εκ των προτέρων, ως οι πρόνοιες της εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών αρ. 1311, ημερ. 4.5.2006, μέσω υπηρεσιακών σημειωμάτων, χωρίς όμως να υπάρχει αναφορά για το ύψος του επιπρόσθετου κόστους, μετά από σχετικό αίτημα του λειτουργού που θα ταξιδέψει, τα πραγματικά έξοδα διανυκτέρευσης, τα οποία ξεπερνούν το ανώτατο όριο του εγκεκριμένου επιδόματος για τη χώρα/πόλη προορισμού, με τη δικαιολογία είτε ότι ήταν τα φθηνότερα που μπορούσαν να βρεθούν είτε ότι τα ξενοδοχεία ήταν καθορισμένα από τους διοργανωτές.

Όπως διαπιστώθηκε, ούτε στα εντάλματα πληρωμής ούτε και στα σημειώματα προς τον Γενικό Διευθυντή επισυνάπτονται αποδεικτικά στοιχεία που να τεκμηριώνουν ότι τα ξενοδοχεία ήταν προκαθορισμένα και ποια ήταν αυτά.

Σημειώνεται δε ότι, σύμφωνα με σημείωμα της Ανώτερης Επιθεωρήτριας Λογαριασμών προς τον αρμόδιο Οικονομικό Διευθυντή ημερ. 21.7.2015, «Στις πλείστες περιπτώσεις ζητείται έγκριση πρόσθετων εξόδων... και σχεδόν πάντα ζητείται έγκριση για καταβολή του πραγματικού κόστους διαμονής, ασχέτως αν χρειάζεται ή όχι».

Αξίζει να σημειωθεί ότι, ενώ στον αρχικό Προϋπολογισμό για το 2016, η πρόνοια για το συγκεκριμένο κονδύλι ανερχόταν σε €139.500 και με συμπληρωματικές πιστώσεις ανήλθε σε €169.500, η πραγματική δαπάνη ανήλθε σε €223.589 ξεπερνώντας έτσι το ποσό του εγκεκριμένου Προϋπολογισμού κατά €54.089.

(γ) Το Γραφείο Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους οργάνωσε non-deal road-show, με σκοπό να πραγματοποιηθούν συναντήσεις με επενδυτές, κατά την περίοδο 9-12 Δεκεμβρίου 2014, σε Λονδίνο, Παρίσι και Φρανκφούρτη. Η δαπάνη ανήλθε σε €7,991 και καταβλήθηκε στις 11.4.2016. Παρατηρήθηκε ότι στο εν λόγω υπηρεσιακό ταξίδι έλαβαν μέρος τρεις λειτουργοί. Όπως προκύπτει από σημείωμα της Ανώτερης Επιθεωρήτριας Λογαριασμών προς τον αρμόδιο Οικονομικό Διευθυντή ημερ. 21.7.2015, δεν είχε εξασφαλιστεί η γραπτή έγκριση του Υπουργού για την μετάβαση των τριών λειτουργών στο εξωτερικό, όπως απαιτείται με βάση την εγκύκλιο της Γραμματείας Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 129, ημερ. 18.8.2014.

Στις 5–6 Οκτωβρίου 2016, 7–10 Οκτωβρίου 2016 και 10–11 Οκτωβρίου 2016 πραγματοποιήθηκε ταξίδι Ανώτερου Οικονομικού Λειτουργού στην Ουάσιγκτον σχετικά με τρεις διαφορετικές συναντήσεις.

Όπως παρατηρήθηκε, η διαμονή του εν λόγω λειτουργού κατά τις 4-5 Οκτωβρίου 2016 δεν υποστηριζόταν από τιμολόγιο ή απόδειξη είσπραξης, αλλά από αντίγραφο της κράτησης του από το διαδίκτυο.

Συστάσεις:

(α) Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως γίνουν προσπάθειες περιορισμού των περιπτώσεων όπου εγκρίνονται επιδόματα διανυκτέρευσης πέραν του μέγιστου επιδόματος ανά περίπτωση, με σκοπό τη μείωση του κόστους μόνο στις περιπτώσεις που είναι απολύτως απαραίτητο και μόνο με την υποβολή αποδεικτικών στοιχείων.

(β) Για αεροπορικά εισιτήρια για μακρινούς προορισμούς, όπου αναμένεται το κόστος να ξεπεράσει τις €5.000, θα πρέπει να ζητούνται προσφορές από τουλάχιστον τρία ταξιδιωτικά γραφεία.

(γ) Για την καταβολή του επιδόματος διανυκτέρευσης πρέπει να προσκομίζονται στο λογιστήριο του Υπουργείου τα αποδεικτικά στοιχεία που καθορίζονται στην εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών αρ. 1311, ημερ. 4.5.2006. Σε αντίθετη περίπτωση να καταβάλλεται το 30% του ανώτατου ορίου του επιδόματος διανυκτέρευσης, όπως προβλέπεται στην εν λόγω εγκύκλιο.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, στο αντίγραφο της κράτησης που έγινε ηλεκτρονικά αναγραφόταν ότι έγινε πληρωμή με πιστωτική κάρτα και στο λογιστήριο υποβλήθηκε και αντίγραφο του λογαριασμού της πιστωτικής κάρτας του λειτουργού που φαίνεται η χρέωση στις 3 Αυγούστου 2016 του αντίστοιχου ποσού στη συγκριμένη ιστοσελίδα.

Η Υπηρεσία μας επισημαίνει ότι σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών αρ. 1311, ημερ. 4.5.2006. «Το επίδομα διανυκτέρευσης καταβάλλεται ύστερα από προσκόμιση από τον κρατικό λειτουργό απόδειξης πληρωμής ... Το απόκομμα δελτίου πληρωμής με πιστωτική κάρτα δεν θα γίνεται αποδεκτό αν δεν συνοδεύεται από τιμολόγιο χρέωσης διαμονής στο ξενοδοχείο ή απόδειξη πληρωμής».

Επιπρόσθετα, στην εν λόγω εγκύκλιο αναφέρεται ότι «Στην περίπτωση που δεν προσκομιστούν τα πιο πάνω δικαιολογητικά, καταβάλλεται μόνο το 30% του ανώτατου ορίου του επιδόματος διανυκτέρευσης....».

20. Προσφορά αρ. Υ.Ο. 2017/06/Π για τον διορισμό συμβούλων για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την αποδοτική και επιτυχή αυτονόμηση των Παρόχων Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και οι επιπτώσεις στην Κυπριακή οικονομία από την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Ασφάλισης Υγείας.

Τον Αύγουστο 2017, το Υπουργείο προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για τον διορισμό συμβούλων για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την αποδοτική και επιτυχή αυτονόμηση των Παρόχων Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και τις επιπτώσεις στην Κυπριακή οικονομία από την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Ασφάλισης Υγείας, με εκτίμηση δαπάνης €495.000+ΦΠΑ.

Τον Σεπτέμβριο 2017, μετά από τη μελέτη των εγγράφων του διαγωνισμού από την Υπηρεσία μας, πληροφορήσαμε – μεταξύ άλλων - τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου τα ακόλουθα, για τα οποία ζητήσαμε τις απόψεις του:

(α) Με βάση την πιο πάνω εκτίμηση κόστους για τις υπό αναφορά υπηρεσίες, η οποία υπερέβαινε τα κατώτατα όρια που καθορίζονται στη σχετική Εγκύκλιο της Αρμοδίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, θα έπρεπε για τον εν λόγω διαγωνισμό να εφαρμοστούν οι ανάλογες πρόνοιες του νόμου Ν.73(Ι)/2016, όσον αφορά τις ελάχιστες προθεσμίες, διαδικασίες προκήρυξης, ανάθεσης κλπ. Ωστόσο, ο διαγωνισμός είχε χαρακτηριστεί – με βάση την προκήρυξη – ως κάτω από τα κατώτατα όρια (Below Threshold) και, η προθεσμία υποβολής των προσφορών είχε καθοριστεί σε 21 ημέρες, κατά παράβαση των προνοιών του άρθρου 24 του πιο πάνω νόμου – το οποίο εφαρμόζεται στους διαγωνισμούς που υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια –, σύμφωνα με τις οποίες η ελάχιστη

προθεσμία υποβολής των προσφορών θα έπρεπε να είναι 35 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης σύμβασης.

Σημειώνεται ότι στο εν λόγω άρθρο του πιο πάνω νόμου καθορίζονται οι περιπτώσεις για τις οποίες προβλέπεται μείωση της πιο πάνω προθεσμίας και, ζητήσαμε όπως σε περίπτωση που εφαρμόστηκε κάποια από τις περιπτώσεις αυτές, να πληροφορήσει την Υπηρεσία μας για την αιτιολογία/τεκμηρίωση στην οποία βασίστηκε.

Σημειώνεται επίσης ότι στα έγγραφα αναφερόταν – και ορθά κατά την άποψη μας – ότι στον υπό αναφορά διαγωνισμό εφαρμόζονταν οι πρόνοιες του νόμου περί των Διαδικασιών Προσφυγής στον τομέα της Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Ν.104(Ι)/2010, ο οποίος εφαρμόζεται σε συμβάσεις οι οποίες υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια.

(β) Στις Τεχνικές Προδιαγραφές γινόταν αναφορά σε πλεονεκτήματα που θα αποδίδονταν ανάλογα με την εμπειρία των μελών της Ομάδας Έργου τα οποία θα δηλώνονταν με την προσφορά. Παρατηρήσαμε ότι πέραν του ότι οι πιο πάνω αναφορές ήταν ασαφείς και αόριστες ως προς τον τρόπο εφαρμογής/αξιολόγησης των εν λόγω πλεονεκτημάτων και, εφόσον το κριτήριο ανάθεσης του διαγωνισμού ήταν η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά με βάση τη βέλτιστη σχέση τιμής – ποιότητας, ενόσω η ποιότητα θα υπολογιζόταν με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, η βαρύτητα των οποίων καθοριζόταν στα έγγραφα του διαγωνισμού, τότε τα όποια πλεονεκτήματα – περιλαμβανομένων και των πιο πάνω – θα λαμβάνονταν υπόψη κατά την αξιολόγηση, θα έπρεπε να καθορίζονται σαφώς, με την ανάλογη βαρύτητα του καθενός ξεχωριστά, στα έγγραφα του διαγωνισμού.

(γ) Στους στόχους, τα αναμενόμενα αποτελέσματα καθώς και στο αντικείμενο του υπό αναφορά διαγωνισμού, όπως καθορίζονταν στα έγγραφα του, περιλαμβάνονταν/απαιτούνταν – μεταξύ άλλων – υπηρεσίες όπως η δημιουργία νέου νομικού πλαισίου που θα διέπει την αυτονόμηση των δημόσιων νοσηλευτηρίων, καθοδήγηση για τα βήματα που θα πρέπει να ακολουθηθούν και το χρονοδιάγραμμα που θα πρέπει να προηγηθεί πριν την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Ασφάλισης Υγείας (ΕΣΑΥ), βοήθεια προς το Υπουργείο Οικονομικών για να θέσει του οικονομικούς στόχους της κυβέρνησης για την αυτονόμηση των νοσοκομείων και, εισήγηση ενός λεπτομερούς σχετικού σχεδίου δράσης και χρονοδιαγράμματος, προετοιμασία για τη μεταφορά υπό το νέο καθεστώς των περιουσιακών στοιχείων των δημόσιων νοσηλευτηρίων και του προσωπικού τους, καθώς και οι όροι εργοδότησης του, λεπτομερής επεξήγηση της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για τον υπολογισμό των δαπανών για την υγεία στην Κύπρο, σχολιασμός/αξιολόγηση της εγκυρότητας και ακρίβειας των υπολογισμών με βάση τους οποίους καθορίστηκαν οι εισφορές/από κοινού πληρωμές για το ΕΣΑΥ και, έκθεση η οποία θα διασαφηνίσει τα στοιχεία σχετικά με τη χρηματοδότηση του ΕΣΑΥ κατά την πλήρη εφαρμογή του.

Ενόψει των πιο πάνω, παρατηρήσαμε ότι σημαντικό μέρος του αντικειμένου του υπό αναφορά διαγωνισμού, περιλάμβανε μελέτες/υπηρεσίες οι οποίες θα έπρεπε – κατά την άποψη μας – να είχαν προηγηθεί του σταδίου στο οποίο βρίσκεται σήμερα το ΕΣΑΥ και, ως εκ τούτου, ζητήσαμε όπως μας πληροφορήσουν τους λόγους για τους οποίους είχαν περιληφθεί και στον υπό αναφορά διαγωνισμό και, κατά πόσο υπάρχει συντονισμός/συνεννόηση με το Υπουργείο Υγείας για το εν λόγω θέμα. Υποδείξαμε επίσης ότι καμία ανάθεση νομικών υπηρεσιών δεν μπορεί να γίνει χωρίς την έγκριση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Στη συνέχεια, κατόπιν διερεύνησης του θέματος μέσω του Ηλεκτρονικού Συστήματος Σύναψης Συμβάσεων, διαπιστώθηκε ότι ο υπό αναφορά διαγωνισμός ακυρώθηκε, χωρίς ωστόσο να αναφέρονται οι λόγοι της ακύρωσης του.

Τον Δεκέμβριο 2017, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι ο διαγωνισμός ακυρώθηκε, χωρίς να μας αναφέρει τους λόγους ακύρωσης του και, αφού

έλαβαν υπόψη και τις πιο πάνω υποδείξεις της Υπηρεσίας μας προχώρησαν σε προκήρυξη νέου διαγωνισμού - μετά από εξέταση των εγγράφων του από τη Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας – για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για οικονομικά αποδοτική και επιτυχή αυτονόμηση των δημόσιων νοσηλευτηρίων και τον αντίκτυπο στην οικονομία της Κύπρου από την εισαγωγή του ΕΣΑΥ.

Όσον αφορά το θέμα της ανάθεσης νομικών υπηρεσιών που είχαμε θίξει, μας πληροφόρησε ότι μέσω του ακυρωθέντος διαγωνισμού, τα έγγραφα και οι όροι εντολής του οποίου είχαν ετοιμαστεί σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας, δεν ζητούνταν υπηρεσίες για τη δημιουργία νέου νομικού πλαισίου που θα διέπει την αυτονόμηση των δημόσιων νοσηλευτηρίων, αλλά προτάσεις/εισηγήσεις για πιθανές τροποποιήσεις της νομοθεσίας που διέπει τον τομέα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην Κύπρο.

Σημειώνεται ωστόσο ότι ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου δεν έχει σχολιάσει τις πιο πάνω παρατηρήσεις/διαπιστώσεις μας σχετικά με το ότι μέρος του αντικειμένου του ακυρωθέντος διαγωνισμού περιλάμβανε μελέτες/υπηρεσίες οι οποίες θα έπρεπε – κατά την άποψη μας – να είχαν προηγηθεί του σταδίου στο οποίο βρίσκεται σήμερα το ΕΣΑΥ, παρά το γεγονός ότι οι εν λόγω απαιτήσεις περιλαμβάνονται και στα έγγραφα του νέου διαγωνισμού.

Σημειώνεται ότι τα έγγραφα του νέου διαγωνισμού εξασφαλίστηκαν από την Υπηρεσία μας μέσω του Ηλεκτρονικού Συστήματος Σύναψης Συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου, αφού το Υπουργείο δεν μας τα έχει κοινοποιήσει συνοδευόμενα με αντικειμενική εκτίμηση, ταυτόχρονα με την προκήρυξη του, όπως προβλέπεται στις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας. Αντίθετα, η προκήρυξη του υπό αναφορά διαγωνισμού περιήλθε εις γνώση της Υπηρεσίας μας τον Δεκέμβριο 2017, μετά την τελευταία ημερομηνία υποβολής των προσφορών η οποία με βάση το Ηλεκτρονικό Σύστημα Σύναψης Συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου ήταν στις 13.11.2017, κατά την υποβολή των σχολίων του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου σε σχετική παράγραφο για την Ειδική Έκθεση του Υπουργείου Οικονομικών, με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση η Υπηρεσία μας να εκφράσει έγκαιρα τις τυχόν απόψεις της επί των εγγράφων του διαγωνισμού.

Σημειώνεται τέλος ότι, ενώ οι προσφορές για τον εν λόγω διαγωνισμό έχουν υποβληθεί - όπως αναφέρεται πιο πάνω - στις 13.11.2017, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δύο και πλέον μήνες μετά, η Υπηρεσία μας δεν είχε ενημέρωση για το στάδιο στο οποίο βρισκόταν ο νέος διαγωνισμός. Σημειώνεται ότι μας είχε σταλεί μέχρι τότε πρόσκληση μόνο για την πρώτη συνεδρία της Επιτροπής Αξιολόγησης και, όχι για οποιαδήποτε άλλη συνεδρία της ως όφειλε η Αναθέτουσα Αρχή να πράξει, αφού η Υπηρεσία μας δικαιούται να συμμετέχει σε αυτές ως Παρατηρητής, σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας.

Συστάσεις: Κατά την προκήρυξη διαγωνισμών, θα πρέπει οι Αναθέτουσες Αρχές να τηρούν τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας, διασφαλίζοντας – πέραν της νομιμότητας των πράξεων τους - με τον τρόπο αυτό την εφαρμογή των αρχών που θα πρέπει να εφαρμόζονται στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, δηλαδή της ισότιμης και χωρίς διακρίσεις αντιμετώπισης των οικονομικών φορέων και, να ενεργούν με διαφανή και αναλογικό τρόπο.

21. ΤΜΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

(α) Σύστημα Υποβολής Εγγράφων για εγγραφή εταιρειών μέσω διαδικτύου (e-filing). Το έργο είχε συμπεριληφθεί στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2007 – 2013», το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σκοπός του έργου ήταν να υλοποιήσει τις απαιτήσεις και ανάγκες του Κλάδου Εταιρειών του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη (ΤΕΕΕΠ), για την ανάπτυξη Συστήματος για την υποβολή εγγράφων για την εγγραφή εταιρειών μέσω διαδικτύου «e-filing». Η ανάθεση της σύμβασης έγινε από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ) με προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης και, υπογράφηκε τον Απρίλιο 2008 για το ποσό των €619.730 + ΦΠΑ. Σημειώνεται ότι η τελική δαπάνη ανήλθε στο ποσό των €733.264,98 (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ) το οποίο ήταν και η Επιλέξιμη Δημόσια Δαπάνη. Η υλοποίηση του εν λόγω έργου ολοκληρώθηκε σε 2 Φάσεις (Φάση I και Φάση II), οι οποίες αφορούσαν την Εξασφάλιση, Προσαρμογή και Εφαρμογή του συστήματος eOAS για την ψηφιοποίηση Φακέλου Εταιρειών και, την Επέκταση του eOAS και ανάπτυξη νέου λογισμικού για άλλες ανάγκες αντίστοιχα. Η συμβατική περίοδος υλοποίησης του έργου καθορίστηκε στους 14 μήνες, από τις 2.4.2008 μέχρι τις 2.6.2009, ενώ, είχε εξασφαλιστεί έγκριση παράτασης της ολοκλήρωσης της σύμβασης από την Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) μέχρι τις 9.2.2011.

Η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ) διεξήγαγε επιτόπια Τεχνική Επαλήθευση για διάφορα έργα που έτυχαν συγχρηματοδότησης και, με επιστολή της ημερ. 17.11.2015 απέστειλε την τελική έκθεση τεχνικής επαλήθευσης με τα ευρήματα του ελέγχου της για το υπό αναφορά έργο. Με βάση την εν λόγω έκθεση, η Προσωρινή Αποδοχή του Έργου έγινε στις 9.2.2011, ενώ η Τελική Αποδοχή έγινε στις 28.11.2011, χωρίς ωστόσο να εξασφαλιστεί έγκαιρα η έγκριση της ΚΕΑΑ για παράταση στην ημερομηνία ολοκλήρωσης της σύμβασης, η οποία είχε ολοκληρωθεί με 9,5 μήνες επιπρόσθετη καθυστέρηση. Ως εκ τούτου, με βάση την πιο πάνω έκθεση, θα έπρεπε να ζητηθεί η εκ των υστέρων έγκριση της επιπρόσθετης παράτασης από την ΚΕΑΑ, ενώ, σε αντίθετη περίπτωση θα εφαρμοζόταν αποκοπή 25% της αξίας της σύμβασης από τη χρηματοδότηση.

Το ΤΥΠ, διερεύνησε το πιο πάνω πρόβλημα που είχε προκύψει και, με επιστολή του Διευθυντή του προς τον ΓΔ ΕΠΣΑ, ημερ. 11.7.2016, διευκρίνισε ότι:

- (i) Στις 22.2.2011, κατά τη συνεδρία του Συμβουλίου Έργου (ΣΕ), είχε εγκριθεί η αποδοχή του έργου με ημερομηνία Τελικής Αποδοχής του τις 9.2.2011 και, με όρο να προωθηθούν και να επιλυθούν οι εκκρεμότητες.
- (ii) Κατά τη συνεδρία του ημερ. 31.10.2011, το ΣΕ ενημερώθηκε από την Υπεύθυνη Συντονίστρια του Έργου, την Επιτροπή Παραλαβής και Αποδοχής του Έργου και εκπροσώπους του Αναδόχου, ότι δεν είχε ολοκληρωθεί ο έλεγχος των εκκρεμοτήτων, λόγω άλλων προτεραιοτήτων του ΤΕΕΕΠ.

Ενόψει των πιο πάνω, το ΣΕ ζήτησε από την Επιτροπή Παραλαβής και Αποδοχής του Έργου να επιβεβαιώσει μέχρι τις 30.11.2011 την ολοκλήρωση των εκκρεμοτήτων που είχαν αναφερθεί κατά τη συνεδρία ημερομηνίας 22.2.2011.

Στη συνέχεια, το ΤΥΠ – σε συνεννόηση με το ΤΕΕΕΠ – δεν έκριναν ότι ήταν απαραίτητη η εκ των υστέρων έγκριση παράτασης του χρονοδιαγράμματος του έργου, αφού είχαν τεθεί σταδιακά σε εφαρμογή τα διάφορα υποσυστήματα του από τις 21.2.2011, σύμφωνα πάντα με τις προτεραιότητες του ΤΕΕΕΠ.

Σε εσωτερικό σημείωμα προς την Αν. Διευθύντρια του ΤΥΠ ημερ. 7.3.2017, αναφέρεται ότι σε συνάντηση που είχε γίνει με ομάδα από τη ΓΔ ΕΠΣΑ, είχε εκληφθεί από το ΤΥΠ ότι μετά από την πιο πάνω επιστολή του Διευθυντή του ΤΥΠ δεν θα απαιτείτο η εκ των

υστέρων έγκριση παράτασης του χρονοδιαγράμματος του έργου από την ΚΕΑΑ. Αναφέρεται επίσης ότι στις 3.3.2017, κατά την ετοιμασία των Τεχνικών Δελτίων Ολοκλήρωσης του Έργου από τον Κλάδο του ΤΥΠ που ασχολείται με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα, σε συνεργασία με τη ΓΔ ΕΠΣΑ, είχε διαπιστωθεί ότι αναμένετο να επιβληθεί αποκοπή ύψους 25% της αξίας της σύμβασης, το οποίο αντιστοιχούσε σε €183.316, αφού δεν είχε ζητηθεί η εκ των υστέρων έγκριση της παράτασης για την ολοκλήρωση του Έργου από την ΚΕΑΑ. Μετά την πιο πάνω ενημέρωση που είχε η Αν. Διευθύντρια του ΤΥΠ, κρίθηκε απαραίτητο όπως ζητηθεί η εκ των υστέρων έγκριση παράτασης του χρονοδιαγράμματος του έργου. Σε τηλεφωνική της επικοινωνία με τη ΓΔ ΕΠΣΑ, η Αν. Διευθύντρια ΤΥΠ ζήτησε παράταση χρόνου στην επιβολή της αποκοπής του πιο πάνω ποσού, ώστε να καταβληθεί προσπάθεια για ετοιμασία πρότασης και παρουσίασης της στην ΚΕΑΑ, για να εξασφαλιστεί η εκ των υστέρων έγκριση της παράτασης του χρονοδιαγράμματος του έργου για την περίοδο 9.2.2011 μέχρι 28.11.2011.

Στις 7.3.2017, η Αν. Διευθύντρια του ΤΥΠ υπέβαλε με επιστολή της πρόταση προς την ΚΕΑΑ για έγκριση παράτασης του χρονοδιαγράμματος του εν λόγω έργου, σημειώνοντας ότι, λόγω του επείγοντος του θέματος, η εν λόγω πρόταση στάληκε με η-ταχυδρομείο στην Πρόεδρο και τα Μέλη της Τμηματικής Επιτροπής Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΤΕΑΑ), όπου εξασφαλίστηκε και πάλι με η-ταχυδρομείο η σύμφωνη γνώμη της ώστε να προωθηθεί η πρόταση στην ΚΕΑΑ.

Στις 8.3.2017, σε συνεδρία της η ΚΕΑΑ αποφάσισε όπως αναβάλει τη συζήτηση του θέματος για να ακολουθηθεί η νενομισμένη διαδικασία.

Στις 10.3.2017, η ΤΕΑΑ παρακάθησε σε συνεδρία όπου εξέτασε την πρόταση για παράταση του χρονοδιαγράμματος του εν λόγω έργου, και εισηγήθηκε την έγκριση της.

Στις 15.3.2017, το θέμα συζητήθηκε ξανά σε συνεδρία της ΚΕΑΑ, όπου διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχε πλέον αντικείμενο για εξέταση, εφόσον η ΓΔ ΕΠΣΑ είχε προχωρήσει στην έγκριση ολοκλήρωσης του εν λόγω έργου, αποστέλλοντας την τελική αίτηση πληρωμής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην οποία περιλαμβάνονταν και ο καταλογισμός (αποκοπή) για το Έργο, ο οποίος ανερχόταν στις €183.316.

Τον Δεκέμβριο 2017, η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι συμφωνεί με την καταγραφή των γεγονότων, όπως περιλαμβάνονται στην ειδική έκθεση μας και, ότι στην εν λόγω σύμβαση, όπως και σε όλες τις συμβάσεις του Τμήματος, τηρήθηκαν τα πρότυπα του ΤΥΠ και η μεθοδολογία Prince και ενημερωνόταν το Συμβούλιο Έργου για οποιαδήποτε καθυστέρηση ή απόκλιση από τους Όρους της Σύμβασης. Μας πληροφόρησε επίσης ότι η καθυστέρηση στην εξασφάλιση της εν λόγω παράτασης δεν ήταν εξ' υπαιτιότητας ή κακών χειρισμών των λειτουργών, αλλά σε διαφορετική αντίληψη στην ημερομηνία ολοκλήρωσης του έργου. Τέλος, μας πληροφόρησε ότι κατά την άποψη της, διαφαίνεται ότι δεν προκύπτουν οποιεσδήποτε ευθύνες για τους πιο πάνω χειρισμούς. Η Υπηρεσία μας ωστόσο, διατηρεί τις επιφυλάξεις της ως προς την πιο πάνω διαπίστωση/συμπέρασμα της Αν. Διευθύντριας του Τμήματος, όσον αφορά τυχόν ευθύνες από τους εμπλεκόμενους.

Σύσταση: Οι Αναθέτουσες Αρχές, μέσω των Συντονιστών των Συμβάσεων, οφείλουν να παρακολουθούν επιμελώς την εκτέλεση τους και, να λαμβάνουν όλα τα μέτρα – μέσω των νενομισμένων διαδικασιών – για την ορθή εκτέλεση τους, εξασφαλίζοντας έγκαιρα όλες τις προς τούτο απαιτούμενες εγκρίσεις από τα αρμόδια όργανα.

Σε περιπτώσεις απώλειας εσόδων/χρηματοδοτήσεων λόγω κακών χειρισμών, όπως στην προκειμένη περίπτωση, θα πρέπει να εξετάζονται και να αποδίδονται τυχόν ευθύνες εκεί όπου προκύπτουν.

(β) Σύστημα Κυβερνητικής Αποθήκης Πληροφοριών (ΚΑΠ). Η υλοποίηση της σύμβασης αρ. C.2013/08 για τη δημιουργία Κυβερνητικής Αποθήκης Πληροφοριών (ΚΑΠ) άρχισε τον Μάρτιο του 2013, με διάρκεια εκτέλεσης 31 μήνες και, κόστος €5.369.305. Το έργο ολοκληρώθηκε με τη λήξη της Πιλοτικής Λειτουργίας του στις 28.12.2015 και, η περίοδος εγγύησης του συστήματος ήταν από τις 29.12.2015 μέχρι τις 28.12.2016, ενώ με βάση τις πρόνοιες της Σύμβασης για την υλοποίηση του έργου, θα παρείχετο Λειτουργική Υποστήριξη για την ΚΑΠ από δύο άτομα, για περίοδο 12 μηνών, η οποία έληγε στις 8.2.2017.

Τον Ιανουάριο 2017, υποβλήθηκε αίτημα από την Αν. Διευθύντρια του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ) προς τον Πρόεδρο του Συμβουλίου Προσφορών (ΣΠ) του Υπουργείου Οικονομικών, για έγκριση προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με το Άρθρο 29(2)(β)(ii) του Νόμου 73(Ι)/2016, με τον οικονομικό φορέα στον οποίο ανήκε το προσωπικό το οποίο παρείχε τις υπηρεσίες που προνοούσε η πιο πάνω συμφωνία Παροχής Υπηρεσιών Λειτουργικής Υποστήριξης και, εργοδοτείτο από τον συνεργάτη του Αναδόχου της σύμβασης παροχής υπηρεσιών Λειτουργικής Υποστήριξης, που είχε τον ρόλο του GDW Tools Specialist. Η εκτίμηση κόστους για τις εν λόγω υπηρεσίες είχε υπολογιστεί στις €101.200 + ΦΠΑ (220 ημέρες x €230 x 2 χρόνια). Στην αιτιολόγηση του πιο πάνω αιτήματος, είχε, μεταξύ άλλων, αναφερθεί και η ανάγκη για υλοποίηση νέων αιτημάτων και η μεταφορά τεχνογνωσίας, η οποία δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την εμπλοκή των 2 εμπειρογνομόνων του Αναδόχου.

Στις 17.1.2017, η Υπηρεσία μας με επιστολή της προς τον Πρόεδρο του ΣΠ, παρατήρησε ότι με βάση τις πρόνοιες της πιο πάνω Σύμβασης (C.2013/08), η τεχνογνωσία των εμπειρογνομόνων του Ανάδοχου θα έπρεπε να είχε ήδη μεταφερθεί στο αρμόδιο προσωπικό του ΤΥΠ κατά τη διάρκεια της λειτουργικής υποστήριξης, η οποία θα έληγε στις 8.2.2017.

Ενόψει των πιο πάνω, εκφράσαμε την άποψη ότι το αίτημα θα έπρεπε να τεκμηριωθεί, παραθέτοντας τους λόγους για τους οποίους δεν είχε μεταφερθεί από τον Ανάδοχο η αναγκαία γνώση/δεξιότητες στους λειτουργούς του ΤΥΠ, με βάση τις συμβατικές του υποχρεώσεις, έναντι μάλιστα του πολύ ψηλού ποσού των €351.047, το οποίο περιλαμβανόταν στο κόστος της σύμβασης και, αφορούσε την εκπαίδευση των λειτουργών του ΤΥΠ στις υπηρεσίες για την αγορά των οποίων είχε υποβληθεί το πιο πάνω αίτημα. Επίσης, ζητήσαμε όπως αξιολογηθεί κατά πόσο ευθυνόταν ο Ανάδοχος για την πιο πάνω ανάγκη και, σε τέτοια περίπτωση, θα έπρεπε να προσφέρει τις εν λόγω υπηρεσίες αναλαμβάνοντας το ανάλογο κόστος.

Επιπρόσθετα, επισημάναμε ότι για το ίδιο έργο (της ΚΑΠ) είχαν εξασφαλιστεί τρεις εμπειρογνώμονες πληροφορικής με τη Σύμβαση C.2016/16, η οποία είχε υπογραφεί στις 6.6.2016 με διάρκεια 36 μήνες και συνολικό κόστος €265.500. Οι πιο πάνω εμπειρογνώμονες, θα εμπλέκονταν – με βάση την πιο πάνω σύμβαση - στην υλοποίηση του έργου και, εφόσον εκπαιδεύονταν στα εργαλεία και τεχνολογίες της λύσης, θα επέκτειναν τη λειτουργικότητα της ΚΑΠ, με την προσθήκη νέων πηγών τροφοδοσίας και τη δημιουργία αναφορών/υπηρεσιών. Επιπλέον, είχε εξασφαλιστεί ακόμη ένας Σύμβουλος (Διασφάλισης Ποιότητας), για τη λειτουργία και αξιοποίηση της ΚΑΠ (Σύμβαση C.2016/37), με συνολικό κόστος €50.000.

Τέλος, ανεξάρτητα με τα πιο πάνω, υποδείξαμε ότι με βάση την Εγκύκλιο με αρ. 1517 ημερ. 14.5.2015 του Υπουργείου Οικονομικών, η οποία αφορά τις Δημόσιες Συμβάσεις για Αγορά/Μίσθωση Υπηρεσιών, οι παρεχόμενες από τον Ανάδοχο υπηρεσίες δεν θα πρέπει να εμπίπτουν στις δραστηριότητες της αναθέτουσας αρχής, οι οποίες μπορούν να διεκπεραιωθούν από το προσωπικό της Δημόσιας Υπηρεσίας. Κατόπιν μελέτης των προνοιών που περιλήφθηκαν στα έγγραφα του διαγωνισμού της εν λόγω πρότασης/

αιτήματος, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι αυτές παρέπεμπαν σε πρόσληψη προσωπικού και όχι σε αγορά υπηρεσιών.

Ενόψει των πιο πάνω, πληροφορήσαμε τον Πρόεδρο του ΣΠ ότι κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, αφενός δεν τεκμηριωνόταν ότι η πιο πάνω εισήγηση για απευθείας ανάθεση των υπό αναφορά υπηρεσιών για άλλα 2 χρόνια ήταν δικαιολογημένη και, αφετέρου, οι όροι του διαγωνισμού παράπεμπαν σε πρόσληψη υπαλλήλου ή/και δημιουργία υπαλληλικής σχέσης.

Τον ίδιο μήνα, ο Πρόεδρος του ΣΠ ζήτησε με επιστολή του τις απόψεις της Αν. Διευθύντριας του ΤΥΠ, σχετικά με τα πιο πάνω θέματα τα οποία είχαν εγερθεί από την Υπηρεσία μας.

Στις 31.1.2017, η Αν. Διευθύντρια του ΤΥΠ, πληροφόρησε τον Πρόεδρο του ΣΠ, ότι σε εκείνη τη φάση, λόγω της πολυπλοκότητας και του εύρους του έργου, η ομάδα του ΤΥΠ δεν μπορούσε να αναλάβει εξ ολοκλήρου τη διασφάλιση της σωστής τροφοδοσίας της ΚΑΠ και τη σταδιακή επέκτασή της με επιπλέον τροφοδότες. Η μεταφορά τεχνογνωσίας – όπως ανέφερε – ήταν συνεχής, ωστόσο η ομάδα του ΤΥΠ χρειαζόταν περαιτέρω τριβή και εμπειρία για να μπορεί να αναλάβει πλήρως τα σχετικά καθήκοντα. Πρόσθεσε επίσης ότι, με βάση τις ανάγκες του έργου και τις απαιτήσεις στα έγγραφα του διαγωνισμού, ο ρόλος του GDW Tools Specialist προϋπέθετε βαθιά εμπλοκή στην υλοποίηση του έργου της ΚΑΠ και, για τον λόγο αυτό, οι ανάγκες του ρόλου αυτού δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν από άλλα άτομα που δεν συμμετείχαν στον ρόλο αυτό.

Όσον αφορά τη Σύμβαση C.2016/16, με την οποία είχε εξασφαλιστεί η αγορά υπηρεσιών τριών εμπειρογνομόνων πληροφορικής, και αφορούσε στη δημιουργία περαιτέρω αναφορών της ΚΑΠ, η Αν. Διευθύντρια του ΤΥΠ ανέφερε ότι με την καθοδήγηση των GDW Tools Specialist και GIO Development Specialist του Αναδόχου, αυτοί εμπλέκονταν στην υλοποίηση διαφόρων αιτημάτων, χωρίς όμως μέχρι τότε να διέθεταν την αναγκαία εμπειρία και την τεχνογνωσία να αναλάβουν εξ ολοκλήρου τον ρόλο του GDW Specialist. Επιπλέον, επικαλούμενη τις παγκόσμιες βέλτιστες πρακτικές, ανέφερε ότι οι υπηρεσίες του Συμβούλου Διασφάλισης Ποιότητας, οι οποίες είχαν εξασφαλιστεί με τη Σύμβαση C.2016/37, ήταν αναγκαίες και δεν μπορούσαν να υποκαταστήσουν τον GDW Tools Specialist.

Όσον αφορά το θέμα της δημιουργίας δημοσιοϋπαλληλικής σχέσης, η Αν. Διευθύντρια του ΤΥΠ, δεν θεωρούσε ότι οι όροι του διαγωνισμού παρέπεμπαν σε πρόσληψη υπαλλήλου ή/και δημιουργία υπαλληλικής σχέσης, εφόσον η σύμβαση προτείνετο να υπογραφεί με οικονομικό φορέα (νομικό πρόσωπο), με πρόνοιες αντικατάστασης ατόμων για τον ζητούμενο ρόλο.

Τελικά, τον Φεβρουάριο 2017, ο Πρόεδρος του ΣΠ ενέκρινε το πιο πάνω αίτημα με προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, για αγορά υπηρεσιών Λειτουργικής Υποστήριξης, για τον ρόλο του GDW Tools Specialist.

Ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε τελικά τον Μάρτιο 2017 για περίοδο 2 χρονών (440 ανθρωπομήρες), για το συνολικό ποσό των €96.800.

Τον Δεκέμβριο 2017, η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μας πληροφόρησε ότι συμφωνεί με τις συστάσεις της Υπηρεσίας μας και, η συμπερίληψη στα έγγραφα των διαγωνισμών προνοιών για εκπαίδευση του προσωπικού του Τμήματος της γίνεται ήδη στο μέγιστο δυνατό βαθμό, λαμβάνοντας υπόψη τις εν λόγω συστάσεις. Μας διαβεβαίωσε επίσης ότι η εκπαίδευση της ΚΑΠ η οποία περιλήφθηκε στη σύμβαση αξιοποιήθηκε πλήρως, παραθέτοντας μας λεπτομέρειες τόσο για το είδος της εκπαίδευσης που έγινε όσο και για τον αριθμό των συμμετεχόντων σε αυτήν.

Μας πληροφόρησε τέλος ότι η διαθεσιμότητα προσωπικού για να συμμετέχει στις ομάδες υλοποίησης έργων και στις σχετικές εκπαιδεύσεις δεν εξαρτάται από το Τμήμα της και, στις πλείστες των περιπτώσεων τα έργα υλοποιούνται με οριακή στελέχωση από πλευράς του δημοσίου, λόγω των μνημονιακών δεσμεύσεων της κυβέρνησης

Όσον αφορά τις ικανότητες του προσωπικού, αυτές υπάρχουν δεδομένου ότι θα τους δίδεται και ο κατάλληλος χρόνος και τριβή για να επικεντρωθούν σε θέματα που χρειάζονται ιδιαίτερες γνώσεις, εξειδίκευση και σχετικές εμπειρίες, όπως είναι οι τεχνολογίες της ΚΑΠ.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι οι εκπαιδεύσεις πρέπει να πραγματοποιούνται μεθοδικά και στοχευόμενα με εποπτεία και έλεγχο από το Τμήμα. Μετά την ολοκλήρωση των εκπαιδεύσεων, ειδικά για έργα μεγάλα και περίπλοκα, το Τμήμα θα πρέπει να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης (κατά πόσο η εκπαίδευση και η ανάπτυξη πέτυχαν τους στόχους τους), άρα και την απόδοση της επένδυσης στην εκπαίδευση και, να εκτιμά την αποδοτικότητα της εκπαίδευσης (ποια ήταν για το Τμήμα τα αποτελέσματα του εκπαιδευτικού προγράμματος σχετικά με τη μείωση κόστους, βελτίωση ποιότητας εργασίας, αύξηση ποσότητας εργασίας κτλ).

Σύσταση: Η ετοιμασία των εγγράφων των διαγωνισμών και η συμπερίληψη σε αυτά προνοιών για εκπαίδευση του προσωπικού της Αναθέτουσας Αρχής, θα πρέπει να γίνεται κατόπιν προσεκτικής μελέτης και, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη δυνατότητα διάθεσης προσωπικού από το Τμήμα όσο και τις ικανότητες του ίδιου του προσωπικού/λειτουργών του, ώστε να αποφεύγεται η συμπερίληψη τους με το ανάλογο – ψηλό – κόστος, χωρίς στο τέλος να αξιοποιείται η εκπαίδευση αυτή για τη λειτουργική υποστήριξη των συστημάτων, με αποτέλεσμα – όπως στην προκειμένη περίπτωση – οι Αναθέτουσες Αρχές αναγκάζονται να αγοράσουν επιπλέον υπηρεσίες με απευθείας ανάθεση, σε ψηλό κόστος.

22. ΚΡΑΤΙΚΟ ΛΑΧΕΙΟ

(α) **Εισπράξεις από την πώληση λαχείων.** Οι εισπράξεις από την πώληση λαχείων των εβδομαδιαίων και ειδικών κληρώσεων ανήλθαν σε €3.915.656 το 2016, σε σύγκριση με €4.851.840 το 2015, δηλαδή σημειώθηκε μείωση κατά €936.184 ή ποσοστό 19,3%.

Οι εισπράξεις των αυτόματων λαχείων ανήλθαν σε €23.084.930 το 2016 σε σύγκριση με €22.931.900 το 2015, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά €153.030 ή ποσοστό 0,7%.

Επίσης, οι εισπράξεις από τον ΟΠΑΠ για τα διάφορα παιχνίδια ανήλθαν σε €12.775.760 το 2016 σε σύγκριση με €13.283.132 το 2015, παρουσίασαν δηλαδή μείωση κατά €507.372 ή ποσοστό 3,8%.

Σημειώνεται ότι οι καθαρές ταμειακές ροές (εισπράξεις μείον πληρωμές) ανήλθαν σε €21.995.353 το 2016 (€23.757.447 το 2015).

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται οι εισπράξεις του Κρατικού Λαχείου για τα τελευταία 5 χρόνια.

	2016	2015	2014	2013	2012
	€	€	€	€	€
Πωλήσεις Λαχείων Εβδομαδιαίων Κληρώσεων	993.006	1.133.540	1.501.412	2.052.722	2.462.780
Πωλήσεις Λαχείων Ειδικών Κληρώσεων	2.922.650	3.718.300	3.877.700	2.869.300	1.214.000
Πωλήσεις Αυτόματων Λαχείων	23.084.930	22.931.900	26.637.100	28.824.400	36.805.300
ΟΛΙΚΟ	27.000.586	27.783.740	32.016.212	33.746.422	40.482.080

(β) Εισπράξεις από ΟΠΑΠ. Το θέμα αναλύεται στην παράγραφο 5 πιο πάνω.

(γ) Αποκρατικοποίηση του Κρατικού Λαχείου και διασφάλιση οικονομικών συμφερόντων του κράτους. Το Υπουργείο Οικονομικών προωθεί την αποκρατικοποίηση του Κρατικού Λαχείου με βάση Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.12.2013. Μετά τη διεξαγωγή μελέτης από εξειδικευμένους συμβούλους, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 2.11.2016 την παραχώρηση άδειας χρήσης των εργασιών του Κρατικού Λαχείου για 15 χρόνια σε ιδιώτη επενδυτή ή κοινοπραξία επενδυτών, ως τη μέθοδο αποκρατικοποίησης. Όπως αναφέραμε και στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2015, η ενδεχόμενη αποκρατικοποίηση θα πρέπει να διασφαλίζει πλήρως τα οικονομικά συμφέροντα του κράτους και να προωθηθεί μόνο αν, κατόπιν σχετικής μελέτης (public sector comparator), καταδειχθεί ότι η αποκρατικοποίηση θα αυξήσει τα έσοδα του κράτους, σε σχέση με αυτά που το κράτος θα μπορούσε να εισπράξει, λαμβάνοντας υπόψη εύλογα προβλεπτές βελτιώσεις αποδοτικότητας που θα μπορούσαν να επέλθουν ενώ το Κρατικό Λαχείο θα παρέμενε στα χέρια του Κράτους.

(δ) Μεταστέγαση. Το Κρατικό Λαχείο μεταστεγάστηκε τον Απρίλιο του 2014 σε νέο κτήριο στην Έγκωμη, το οποίο αγοράστηκε τον Μάρτιο του 2011 με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αρ. 71.920 ημερ. 29.3.2011), έναντι του ποσού των €3 εκ. με επιπρόσθετη καταβολή ποσού ύψους €232.692 που αντιστοιχεί στο 60% του φόρου κεφαλαιουχικών κερδών. Μετά την αγορά του ακινήτου, είχε δαπανηθεί επιπρόσθετο ποσό ύψους €1,1 εκ. για εργασίες ανακαίνισης.

Η επιλογή του ακινήτου έγινε με τη διαδικασία της απευθείας διαπραγμάτευσης. Για τον σκοπό της διαπραγμάτευσης της τιμής του ακινήτου, συστάθηκε τριμελής Επιτροπή με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αρ. 71.619, ημερ. 10.1.2011).

Όπως αναφέραμε λεπτομερώς σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, υπήρξαν λανθασμένοι χειρισμοί τόσο ως προς τη διαδικασία επιλογής του συγκεκριμένου κτηρίου, όσο και ως προς τη διαπίστωση της επάρκειας της στατικότητας του κτηρίου για την οποία είχαν δοθεί διαβεβαιώσεις ότι ήταν επαρκής ώστε να υποστηρίξει 3 επιπρόσθετους ορόφους, προϋπόθεση που λήφθηκε υπόψη στην εκτίμηση της αξίας του κτηρίου, η οποία στη συνέχεια αποδείχτηκε ότι δεν ίσχυε.

Για το θέμα η Υπηρεσία μας θα προχωρήσει σε διερεύνηση.

(ε) Μηχανογράφηση. Όπως αναφέραμε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ένα μεγάλο ποσοστό του εργασιμίου χρόνου χρησιμοποιείται για τη χειρόγραφη τήρηση των λογιστικών βιβλίων του Κρατικού Λαχείου.

Σύσταση: Η Υπηρεσία μας εισηγείται όπως μελετηθεί το θέμα της μηχανογράφησης του Κρατικού Λαχείου, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις σχετικά με την αποκρατικοποίηση του Κρατικού Λαχείου.

(στ) Έλεγχος μπαλών κλήρωσης. Από τα στοιχεία που τηρούνται αναφορικά με τον έλεγχο των μπαλών κλήρωσης, διαπιστώθηκε ότι ο τελευταίος έλεγχος ελαστικότητας, βάρους και διαμέτρου των μπαλών πραγματοποιήθηκε το 2014. Ο έλεγχος της ελαστικότητας των μπαλών πραγματοποιείται στην αίθουσα κληρώσεων του Κρατικού Λαχείου, ενώ ο έλεγχος του βάρους και της διαμέτρου πραγματοποιείται στο Νέο Εργαστήριο Μετρολογίας.

Στην έκθεση της επιτροπής ελέγχου των μπαλών κλήρωσης για τη συγκεκριμένη χρονιά καταγράφεται ως μοναδική παρατήρηση ότι οι καφέ μπάλες είχαν διάμετρο μικρότερη των 49,5 mm, με εισήγηση όπως οι δοκιμές που αφορούν το βάρος και τη διάμετρο των μπαλών επαναληφθούν σε δύο μήνες. Στα αποτελέσματα του ελέγχου, ωστόσο, καταγράφεται ότι όλες οι μπάλες ήταν κατάλληλες για να χρησιμοποιούνται στις κληρώσεις του Κρατικού Λαχείου.

Όπως διαπιστώθηκε, ο έλεγχος του βάρους και της διαμέτρου των μπαλών, όχι μόνο δεν επαναλήφθηκε σε δύο μήνες ως η εισήγηση της επιτροπής ελέγχου, αλλά δεν ξαναέγινε από τότε έλεγχος ελαστικότητας, βάρους και διαμέτρου των μπαλών. Έκτοτε γίνεται μόνο συντήρηση των μπαλών.

Σύσταση: Εισηγούμαστε όπως το Κρατικό Λαχείο προβαίνει στον έλεγχο της καταλληλότητας των μπαλών (έλεγχος ελαστικότητας, βάρους και διαμέτρου) σε τακτά χρονικά διαστήματα που θα καθοριστούν για σκοπούς διασφάλισης της εγκυρότητας των κληρώσεων. Η συχνότητα με την οποία θα γίνεται ο εν λόγω έλεγχος θα πρέπει να αναθεωρείται βάσει των αποτελεσμάτων των μετρήσεων οι οποίες θα καταδείξουν την ανάγκη ο έλεγχος να γίνεται σε μικρότερα ή μακρύτερα χρονικά διαστήματα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Κρατικού Λαχείου θα δρομολογηθούν οι διαδικασίες ούτως ώστε να γίνονται οι έλεγχοι σε τακτά χρονικά διαστήματα.

(ζ) Έξοδα τηλεφώνου Διευθυντή Κρατικού Λαχείου. Στον Διευθυντή του Κρατικού Λαχείου παραχωρείται από το 2001 από το Κράτος υπηρεσιακό κινητό τηλέφωνο, με κάλυψη ολόκληρου του κόστους των κλήσεων. Η τελευταία αγορά τηλεφώνου έγινε στις αρχές του 2017. Συγκεκριμένα, στις 7.12.2016, εγκρίθηκε από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών αίτημα που του υποβλήθηκε την ίδια ημερομηνία από τον Προϊστάμενο του Κρατικού Λαχείου για αγορά νέας τηλεφωνικής συσκευής, λόγω του ότι η υφιστάμενη παρουσίαζε προβλήματα και η επιδιόρθωσή της ήταν ασύμφορη. Σύμφωνα με το αίτημα, θα γινόταν αγορά πακέτου RED 4 (κρίθηκε ότι είναι το πιο συμφέρον με βάση τη χρήση που γίνεται) το οποίο κοστίζει €69 τον μήνα για 24 μήνες. Επιπρόσθετα, καταβλήθηκε ποσό €259 για πλήρη κάλυψη του αρχικού κόστους της συσκευής. Όπως διαπιστώθηκε, η συσκευή που επιλέγηκε είναι IPHONE 7 PLUS 32 GB.

Όπως επίσης διαπιστώθηκε, δεν καταβαλλόταν στον Διευθυντή του Κρατικού Λαχείου το καθορισμένο επίδομα τηλεφώνου ύψους €595 τον χρόνο, αλλά καλυπτόταν από το Κρατικό Λαχείο ολόκληρο το κόστος χρήσης του τηλεφώνου, το οποίο σημειώνεται ότι εξυπηρετεί περισσότερο ανάγκες της Διοίκησης του Υπουργείου Οικονομικών και λιγότερο του Κρατικού Λαχείου. Το 2016 το ποσό που καταβλήθηκε ανήλθε σε €1.663,47, εκ των οποίων ποσό €278,15 αφορούσε σε κόστος τηλεφωνημάτων από το εξωτερικό όταν ο Διευθυντής απουσίαζε στο εξωτερικό για υπηρεσιακούς σκοπούς που σχετίζονταν με το Κρατικό Λαχείο.

Επισημαίνεται ότι στον Προϋπολογισμό για το 2017 δεν περιλαμβάνεται πρόνοια για επίδομα τηλεφώνου.